

**Legitimiteit en Effectiviteit van Recht en Bestuur
in een veellagige rechtsorde**

INHOUD

1. Introductie: Legitimiteit en Effectiviteit van Recht en Bestuur in een veellagige rechtsorde	3
2. Organisatie, leiderschap en reputatie	6
3. Publicatiestrategie en kwaliteitsindicatoren	12
4. Wetenschappelijke prestaties	14
5. Maatschappelijk relevante prestaties	18
6. Showcases	19
7. Duurzaamheid	23
8. SWOT-analyse en benchmark	24

Annex Zelfstudie 2009 – 2015 Legitimiteit en Effectiviteit van Recht en Bestuur in een veellagige rechtsorde

A.	Kerncijfers en lijsten met kernpublicaties	28
	A1. Kerncijfers onderzoeksteam	28
	A2. Lijst met kernpublicaties	28
B.	Oraties, proefschriften en promoties	29
C.	Databases	31
D.	Verworven onderzoekssubsidies	31
E/F.	Overige indicatoren van academische reputatie en valorisatie	32
G.	Opbouw en samenstelling onderzoeksgroep 2009 – 2015	61
	G1. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (namenlijst)	61
	G2. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (naar functie)	62
	G3. Personele informatie in aantal onderzoekers	62
H.	Kwantitatieve onderzoeksresultaten en publicatielijsten 2009 – 2015	63
	H1. Kwantitatieve output per jaar	63
	H2. Wetenschappelijke publicaties	64
	H3. Vakpublicaties	86

1. Introductie: Legitimiteit en Effectiviteit van Recht en Bestuur in een veellagige rechtsorde

Het leven in ons soort moderne samenlevingen – de liberale democratieën – wordt meer dan ooit beheerst door het recht. Onze onderlinge verhoudingen in markt en samenleving wordt er in hoge mate door bepaald; onze overheid stuurt op ongekende schaal via het recht. We lijken ook meer dan ooit te talen naar het recht; worden er steeds afhankelijker van. Om ankers te hebben in roerige tijden, om vreedzaam te kunnen samenleven met onbekenden, om te kunnen handelen op globale schaal, en vooral om volgens eigen verkiezing en voorkeur te kunnen leven: op eigen voorwaarden te streven naar geluk.

Die vergrote hang naar het recht valt samen met de ontwikkeling waarbij de rechtsorde en de rechtsvorming niet meer nagenoeg uitsluitend plaatsvindt binnen de nationale staat. We leven tegenwoordig in een veel-lagige rechtsorde, zeker in Nederland. Veel van ons recht wordt gevormd door instellingen van de Europese Unie, de Raad van Europa. Recht vloeit ook steeds vaker voort uit verdragen. Dat is allemaal de vrucht van bewust genomen en per geval verklaarbare stappen, maar de optelsom van vergroting van de *rechtsafhankelijkheid* in combinatie met de toename van recht, rechtsvorming en bestuur van niet-nationale herkomst, leidt tot spanningen en fundamentele vragen. Hoe zit het met de democratische legitimatie van dat niet-nationaal gevormde recht – welke inbreng hebben de rechtssubjecten daarin gehad? Hoe zorgen we ervoor dat dat supranationale recht wordt uitgevoerd en nageleefd? Wat is het gevolg als – zoals we zien – onderdelen van dat supranationale recht niet (kunnen) worden uitgevoerd of nageleefd? Dit soort vragen naar de legitimiteit van supranationale vorming van het recht, de toepassing ervan en het daarop gebaseerde beleid en bestuur dringt in ons tijdsgewricht meer dan ooit te voor. Klassieke legitimiteitsconcepten voor aanvaarding van sturing via recht, zoals het uitgangspunt van statelijke soevereiniteit, de rechtsstaat en de democratie, lijken geen vanzelfsprekend draagvlak meer te leveren. Dat terwijl draagvlak juist voor de verwezenlijking van het recht de kern is: te weinig draagvlak leidt tot niet-naleving, door niet-naleving kalft het draagvlak nog verder af. En recht dat niet wordt nageleefd, houdt op recht te zijn. Het zijn dit soort kernvragen naar de legitimiteit en effectiviteit van het recht, rechtsvorming, sturen en besturen met het recht in de dynamische wereld van veellagige rechtsordes van de 21ste eeuw, die in dit programma centraal staan.

Legitimiteits- en effectiviteitsvragen als nieuwe uitdagingen

Het programma ‘*The Legitimacy and Effectiveness of Law & Governance in a World of Multilevel Jurisdictions*’ (verder: LELG) (2015-...) is geen werkelijk nieuw programma, maar een continuering met accentverschuiving van het voorheen bestaande onderzoeksprogramma. Het LELG-programma bouwt namelijk voort op het deelprogramma *Trias Europea* (2003-2015) van het programma *Securing the Rule of Law in a World of Multilevel Jurisdictions* (verder: MLJ). In dat project *Trias Europea* werd gekeken naar de institutionele verhoudingen en balans tussen de overheidsmachten in de relatie Nederland-EU en EU-instellingen onderling. Dat onderzoek liet in de afgelopen jaren (2009-2014) zien hoe steeds vaker binnen de EU problemen via het recht en met name het transnationale recht worden opgelost, dan wel bezworen. Ook in andere deelprogramma's uit MLJ lieten een soortgelijke trend zien in andere bereiken van het supranationale recht. Ook daar is sprake van een toenemende (transnationale) rechtsafhankelijkheid. Daarvoor zijn verschillende dieper gelegen oorzaken en verklaringen aan te voeren, uiteenlopend van globalisering, vergrote individualisering, tot aan het minder voor handen zijn van ‘gewone’ sturingsmiddelen (politieke overreding, geld, etc.) in de transnationale sfeer. Vergrote rechtsafhankelijkheid en daarmee gepaard gaande toename van het rechtsvolume zijn overal om ons heen. Zo wordt de financiële crisis in de EU aangepakt met verdragen, verordeningen en richtlijnen, beroepen rechtzoekenden in Nederland zich bij voorkeur op EVRM-rechten in nationale gedingen (in plaats van op Nederlandse grondrechten)¹ en zoeken

¹ Zie J. H. Gerards, W. Voermans e.a., *Juridische betekenis en reikwijdte van het begrip ‘rechtsstaat’ in de jurisprudentie en legisprudentie van de Raad van State*. Onderzoeksrapport. Den Haag/Leiden 2011.

uiteindelijk velen in de veellagige rechtsorde, vanwege de transnationale beschermingsmogelijkheden, mensenrechtelijk soelaas bij het Europese Hof voor de Rechten van de Mens, of het Hof van Justitie in Luxemburg. Economisch beleid is goeddeels afhankelijk van internationale handelsverdragen, klimaatmilieu-, migratie-, vredes- en veiligheidsvraagstukken worden voor een groot deel transnationaal geregeld. De toename van het rechtsvolume in de transnationale sfeer heeft ook een vliegwieleffect op het nationale recht. Daar moet het transnationale recht worden toegepast, gecoördineerd met het nationale recht, worden geïmplementeerd, uitgevoerd en gehandhaafd. Trias Europea-onderzoek bracht niet alleen de zegeningen van de vergrote rechtsafhankelijkheid in kaart, maar liet ook bouwscheuren, spagaten en dilemma's zien van het gebouw van de veellagige rechtsorde.

Zo is er ten eerste de wezensvraag of het recht voor de grote vraagstukken van onze tijd wel het oplossende vermogen heeft, dat er aan wordt toegedacht. Ten tweede, en wellicht nog belangrijker, zijn er de, hierboven al genoemde vragen naar de aanvaardbaarheid van het op deze wijze en met deze intensiteit sturen van de samenleving via het recht in veellagige rechtsordes. De legitimiteit van recht en het daarop gebaseerde bestuur ligt zowel op internationaal als nationaal niveau onder vuur. Dat valt te lezen uit de steeds weerkerende discussie over het democratische deficit in de EU, de vraag waar de EU wel en niet over gaat, het bereik van de nationale soevereiniteit, de aanvaardbaarheid van internationale verdragen (o.a. klimaat, handel, milieu, luchtvaart, veiligheid en defensie), de (nieuwe) hang naar referenda over EU-vraagstukken, etc.

Deze analyses en vraagstukken vormden voor de onderzoeksgroep Trias Europea aanleiding de volgende stap te zetten, daarbij aangemoedigd door eerdere aanbevelingen van visitatiecommissies en de mid-term review om nog verder focus aan te brengen in het onderzoek (zie hierover verder ook paragraaf 7).

Nieuw onderzoeksprogramma 2015 Legitimiteit en effectiviteit van recht en bestuur in de veellagige rechtsorde (LELG)

Vanaf 2015 zijn we op basis van de eerder verkregen inzichten uit Trias Europea het accent gaan verleggen naar vraagstukken betreffende de legitimiteit en effectiviteit van recht en bestuur in de veellagige rechtsorde. We kijken daarbij vooral naar de wijze waarop legitimiteit en effectiviteit van het recht in die veellagige rechtsorde elkaar wederzijds beïnvloeden. De aandacht is daarbij vooral gericht op de interactie tussen nationale en transnationale rechtsvorming en daarop gebaseerd bestuur, in het bijzonder die in de relatie Nederland/Europa (EU en EVRM).

Het onderzoeksprogramma LELG kent twee centrale in elkaars verlengde liggende vragen:

- a. Is er sprake van een **tanende legitimiteit van het recht en bestuur in een veellagige rechtsorde?** Waaruit blijkt dat dan? Hoe is dat te meten? Welke theoretische kaders worden bij het meten of beoordelen van die vraag aangelegd?²
- b. **Welke betekenis heeft (afnemende) legitimiteit voor de effectiviteit van het recht?** Hoe zien we dat terug en welke gevolgen heeft het? Op welke wijzen kan de legitimiteit en effectiviteit van het recht worden vergroot, met name in de samenwerking en rechtsvorming van internationale organisaties, waaronder de EU? Vertegenwoordigt effectiviteit van recht een eigen waarde. Welke arrangementen worden beproefd om de legitimiteit van recht en bestuur in de veellagige rechtsorde te vergroten en met welk resultaat?

2 We maken daarbij mede gebruik van legitimiteitsonderzoek dat in Leiden binnen het profileringsgebied *Political Legitimacy* door politicologen, bestuurskundigen, historici en andere geesteswetenschappers wordt uitgevoerd. We maken met name gebruik van de theoretische kaders aangereikt door auteurs als D. Beetham, P. Rosanvallon, en F. Scharpf.

Dit zijn grote vragen, die moeilijk te onderzoeken en moeilijk te beantwoorden zijn. Mede daarom zijn in de juridische wetenschap dit soort legitimiteitsvragen de afgelopen decennia wellicht wat op de achtergrond geraakt. Legitimiteit van recht of bestuur is, zo viel wel eens te beluisteren, niet iets wat met de beperkte gereedschapskist van de jurist te onderzoeken is. Maar, zo laat legitimiteitsonderzoek van o.a. Beetham³ zien, legitimiteitsvragen spelen zich juist af op het grensvlak van moraliteit, normativiteit en al dan niet bevestigd geloof in (de werking) van normen en regels. Juist juridische wetenschappers zijn vertrouwd met dit soort vraagstukken – eenvoudig te meten of te scoren met gebruik van sociaalwetenschappelijke methoden of instrumenten zijn legitimiteitsvraagstukken in ieder geval niet. Dat maakt juridische wetenschappers ook geschikt onderzoek te doen naar aspecten van legitimiteitsvraagstukken. Mede om die reden wordt het onderzoek in het programma grotendeels uitgevoerd door onderzoekers uit het Instituut Publiekrecht (met name de afdeling staats- en bestuursrecht en de afdeling Europees recht) in samenwerking met onderzoekers uit het Instituut Metajuridica (met name de afdelingen encyclopedie en rechtsfilosofie) en sociaalwetenschappelijk opgeleide onderzoekers uit de bredere omgeving van het Leidse profileringsgebied Political Legitimacy (bestuurskundigen, (politiek) filosofen, historici en politicologen). De groepen afkomstig uit de verschillende instituten van de faculteit rechtsgeleerdheid hebben inmiddels een grote expertise en reputatie opgebouwd op het terrein van veellagige EU-rechtsvorming (Afdeling staats- en bestuursrecht) enerzijds, en op het terrein van rechtstheoretische en rechtsfilosofische inzichten in legitimiteit van het recht, vooral ook die van het Europese recht anderzijds. De groepen vanuit de faculteit rechtsgeleerdheid zijn daarmee complementair. De kerngroep van onderzoekers uit de Afdeling staats- en bestuursrecht vormt een gaand verband op het terrein van juist dit onderzoek. Al meer dan twaalf jaar bundelen zij binnen een onderzoeksprogramma staatsrechtelijke en bestuursrechtelijke expertise, doen gezamenlijk onderzoek en delen de resultaten met elkaar. Via het articuleren en bespreken van *leerlijnen* uit het individuele en gezamenlijke onderzoek wordt gebouwd aan synergie van onderzoekskracht en uitkomsten. Zo wordt het mogelijk in het onderzoek op elkaars schouders te gaan staan.

Profileringsgebieden

Binnen het onderzoeksprogramma kan worden geput uit de samenwerking en inzichten van twee Leidse profileringsgebieden, te weten: *Political Legitimacy* (waarvan prof. W. Voermans een van de drie trekkers is) en *Interaction between legal systems*. Vooral het onderzoek dat in Political Legitimacy wordt verricht (een samenwerking tussen de faculteiten rechtsgeleerdheid, geesteswetenschappen, sociale wetenschappen en governance & global affairs van de Universiteit Leiden) vormt een rijke bron alsmede een inspirerende institutionele omgeving voor onderzoek in het LELG-programma. De samenwerking kan bogen op een kleine traditie: al meer dan vijf jaar worden de krachten gebundeld.⁴

3 Zie D. Beetham, *The Legitimation of Power*. Palgrave Macmillan 1991.

4 Er worden gezamenlijke congressen georganiseerd (Political Legitimacy, januari 2014), er wordt gezamenlijk gepubliceerd (zie o.a. de kernpublicatie – uit paragraaf 9 – van Voermans, Hartmann, Kaeding, *The Quest for Legitimacy in EU Secondary Legislation*, *The Theory and Practice of Legislation* 2(1): 5-32 2015 en I. van Biezen, H.M.T.D. Ten Napel, *Regulation Political Parties*. Leiden University Press 2014), samen proefschriftonderzoek begeleid (Hartmann). Ook worden tweemaandelijks themabijeenkomsten over onderzoek in uitvoering georganiseerd en promovendi-bijeenkomsten. Daarnaast organiseert het profileringsgebied Honours Classes (2014 1x Het gewicht van EP-kandidaten en 2015-2016 – 2 x ‘Gewicht in de schaal’ waarin studenten het effect van het gebruik van parlementaire instrumenten zoals Kamervragen, moties, initiatiefvoorstellen, etc. doormeten). Er is ook de peilingenmonitor van Tom Louwse en binnenkort wordt een zogenaamde Lorentz-workshop over ‘trust(ing) the law’ georganiseerd.

2. Organisatie, leiderschap en reputatie

Samenwerken aan grote, uitdagende vragen met verschillende groepen, ieder met zijn eigen achtergrond, trekt een grote wissel op de coördinatie en bestuurlijke organisatie. Daarin wordt in het programma sterk geïnvesteerd, niet alleen om reden van het gezamenlijk bereiken van onderzoeksresultaat maar ook tegen de achtergrond van een van de kernambities van het programma: het opleiden van jonge onderzoekers.

Ambitie en strategie van het onderzoekprogramma

De organisatie van het LELG-programma is dan ook alleen te begrijpen tegen de achtergrond van de overall-ambitie en daarmee verband houdende strategie van het programma. Die *ambitie* kent vijf pijlers:

- a. werken aan een **beter begrip** van de dynamiek van rechtsvorming in de veellagige rechtsorde, de rol van instituties en de rule of law, alsmede de daardoor opgeroepen legitimiteitsvraagstukken **door een brede blik**. Die brede blik houdt in niet te volstaan met eigen (multidisciplinair) onderzoek, maar waar mogelijk, maar vooral ook open te staan voor onderzoeksinzichten uit andere disciplines (met name uit de sociaalwetenschappelijke hoek) en van buitenlandse collega's.
- b. **'outreaching' en op uitwisseling gericht** onderzoek doen: delen van onderzoeksinzichten en -vragen met andere wetenschappers (nationaal en ook internationaal), professionals werkzaam in de praktijk (en leren van hun problemen en knelpunten), studenten en jonge aspirant onderzoekers, maar ook met de maatschappelijke omgeving (via vakpublicaties, annotaties).
- c. uitgaan van **lerend onderzoek**, dat wil zeggen zoveel mogelijk leren van de uitkomsten van eigen en ander onderzoek en daarop weer voortbouwen en nieuwe uitdagingen daarin zoeken (*leerlijnen aanleggen*). De opbrengsten van het onderzoek worden geherinvesteerd in nieuwe onderzoekslijnen, zodat langere leerlijnen kunnen ontstaan. Leren houdt ook in leren van internationaal onderzoek en daaruit voortvloeiende onderzoeksinzichten.
- e. houden van **focus**. Bij het inzetten van de schaarse onderzoekscapaciteit wordt voorrang gegeven aan onderzoek dat bijdraagt aan het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Dat betekent concreet dat in opdracht verricht derde geldstroomonderzoek alleen wordt aangenomen en uitgevoerd als het op de een of andere manier bijdraagt aan de vragen in de onderzoeksprogramma's, maar ook dat we bij congresorganisatie en – bezoek kijken of er samenhang is met het programma.
- d. **investeren van alle onderzoekopbrengst (inhoudelijk, financieel, opleidings- en begeleidingspotentieel) in** opleiden van **jonge onderzoekers**. Binnen het programma doen we aan zeer gerichte, vroege rekrutering van onderzoektalent vanaf de bachelor, en masterfase binnen en buiten Leiden, investeren we substantieel derde geldstroommiddelen in kandidaat-onderzoekers/promovendi (zgn. O&O-ers), leiden we ze op en hebben we een offensieve strategie voor het binnenhalen van tweede geldstroomgelden (en overigens ook derde- en EU-geldstromen). Het onderzoek in het programma is er – op het bedrijfsmatige vlak – op gericht jong talent een kans te geven zich wetenschappelijk verder te ontwikkelen.

Aansturing: coördinatie en bestuurlijke organisatie

Het onderzoeksprogramma wordt geleid door een programmacoördinator (prof. Voermans), die nauw contact onderhoudt met de kernonderzoeksgroepen in de afdelingen Staats- en bestuursrecht en Europees recht van het Instituut Publiekrecht, en die van de afdelingen Encyclopedie en Rechtsfilosofie van het Instituut Metajuridica. Ook de samenwerking met het profileringsgebied Political Legitimacy is bestuurlijk geborgd via een personele unie van Voermans als wetenschappelijk directeur van het Instituut Publiekrecht en als trekker van dat profileringsgebied.

Over het onderzoek en de onderzoeksinzet van de stafleden wordt frequent afgestemd. Zo wordt binnen de Afdeling staats- en bestuursrecht regulier minstens eenmaal per week (op dinsdagochtend) de gang van zaken op het terrein van bestuur, onderzoek en onderwijs doorgesproken door de hoogleraren en enkele

van de hoofddocenten. Binnen het Instituut Publiekrecht (overleg wetenschappelijk directeur en afdelingsvoorzitters) en het profileringsgebied Political Legitimacy (overleg tussen de drie trekkers Te Velde, Koole en Voermans) gebeurt dat regulier maandelijks. Het overleg programma-coördinator en (de leiding van) het Instituut Metajuridica vindt ook maandelijks plaats in het kader van het overleg tussen wetenschappelijk directeuren en het faculteitsbestuur. Verder zijn er de reguliere maandelijkse overleggen binnen het onderzoeksbestuur van de faculteit, een gremium waarvan alle programmacoördinatoren van de onderzoeksprogramma's deel uit maken. Dat levert een behoorlijke vergaderdruk op, maar die is gezien de aard van de samenwerking nodig. Door de personele unies blijft die vergaderdruk overigens weer wel binnen verantwoorde grenzen.

Onderzoekers en hun samenwerking

De kerngroep van onderzoekers uit het LELG-programma zijn de onderzoekers die de afgelopen jaren ook het programma Trias Europea hebben geschraagd. Die groep was voornamelijk afkomstig uit de Afdeling staats- en bestuursrecht van het Instituut publiekrecht van Leiden Law School met een bijdrage vanuit de Afdeling Europees recht en de Afdelingen rechtsfilosofie en encyclopedie van het Instituut Metajuridica. De onderzoeksinzet van de groep schommelde tussen 2009 en 2011 rond de 7,5 fte in totaal. Het programma LELG maakt, dat was van aanvang duidelijk, gezien de ambities van dat programma en de daarvoor benodigde expertise, een grotere en bredere onderzoeksgroep noodzakelijk. Daarom is de groep vanaf 2012 – in aanloop naar het LELG-programma – stapsgewijs aangevuld met ervaren rechtstheoretische en rechtsfilosofische onderzoekers en encyclopedisten vanuit het Instituut Metajuridica van de faculteit, een onderzoeksgroep met inzichten en expertise juist op het terrein van legitimiteitsvraagstukken.⁵ Daarmee is het totaal van de onderzoekcapaciteit sterk vergroot (11,7 fte in 2015). Het aantal onderzoekers is tussen 2009 en 2015 gestegen van 22 naar 34. Een heel veel grotere groep achten we niet wenselijk in verband met samenhang en aansturing van de samenwerking. We hechten aan het voortdurende gesprek en dagelijkse contacten en uitwisseling tussen de onderzoekers. In de huidige samenstelling is het nog goed mogelijk om samen (reguliere) bijeenkomsten (lunches) en lezingen te organiseren en ook om studenten te betrekken bij ons onderzoek. Ook dat vinden we wezenlijk. Nu gebeurt dat o.a. door veel actualiteitsdebatten te organiseren die in Leiden goed worden bezocht en ook veel relevante discussie opleveren.⁶ Ook zijn we als groep actief in het verzorgen van honoursonderwijs – waarin onderzoek in uitvoering of resultaten van onderzoek (inclusief de dilemma's) met studenten worden gedeeld. Dat gebeurt ook in masteronderwijs – een van de broedplaatsen voor toekomstig onderzoekstalant.

Als uitvloeisel van de eerdere genoemde onderzoeksambitie wordt in het programma vooral ook ingezet op het werk van *jonge* onderzoekers en het samen bereiken, delen, bediscussiëren en doorgeven van onderzoeksresultaten en inzichten. Die ambitie vertaalt zich in de personele samenstelling van de onderzoeksgroep LELG die over de gehele periode 2009-2015 gerekend uit 11,1 fte hoogleraar, 4,4 fte universitair hoofddocent en 11,4 fte universitair docent en 41,0 fte hoofdzakelijk PhD en enige postdoc capaciteit bestond. De onderzoeksgroep is als gevolg van die strategie ook verjongd. Was de gemiddelde leeftijd van de onderzoekers in 2009 nog 39,1 jaar, in 2015 was dat gemiddelde teruggelopen tot 35,8 jaar (-8%).

5 Zie hiervoor ook het net buiten de verslagperiode verschenen (maar in de verslagperiode geschreven) boek P. Cliteur, A. Ellian, *Legaliteit en legitimiteit; de grondslagen van het recht*. Leiden University Press 2016.

6 Het zou te ver voeren hier alles op te noemen. Om een indruk te geven: in het afgelopen jaar werden o.a. debatten georganiseerd over de positie van de Eerste Kamer, de Wet inlichtingen- en veiligheidsdiensten, de afwikkeling van de Griekse begrotingscrisis, procedurele rechtvaardigheid (met T. Tyler als gastspreker), de toekomst van de EU, het referendum over het EU-Oekraïne associatieverdrag, de rol van de monarchie, etc.

Werkverbanden in de onderzoeksgroep

De onderzoeksgroep LELG is een levendige, jonge onderzoeksgroep, waarvan een groot deel een gaand werkverband heeft in de Afdeling staats- en bestuursrecht en Afdelingen rechtsfilosofie en encyclopedie van het Instituut Metajuridica. Onderzoekers treffen elkaar niet alleen in het onderzoek maar ook in het onderwijs – de meeste onderzoekers, inclusief de promovendi hebben ook een onderwijstaak.

De onderzoekers uit Trias Europea en nu LELG-onderzoekers, afkomstig uit de Afdeling staats- en bestuursrecht, vormen een hechte professionele maar ook lief- en leedgemeenschap, die iedere week een keer bij elkaar komt voor een *jurisprudentielunch* waarin literatuur, jurisprudentie en actualiteit wordt doorgesproken en een keer in de maand op vrijdag tijdens de lunch over proefschriftonderzoek (iedere promovendus treedt tijdens zijn of haar project daarin tenminste drie keer op) of een ander groot onderzoeksproject wordt gesproken (*horizonlunch*).

Een bijzonder verschijnsel is het zogenaamde *Afdelingsproject*, dat in een ritme van zo mogelijk een keer per twee jaar binnen de Afdeling staats- en bestuursrecht wordt georganiseerd. Het Afdelingsproject houdt in dat in beginsel alle onderzoekers vanuit Staats- en bestuursrecht rondom een thema dat in het hart van het onderzoeksprogramma Trias Europea of Fundamentele rechten (uit MLJ) en nu in LELG een congres wordt georganiseerd met aansluitend een boek waaraan ook (en ook voornamelijk) onderzoekers uit de Afdeling deelnemen. Zo verdiepen we het onderzoek en verstaan we ons met onze omgeving. Een voorbeeld van zo'n project is het project *The Powers that Be* dat in verschillende lagen vanaf 2012 tot stand is gekomen.⁷ Een project waarmee Trias Europea werd afgesloten.

De onderzoekers in het programma LELG zijn gesteld op contacten binnen en buiten de faculteit. Er wordt binnen Nederland veel samengewerkt in de verschillende wetenschappelijke vakverenigingen (Nederlandse Juristenvereniging,⁸ Vereniging voor bestuursrecht VAR,⁹ Vereniging voor wetgeving en wetgevingsbeleid, Nederlandse Vereniging voor Europees Recht,¹⁰ Staatsrechtkring, Nederlandse Vereniging voor Rechtsvergelijking,¹¹ Vereniging voor Bouwrecht,¹² Nederlandse Vereniging voor Procesrecht¹³ c.a.) Leidende hoogleraren in het programma LELG zitten in de besturen van deze vakverenigingen en maken ook deel uit van verschillende redacties van wetenschappelijke tijdschriften op het vakgebied (Nederlands Juristenblad, AB, JBplus, Netherlands Administrative Law Library (NALL), Tijdschrift voor constitutioneel recht, Overheid & Aansprakelijkheid, RegelMaat, NJCM-bulletin, etc.) Ook op internationaal terrein wordt via

7 H.M.T.D. ten Napel, W.J.M. Voermans (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers*. A Leiden Response to Möllers. Leiden: Leiden University Press 2015.

8 Voermans verzorgde in 2011 het preadvies voor de NJV. W.J.M. Voermans (2011), Legaliteit als middel tot een doel. In: *Controverses rondom legaliteit en legitimatie*; handelingen NJV 141e jaargang Handelingen Nederlandse Juristen Vereniging. Deventer: Kluwer. 1-101. Uzman en Boogaard een jaar later voor de jonge NJV. G. Boogaard & J. Uzman (2012), "Wie zijn zij, dat zij dit mogen doen?" Over de legitimatie van Straatsburgse rechtspraak. In: Preadviezen voor de Staatsrechtstag voor jonge juristen 2012.

9 M.L. van Emmerik & C.M. Saris (2014), *Preadviezen VAR: Evenredige bestuurlijke boetes*. In: *Boetes en andere bestraffende sancties, een nieuw perspectief?*, Preadviezen VAR, VAR-reeks 152 nr. 152. Den Haag: BJu. En In 2012 deed Van den Brink dat voor de jonge VAR Brink J.E. van den (2010), Europese grenzen aan het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel. In: M.J.M. Verhoeven, J.E. van den Brink, A. Drahmman (Red.) *Europees offensief tegen nationale beginselen? Over legaliteit, rechtszekerheid, vertrouwen en transparantie Preadviezen Jonge VAR-reeks*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 63-141 en L.F.M. Verheij, Staatsrechtelijke reflectie op vijf jaar staatkundige hervorming in het Koninkrijk. Staatsrechtconferentie 2015.

10 J.E. van den Brink was en E. van Dam is bestuurslid.

11 Y.E. Schuurmans (2010), Legitimatie van machtsuitoefening, in: *Bewijsrecht: het bewijs geregeld?*, Preadviezen NVVR nr. 69, Nijmegen: Wolf legal publishers 2010

12 M. Tjepkema schreef hiervoor onlangs het preadvies, *De reikwijdte en rechtsgrondslag van nadeelcompensatie in het omgevingsrecht* voor de Vereniging van Bouwrecht.

13 Y.E. Schuurmans (2010), Naar een volwassen bestuursrechtelijk bewijsrecht. In: *Bewijsrecht* Preadviezen NVvP, nr. 23, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2010

wetenschappelijke vakverenigingen en tijdschriften steeds meer samengewerkt (o.a. International association for legislation, Review of European Administrative Law, Netherlands Administrative Law Library, European Group of Public Administration).

Samenwerken en synergie

De onderzoeksgroep bestaat in de basis voor een groot deel uit disciplinair opgeleide juristen, maar kent desalniettemin een multidisciplinair karakter. De ambitie van het programma om een open houding te hebben naar andere disciplines brengt niet alleen mee dat er in projecten met andere disciplines wordt samengewerkt (vooral ook bij derde geldstroomonderzoek).¹⁴ Multidisciplinariteit houdt volgens ons nog meer in. Bij zulk soort onderzoek gaat het, volgens onze onderzoeksgroep, niet alleen om personele samenwerking tussen leden uit verschillende disciplines, maar (daarbij) ook om gerichte inspanningen om zoveel mogelijk van elkaars benaderwijze te begrijpen. Over de schutting te kijken, als het ware. Vandaar dat binnen de onderzoeksgroep actief wordt aangemoedigd ook kennis te nemen van niet-juridische literatuur (die ook voorbij komt in de jurisprudentielecturen bijvoorbeeld), maar ook om verschillende inzichten uit verschillende disciplines over een en hetzelfde onderzoeksobject of thema naast elkaar te leggen om te zien hoe opzet, aanpak en uitkomst zich tot elkaar verhouden (o.a. via de themabijeenkomsten van Political Legitimacy). Een goed voorbeeld daarvan vormt het project *Fit for the Future* waarin in het kader van het Nederlandse voorzitterschap van de EU vanuit verschillende disciplines van Leidse EU-onderzoekers wordt nagedacht over de nabije en toekomstige uitdagingen voor de EU.¹⁵

Multidisciplinariteit is ook terug te zien in de achtergronden van medewerkers. Een aantal leden van de staf doorliep naast de juridische opleiding nog een andere academische opleiding (o.a. Van Dam, Hartmann, Leijten, Den Ouden, Hendriks, Ten Napel, Tjepkema, Uzman, Westerweel), de meesten daarvan in de politicologie. Zij vormen met hun persoon als het ware bruggen tussen disciplines. Bij de rekrutering van jong onderzoekstalent wordt multidisciplinariteit als een meerwaarde gewaardeerd.

Financiering

Het programma wordt voor een groot deel vanuit de eerste geldstroom gefinancierd, maar ook wordt actief gezocht naar de tweede en derde geldstroomfinanciering. De strategie om opbrengsten in het programma te investeren in jonge onderzoekers kan worden gekenschetst als het zoeken naar een *multiplier*-effect. Gezien de expertise en reputatie van de onderzoeksgroep zijn er ruime mogelijkheden tot derde geldstroomonderzoek (en dus financiering). Er komen veel offerteverzoeken binnen. We zijn echter wel selectief. Binnen de onderzoeksgroep wordt alleen dat derde geldstroom onderzoek uitgevoerd dat binnen de vraagstelling van het (eerste geldstroom gefinancierde) onderzoeksprogramma valt (voorheen Trias Europea nu LELG). Door op deze wijze te werken vloeit er geen senior-capaciteit uit de eerste geldstroom weg naar plekken buiten het onderzoeksprogramma en zijn de opbrengsten van derde geldstroomonderzoek ook werkelijk 'winst.' Die winst wordt nagenoeg bij uitsluiting ingezet voor het aantrekken van jong onderzoekstalent. In een enkel geval kan uit die winst een volledige promotieplek worden gefinancierd voor vier jaar, maar meestentijds wordt de winst gebruikt voor kortlopende contracten van zogenaamde onderwijs- en onderzoekscontractaanstellingen (O&O-aanstellingen) die het mogelijk maken net afgestudeerde onderzoekstalenten te rekruteren. De O&O-ers lopen een jaar lang mee in het onderwijs en onderzoek binnen een afdeling. Hen wordt gevraagd een eigen onderzoeksvoorstel te ontwikkelen binnen het LELG-programma en daarmee mee te dingen in open competities voor promovendibeurzen bij NWO

14 Zie o.a. B. Steunenberg, M. Beerkens, C.F. van den Berg, J.M.R.Hartmann, R. de Ruiters & W.J.M. Voermans (2012), *'Wir machen das so': Studie zu den Grenzeffekten der europäischen Politik*. Den Haag: Univeriteit Leiden.

15 Zie B. Steunenberg, S.C.G. van den Bogaert, W. J.M. Voermans, *Fit for the future*. Boom. Den Haag 2016.

(Talent), intern (Meijersbeurzen), of binnen de Leidse profileringsgebieden (Political Legitimacy of Interactions between legal systems). Senior-onderzoekers uit het programma worden ingezet om de O&O-ers te begeleiden onder andere bij het opzetten van het onderzoek en bij het schrijven en indienen van de aanvragen. Onderzoekstalenten worden op deze manier in korte tijd opgeleid en krijgen tegelijkertijd de kans de omgeving te leren kennen. Het academische bachelorship via O&O-contracten werkte de afgelopen zes jaar tot tevredenheid van alle partijen. Het leidde tot een relatief groter succes binnen verdelende competities (meer expertise, betere voorstellen door langere voorbereiding, meerdere fondsen, meerdere kansen) én een betere inbedding in de onderzoeksgroep en het programma. Voor de betrokkene is het ook een kans eens te kijken of onderzoek en onderwijs iets voor hem of haar is, en, in het geval dat zo is, wat dan een goed onderzoeksonderwerp is. In het geval er geen externe financiering wordt behaald, is er altijd nog de mogelijkheid het hele project zelfstandig als afdeling te financieren uit de opbrengsten van derde geldstroomonderzoek.

Ook pas gepromoveerde onderzoekers wordt op deze wijze geprobeerd veni-beurzen binnen te krijgen, al zijn de kansen daarop niet groot gezien de aanvragendruk en concurrentie van andere wetenschapsdisciplines.

De gekozen strategie rendeert getuige de in verhouding tot het aantal onderzoeks-fte's van het programma betrekkelijk hoge opbrengst van extern gefinancierde promotieplaatsen. Binnen het onderzoeksprogramma LELG (en de voorganger Trias Europea) werden in de periode 2009-2015 verschillende NWO-beurzen voor promotietrajecten binnengehaald en uitgevoerd in het kader van NWO-talent programma (o.a. Van den Brink,¹⁶ Leijten, Passchier, Van Dam, Mohammad) en in het kader van de profileringsgebieden (o.a. beurzen voor Diamant,¹⁷ Metselaar, Hartmann).

Via het onlangs opgerichte *expertisecentrum Political Legitimacy* wordt ook actief geprobeerd op het spoor te komen van onderzoeksopdrachten uit de 'markt' die in wezen het hart van ons onderzoeksprogramma liggen. Meer in het algemeen is het profileringsgebied Political Legitimacy net als het profileringsgebied Interactions between legal systems een bron waaruit geput wordt voor de financiering van het onderzoek in het programma.

Reputatie

De onderzoekers binnen het onderzoeksprogramma LELG genieten een uitstekende reputatie. Ze zijn veelgevraagd als bestuurder, redacteur, annotator, spreker, auteurs bij gerenommeerde wetenschappelijke verenigingen en wetenschappelijke tijdschriften in binnen- en buitenland. De onderzoekers worden vaak gevraagd als docenten voor postacademische cursussen en derde geldstroomprojecten. Ook blijkt de reputatie uit de prijzen en de vele opdrachten voor contractonderzoek en de vele preadviezen die leden van de onderzoeksgroep de afgelopen periode schreven voor NJV (Voermans – De jonge Staatsrechtkring (Uzman en Boogaard), VAR (Van Emmerik – jonge VAR Van den Brink), Vereniging voor de vergelijkende studie van het recht van België en Nederland (Groothuis), Vereniging voor Bouwrecht (Tjepkema) en Staatsrechtconferentie (Verheij). Een andere reputatiefactor lezen we in de aanwezigheid in het maatschappelijke debat. Onderzoekers uit het LELG-programma brengen als gevolg van een bewuste mediastrategie (zie daarover paragraaf 3 en bijlage E/F) veelvuldig de inzichten uit hun onderzoek over het voetlicht in lezingen, kranten, radio- en televisieoptredens, adviezen (aan maatschappelijke organisaties of politieke gremia), etc. Het is een uitvloeisel van het verlangen om actief vanuit het onderzoek bij te dragen en waar nodig deel te nemen aan het maatschappelijke debat.

¹⁶ De NWO-beurs werd in 2007 toegekend.

¹⁷ In dit geval werd een helft van de financiering geleverd door het profileringsgebied, de andere helft 'gematched' uit de reserves van de Afdeling.

Prijzen

De reputatie blijkt ook uit de prijzen die aan leden van de nog jonge onderzoeksgroep werden toegekend. Daarvan kunnen o.a. worden genoemd Ymre Schuurmans VAR-prijs 2009, AB-annotatieprijs Den Ouden 2010, AB-prijs Den Ouden en Tjepkema 2011, research fellowship Princeton Ten Napel 2014 en de Mentink Award van de Nederlandse Vereniging voor Onderwijsrecht voor Ali Mohammad in 2014.

3. Publicatiestrategie en kwaliteitsindicatoren

In lijn met de overall ambitie van het programma (delen van inzichten nationaal en internationaal) heeft het programma een hybride publicatiestrategie. We geloven er enerzijds in dat we – in dialoog met de internationale onderzoeksgemeenschap – de inzichten uit het programma moeten laten beoordelen en publiceren in gerefereerde internationale tijdschriften. De afgelopen periode laat zien dat dat, alhoewel dat voor juristen niet altijd even eenvoudig is, steeds beter lukt. Waar in 2009 al 36% van de wetenschappelijke publicaties niet-Nederlandstalig was, is het aandeel van de niet-Nederlandse wetenschappelijke publicaties in 2015 opgelopen tot 42% – 7% daarvan gerefereerd.

Al onderkennen we als onderzoeksgroep dat peer-review voor kwaliteit van onderzoek en ook voor reputatie (indien gepubliceerd), alsook de kans om gehoord en gelezen te worden buiten Nederland van groot belang kan zijn, is publicatie van bijdragen uit het onderzoek LELG in gerefereerde internationale tijdschriften geen doel op zich. Het is een bijproduct van de ambitie om inzichten uit het onderzoek te delen en te bespreken in een internationaal forum, om op die manier ‘open’ te zijn, en – op basis van de daardoor ontstaande mogelijkheden tot discussie – het onderzoek te verrijken. Geen doel op zich dus, maar een middel. Ons onderzoek is er gezien de onderzoeksvraag en de ambities, niet alleen voor het internationale academische debat, maar ook voor de praktijk. Wij kiezen er in de publicatiestrategie voor – in het licht van onze open disseminatie-ambitie – steeds te schakelen tussen het academische (internationale en nationale) debat en de problemen en knelpunten waarmee de beroepspraktijk kampt. Dat betekent dat we actief rechterlijke uitspraken volgen, om in detail op de hoogte te blijven van de ontwikkelingen en die vervolgens ook vanuit de wetenschap te commentariëren. Door dat longitudinaal te doen weten we op een gegeven moment niet alleen wat de secundewijzer van de rechtsontwikkeling ons vertelt, maar leren we uiteindelijk ook in welk uur we leven. We zijn daarin wel selectief; we volgen bij voorkeur de ontwikkeling van jurisprudentie die in het hart van thema’s in ons programma ligt. Wie binnen de Trias Europea, of LELG-groep annotaties schrijft, schrijft meestentijds geen geïsoleerde korte indrukken of commentaren over een individuele uitspraak, maar volgt meestentijds een heel dossier, i.e. een meerjarige ontwikkeling in de jurisprudentie, en beziet wat die leert voor de rechtsontwikkeling en theorie. Een goed voorbeeld daarvan vormt de rode draad van de terugvordering van EU-subsidies door Nederlandse bestuursorganen, die via een eerste signalering in enkele uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, aanleiding gaf tot een veelvoud van onderzoek binnen het programma (via wetenschappelijke artikelen, oraties, proefschrift etc.) en uiteindelijk tot centrale en cruciale bevindingen in het Trias Europea programma (misfit EU-implementatieconcept met recht en bestuur in de lidstaten – in dit geval Nederland).¹⁸

De vinger aan de pols houden van de praktijk om zo een rechtsontwikkeling te volgen en te duiden heeft nog een bijkomend voordeel. We houden een beter overzicht over de rechtsontwikkeling in zijn context (een soort vorm van juridische empirie), én we helpen met de duiding en academische inzichten van die ontwikkelingen ook weer de rechtspraktijk zelf. Valorisatie gedurende het onderzoek als het ware.

18 Een van de publicaties in het hart van deze rode draad vormt het als kernpublicatie opgenomen proefschrift van J. E. van den Brink, *De uitvoering van Europese subsidieregelingen in Nederland. Juridische knelpunten en uitdagingen* (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden 2012).

Dit alles staat er niet aan in de weg dat onderzoekers binnen het programma, in lijn met het landelijke en facultaire beleid, actief worden aangespoord *internationaal* te publiceren. Daarbij mikken we vooral op tijdschriften die zich gezien hun profiel (onderwerp) daarvoor goed lenen, én een redactioneel double-blind peer review beleid aanhouden. De volgende tijdschriften rekenen we tot die doelgroep: The International Journal of Constitutional Law (icon), The Journal for the Theory and Practice of Legislation, the European Constitutional Law Review, Statute Law Review, European Public Law, The Netherlands Journal of Legal Philosophy, Netherlands Administrative Law Library, Review of European Administrative Law, Common Market Law Review (overigens geen peer review, maar wel met grote status en impact), European State Aid Law Quarterly, European Law Journal, en de vanuit Nederland uitgegeven, webgebaseerde internationale tijdschriften, zoals Utrecht Law Review en Erasmus Law Review.

Het instituut Publiekrecht stelt ook middelen ter beschikking in de vorm van vertaaldiensten om stafleden op weg te helpen bij het internationaal publiceren. Ook worden promovendi actief gestimuleerd hun proefschrift in het Engels uit te geven. Na de promotie helpen we ze soms ook om het boek uit te geven als monografie bij een gerenommeerde internationale uitgever. Ook deelname aan de *Leiden Law Blog* wordt gestimuleerd. Onderzoekers worden verder op het hart gebonden hun onderzoek actief te delen via relevante open accessible internationale onderzoeksnetwerken waarvan de bekendste zijn *Social Sciences Research Network* en *Research Gate* (en in mindere mate Google Scholar). Al zijn deze fora nog geen gemeengoed in rechtswetenschappelijk Nederland en ook al zijn de impactscores van onderzoek, die daarin worden bijgehouden, nog niet helemaal in lijn met alle objectieve maten die daaraan zouden mogen en moeten worden gesteld, als indicaties zijn ze zeker goed bruikbaar. Uit deze online-fora blijkt dat het werk van LELG-onderzoekers internationaal zeer wordt gewaardeerd. Dat blijkt zowel uit de aantallen downloads als uit de citatie- en impactscores.

Het doen van het onderzoek ‘van onderop’, dat wil zeggen vaak gevoed vanuit de praktijk, bijt – dat kunnen we zien in de afgelopen periode – niet als vanzelf met het vinden van aansluiting met internationale fora en groepen wetenschappers, zoals wel eens wordt vermoed. Het aantal internationale publicaties in gerenommeerde tijdschriften is, als gezegd, gedurende de onderzoeksperiode sterk toegenomen. Én voorop lopen via Nederlandstalige publicaties die met name ook de professionele en maatschappelijke nationale markt bedienen, én vooraanstaand aanwezig zijn op internationaal toneel blijkt voor LELG-onderzoekers heel wel mogelijk. Daarbij helpt het zeker dat de huidige generatie jonge onderzoekers een meer vanzelfsprekende internationale oriëntatie kent dan de generaties van hun wat oudere collega’s.

Mediastrategie

Onderdeel van de publicatiestrategie vormt de mediastrategie. De onderzoekers uit het programma LELG mengen zich actief in het maatschappelijke debat. In het programma wordt veelvuldig op basis van inzichten uit het onderzoek gepubliceerd in dagbladen en (populaire) tijdschriften. Er worden ook veel lezingen, nationaal en internationaal verzorgd door leden van de onderzoeksgroep. Ook optredens op radio en televisie behoren tot die strategie. De bijdragen aan het debat via lezingen, dag- en weekbladen, tijdschriften en radio- en televisieoptredens vormen een tweesnijdend zwaard. Ze dragen bij aan de valorisatie – onderzoeksresultaten en –inzichten worden met een breed publiek gedeeld. En ze dragen bij aan de reputatie. Onze onderzoeksgroep profileert zich met deze strategie al enkele jaren in relatie tot andere vergelijkbare onderzoeksgroepen in het land. Presentie in de media is onderdeel van gesprek binnen de onderzoeksgroep. Er zit ook een bepaald afbreukrisico aan. Onderzoeksenergie kan weglekken, er bestaat een kans op vervorming van de boodschap. Dat moet steeds worden afgewogen tegen de opbrengst. Een van de bakens bij deze afweging is alleen dan niet-wetenschappelijke media op te zoeken indien dat bijdraagt tot het over het voetlicht brengen van voordien opgedane inzichten uit het onderzoek. De lijn met de inhoud van het programma moet zoveel mogelijk worden bewaakt. Het is in wezen dezelfde lijn die we aanhouden als groep voor het schrijven van vakpublicaties en annotaties. Zie hierover nader bijlage E/F in de Annex).

4. Wetenschappelijke prestaties

Opbrengst 1: Wat leerden we uit het onderzoek?

Zoals al eerder werd aangegeven geloven we in het onderzoeksprogramma in lange leerlijnen. De leerlijn voor het LELG-programma begon in 2003 met het programma Trias Europea. Dat richtte zich op de betrekkelijk stormachtige ontwikkelingen in de institutionele verhoudingen van de EU en met name of de al dan niet rule-of-law-conforme (rechtsstatelijkheid van de) balans tussen de overheidsmachten in de relatie Nederland-EU en die tussen de EU-instellingen onderling. Het onderzoek naar de ontwikkelingen tussen EU-instellingen onderling laat zien dat – waar de EU-verdragen voor 2010 een lappendeken vormden van instellingen en bevoegdheden – er na Lissabon een min of meer duidelijke, consistente en rechtsstatelijke institutionele structuur is ontstaan in de EU. Die nieuwe structuur brengt helderheid maar lost niet alle vragen op. Vooral bevoegdheidsverdelingsvragen en daarmee verband houdende legitimiteitsvragen blijven dringen. Kan en mag de Unie wel zover gaan als het Verdrag van Lissabon mogelijk maakt, is een vraag die in verschillende publicaties onder ogen werd gezien.¹⁹ Aan de andere kant geeft het Verdrag juist weer niet de armslag die nodig is om de problemen waarvoor de Unie staat op te lossen. Deze vragen kwamen na de aanhoudende reeks van crises (financiële, begrotings- en schuldencrisis na 2009 en de vluchtelingen crisis na 2013) op scherp te staan. Vragen rezen er over de aanvaardbaarheid van het Europees Stabiliteitsmechanisme, de verdeling van vluchtelingen, steun aan de Grieken, grenscontroles, het EU-Oekraïne-associatieverdrag en de rol die het nationale parlement (nog) speelt.²⁰ Meer in het algemeen blijft de democratische legitimatie van beleid en besluitvorming van de Unie een betwist onderwerp, zeker tegen de achtergrond van een vergrotende rechtsafhankelijkheid van beleid en bestuur in de Unie.²¹ De recente Brexit vormt daarvan een levend bewijs. Het debat over de democratische legitimatie van EU-besluiten kent verschillende fronten. Een daarvan speelt zich af tussen de instellingen zelf. Na Lissabon brak er een strijd uit tussen het door het Verdrag belangrijker gemaakte Europees Parlement en de Raad van Ministers over de vraag wat in EU wetgeving kan worden gedelegeerd en wie controle houdt over gedelegeerde wetgeving, alsmede de toekomst van het voorheen bestaande stelsel van comitologie. Uit verschillende onderzoeken in het programma blijkt dat het Europees parlement net als andere parlementen in de EU steeds assertiever optreedt in de richting van het bestuur (i.c. het complex Commissie-Raad).²² Of dit richting de lidstaten overtuigt als bewijs van democratische legitimatie is kwestieus. In een tweede as van Trias Europea keken we naar de ontwikkelingen in de relatie EU-instellingen en de nationale instellingen. De EU-ontwikkelin-

19 A.Cuyvers, (2011). Een soeverein hof bewaakt de soevereine staat om het soevereine volk te behoeden voor een soeverein Europa: Het Lisbon Urteil als these en antithese voor de verhouding van Nederland tot de EU. In J.M.J. Rijn van Alkemade & J. Uzman (Eds.), *Sovereiniteit of pluralisme? Nederland en Europa na het Lissabon-Urteil*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers, pp. 49-93; J. Uzman, & J.M.J. Rijn van Alkemade, van (2011). Nederlands en Europees staatsrecht in een integrerend Europa - Pluralisme of principe, of pluralisme als principe? In: Rijn van Alkemade & Uzman 2011, pp. 3-17; W.T. Eijsbouts (2011). 'Courts, People, Citizens. Understanding EU's Constitutional Democracy with the Help of the Lisbon Treaty and the Lissabon Urteil.' In: J.M. Beneyto & I. Pernice (Eds.), *Europe's Constitutional Challenges in the Light of the Recent Case Law of National Constitutional Courts*. Baden Baden: Nomos, pp. 189-201.

20 M. Diamant, & M.L. van Emmerik (2012). Verplicht begrotingsevenwicht in Nederlandse (Grond)wet naar buitenlands voorbeeld? *NJB*, 2024-2031.

21 B.R. Rijpkema, (2012). Popper's Paradox of Democracy. *Think. Philosophy for everyone*, 11(32), 93-96; F.H. van der Burg, & W.J.M. Voermans, (2015). *Unierecht in de nationale rechtsorde* (Mastermonografiën staats- en bestuursrecht, 9). Deventer: Kluwer; W.J.M. Voermans, (2012). Van Europa voor de burger naar Europa door de burger. Hoe de Nederlandse kiezer komt meepraten over Europa. In: C. van Baalen, H. Goslinga, A. van Kessel, J. van Merriënboer, J. Ramakers & J. Turpijn (red.), *De Verenigde Staten van Europa* (Jaarboek Parlementaire Geschiedenis 2012). Den Haag: Boom, pp. 83-96.

22 W.J.M. Voermans, (2011). Delegation is a Matter of Confidence: The New Delegation System Under the Lisbon Treaty. *European Public Law*, 17(2), 313-330.

gen hebben grote en zeer uiteenlopende gevolgen voor de nationale verhoudingen en dan met name voor het Nederlandse staats- en bestuursrecht. Nederlandse overheden zijn meer dan ooit vooruitgeschoven EU-posten geworden voor het uitoefenen van EU overheidsfuncties zoals rechtspraak, bestuur en wetgeven, al zijn ze daar niet altijd even goed op toegerust. Vooral rondom de bestuursfunctie doen zich belangwekkende ontwikkelingen voor, ontwikkelingen die – naast individuele onderzoeken – ook in een reeks van groepsprojecten zijn bestudeerd (o.a. *Bestuursrecht harmoniseren; 15 jaar Awb*) uit 2010 waarbij met name ook is gekeken hoe het Nederlandse bestuursrecht europeaniseert dan wel de gevolgen van EU beleid ervaart via het werk van Nederlandse bestuursorganen,²³ het nog als showcase te bespreken *Schaarse publiek rechten* uit 2011-2016, het project *Coulant compenseren* 2012 en het ook als showcase te bespreken project *The Powers that Be* 2012-2015).

Uit die onderzoeken volgen vijf lijnen van voorlopige inzichten. Ten eerste die van de ontwikkeling van de vergroting van de rechtsafhankelijkheid van recht en bestuur in de EU (en daarbuiten), en de daarmee gepaard gaande effectiviteits- legitimiteitsvragen en –scheuren. Een tweede lijn laat zien dat de marges voor nationaal beleid en besluitvorming door bestuursorganen steeds kleiner worden en de normen voor bestuurshandelen steeds verder worden ingevuld door EU.²⁴ Er is sprake van een zekere *institutionele misfit* mede doordat verantwoordelijkheden voor rechtsvorming en uitvoering asymmetrisch zijn belegd. Dat brengt uitdagingen met zich voor bijvoorbeeld de eenheid van het nationale bestuursrecht en bestuursprocesrecht.²⁵ Hiermee hangt een derde lijn nauw samen, die van de dynamiek van grotere regie en nieuwe eisen voor nationale bestuursorganen in het kader van het uitvoeren van EU-normen en beleid²⁶ (met name op het terrein van EU-subsidies). Er is sprake van een ware proliferatie van instrumenten waarmee wordt gestuurd op die bestuursorganen (soft law, circulaire, etc.) – instrumenten die moeilijk inpasbaar zijn in de nationale systematiek. Dat leidt, ten vijfde, tot procesrechtelijke complicaties en daardoor weer nieuwe (voornamelijk jurisprudentiële) eisen voor het steeds verder europeaniserende bestuur.²⁷ Een vijfde lijn laat ontwikkelingen zien in aansprakelijkheden voor overheden zelf (vooral waar het betreft de presenterende overheid, de overheid die EU subsidies verdeelt en de overheid die compenseert). Er lijkt sprake van een zekere Europese sturing via de steeds verder ontwikkelende aansprakelijkheidsnormen.

Opbrengst 2: publicaties

De opbrengsten van het onderzoek in Trias Europea en LELG zoals die in annex H zijn na te lezen laten – als opbrengst van het wetenschappelijke onderzoek – een rijke oogst aan inzichten, publicatievormen en publicatie en presentatiefora zien. Een keuze daarin maken doet zeker onrecht aan wat er is gepresteerd als ook aan de wijze waarop is samengewerkt. Met verwijzing naar annex H willen we hier enkele van de wetenschappelijke prestatie aan de orde stellen, in de vorm van kernpublicaties. Kernpublicaties vatten we

23 T.Barkhuysen, W. den Ouden, & J.E.M. Polak (red.) (2010). *Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

24 O.a. J.J. Rijpma, (2012). Hybrid agencification in the Area of Freedom, Security and Justice and its inherent tensions: the case of Frontex. In M. Busuioaciu, M. Groenleer & J. Trondal (Eds.), *The agency phenomenon in the European Union: Emergence, institutionalisation and everyday decision-making* (pp. 84-102). Manchester: Manchester University Press.

25 T. Barkhuysen, (2011). The Influence of European Law on the Unity of Dutch Administrative Law. In T. Baumé & e.a (eds.), *Today's Multilayered Legal Order: Current Issues and Perspectives* (pp. 17-38). Zutphen: Uitgeverij Paris bv.

26 H.M.Th.D. ten Napel, (2012). De politiek-bestuurlijke instituties. In G.E. Breeman, W.J. van Noort & M.R. Rutgers (eds.), *De bestuurlijke kaart van Nederland. Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief* (pp. 35-57). Bussum: Coutinho.

27 O.a. J.E.M. Polak, (2010). Europese inspiratie bij overheidsaansprakelijkheid: processuele inbedding van Europese normen. In M.V. Polak (Ed.), *Inbedding van Europese procesrechtelijke normen in de Nederlandse rechtsorde* (pp. 25-58). Nijmegen: Ars Aequi libri; W.J.M. Voermans, & Y.E. Schuurmans, (2011). Better Regulation by Appeal. *European Public Law*, 17(3), 507-525.

hierbij niet op als de *belangrijkste* publicaties, maar als sleutelpublicaties – dat wil zeggen publicaties die voor de koers van het onderzoek het belangrijkste zijn geweest.

Kijken we naar de opbrengst dan valt (vanaf 2009) de toename van het aantal publicaties op (van 82 in 2009 naar 153 in 2015 – een toename van 87%) als ook de toename van het aantal wetenschappelijke publicaties (van 55 in 2009 naar 65 in 2015) en de toename van het aantal internationale publicaties daaronder (van 36% van het totaal in 2009, naar 42% van het totaal in 2015) en de toename van het aantal gerefereerde artikelen en boeken weer daaronder (inmiddels 14). In de periode 2009-2015 is er, in weerwil van wat te verwachten zou zijn in het licht van de accentverschuiving in programma en de toevloed van nieuwe onderzoekers, ook een kleine vergroting van de publicatieproductiviteit per fte te zien (van 12,3 naar 13). Opvallend zijn daarnaast de aantallen preadviezen en oraties²⁸ en rapporten uit de onderzoeksoogst van 2009-2015. Zelf zijn we vooral ook trots op het gerealiseerde aantal promoties (27 in totaal gedurende de periode).

Proefschriften

Proefschriftonderzoek binnen het programma is niet zoals soms in andere wetenschapsdisciplines het geval is een vorm van lineair of serieel geschakeld onderzoek (onderzoeker a bekijkt onderwerp 1, dat voor onderzoeker b dan weer het startpunt vormt voor verder onderzoek), maar veeleer parallel geschakeld onderzoek waarin aspecten van de weerslag van de rule of law in veellagige rechtsorde worden bekeken. In de eerste kernpublicatie van Jacobine van den Brink, het proefschrift 'De uitvoering van Europese subsidieverordeningen in Nederland', wordt de vraag opgepakt die eerder werd geagendeerd in de oratie van Den Ouden in 2008.²⁹ Het proefschriftonderzoek laat onder andere duidelijk zien hoe de EU met de beperkte geldmiddelen die haar ten dienste staan probeert te sturen, daar moet roeien met de riemen die het heeft waar het gaat om de beperkte doorzettingsmacht die de instellingen hebben (en de vormen van soft-law die worden gezocht om bij te sturen) en de gedeeltelijke misfit van het EU-systeem van bestuursrecht en het nationale bestuursrecht. Van den Brink laat zien hoe juridische top downsturing inherente beperkingen aan de rechtsvorming oplegt. Onlangs is Van den Brink benoemd tot hoogleraar bestuursrecht aan de Universiteit van Maastricht. Het tweede proefschrift, hier als kernpublicatie opgevoerd, laat een omgekeerd proces zien van bottum-up werking bij de rechtsvorming op het terrein van nadeelcompensatie. Ons autonome nationale recht – nadeelcompensatie is nog een van de werkelijke niet geïnternationaliseerde of geëuropeïseerde terreinen – wordt in de veellagige rechtsorde geraakt, geïnspireerd en ook beïnvloed door dat van andere rechtsstelsels (in het bijzonder Frankrijk) en de Europese rechtsorde. Tjepkema schetst niet alleen de ontwikkeling en betekenis van het nadeelcompensatierecht op het nationale niveau, maar laat ook zien hoe bestuursorganen bij de toepassing van het nadeelcompensatierecht moeten laveren tussen Scylla en Charybdis: enerzijds dienen zij zich te houden aan de – niet altijd scherpe – eisen die voortvloeien uit art. 1 EP EVRM (de 'ondergrens') maar anderzijds dienen bestuursorganen niet meer compensatie te geven dan waartoe zij juridisch verplicht zijn, om niet in strijd te komen met het staatssteunrecht (de 'bovengrens'). Michiel Tjepkema verdedigde het proefschrift getiteld 'Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel: een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht' cum laude.

28 O.a. die van Verheij, Cohen en Schuurmans.

29 W. den Ouden (11 april 2008), *De terugvordering van Europese subsidies in Nederland: Over legaliteit, rechtszekerheid en het vertrouwensbeginsel* (Oratie). Alphen aan den Rijn: Kluwer.

Agenderende publicaties over legitimiteit

De derde kernpublicatie laat zien hoe de EU-rechtsorde, na het Verdrag van Lissabon, tobt met de legitimiteit van de rechtsvorming in EU-regelgeving. Vooral bij de technische gedelegeerde en uitvoeringsvormen van EU-wetgeving is dat in groeiende mate een probleem: lidstaten beginnen zich in toenemende mate te verzetten tegen de wijze van deze technische interventies die leiden tot veel regelgeving. EU-instellingen moeten er node meer en meer gebruik van maken om daarmee vooruitgang te kunnen boeken bij het oplossen van problemen die geen uitstel dulden. De kernpublicatie *The Quest for Legitimacy in EU Secondary Legislation*³⁰ is het uitvloeisel van een groot internationaal congres dat door het profileringsgebied Political Legitimacy werd gehouden in januari 2013. Een van de workshops was aan dit onderwerp gewijd. Het special issue van het tijdschrift *Journal for the Theory and Practice of Legislation* van juli 2014 was aan het onderwerp van de legitimiteit van secondary EU-legislation gewijd. Voermans en Hartmann voerden de redactie over het nummer dat enkele geselecteerde bijdragen van internationale auteurs (EU en VS) van de workshop van januari 2013 bevatte.

Kernpublicaties 4 (*The Powers that Be*) en 5 (*Schaarse rechten*) zijn ook terug te vinden in de *showcases* die onder paragraaf 6 zijn opgenomen. Deze groepspublicaties zijn vrucht van de gezamenlijke inspanningen van de onderzoeksgroep. Ze leveren niet alleen wetenschappelijke inzichten en resultaten op; ze laten ook zien hoe we werken.

Impact

Als gezegd bestaat er binnen de Nederlandse rechtswetenschap nog geen vaststaande vorm van meten van het effect of de impact van wetenschappelijk onderzoek. Toch laten impactmeters op relevante open access-fora en harvesters (SSRN, Google en Research Gate, alsmede de downloadscores die de Universiteit bijhoudt van het openacces ter beschikking gestelde onderzoek) zien dat het werk van Leidse onderzoekers goed wordt gelezen, en gebruikt. Enkele onderzoekers uit het programma staan zelfs vrij hoog in de scores. Paragraaf 5 vertelt er (nog) meer over de impact in de vorm van maatschappelijke relevantie.

30 W.J.M. Voermans, J. Hartmann, M. Kaeding, *The Quest for Legitimacy in EU Secondary Legislation*, *The Journal for the Theory and Practice of Legislation*, Vol. 2, No 1, p. 5-33.

5. Maatschappelijk relevante prestaties

Het onderzoek uit het LELG-programma ligt in het hart van de grote maatschappelijke en vooral politieke vragen en uitdagingen van dit moment. Hoever reikt het vermogen van het recht, waarvan zo veel wordt verwacht bij het oplossen de grote vragen – en kunnen die oplossingen bogen op (blijvend) draagvlak? Het is dan ook niet verwonderlijk dat wij niet willen volstaan met het academisch becommentariëren van deze ontwikkelingen, maar dat we ook bij willen dragen aan oplossingen en aan het debat. Dat zien we als een opdracht.

Relatief veel van de onderzoekers uit het LELG-programma vervullen naast hun academische betrekking ook maatschappelijk relevante nevenactiviteiten. Zo zijn – leert een allesbehalve volledige, lukrake greep – leden van de onderzoeksgroep rechter (o.a. Schuurmans, Den Ouden, Polak, Van Emmerik, Tjepkema), staatsraad (Verheij), lid van bezwaarschiffencommissies (Van den Brink, Tjepkema), lid van de referendumcommissie (Den Ouden), advocaat (Barkhuysen) e.t.q. De onderzoeksgroep staat daarmee midden in de juridische professie. De juridische professie wordt verder ook bediend door veel vakpublicaties en vooral ook annotaties die leden van de onderzoeksgroep schrijven. Ook wordt er veel postacademisch onderwijs voor advocaten, rechters, ambtenaren en afgestudeerde juristen in andere werkverbanden gegeven. De LELG-onderzoekers houden voeling met de praktijk, worden door de problematiek ervan gevoed, en geven daarvoor hun wetenschappelijke inzichten terug. Onderdeel van deze professionele kringloop vormen ook de adviezen en evaluaties (vaak in de vorm van rapporten) die worden gegeven en worden uitgevoerd door de onderzoeksgroep. Ook de preadviezen – eerste aanzetten voor een positionering van wetenschappelijke/professionele verenigingen – spelen in deze kringloop een rol en worden daarom door de onderzoeksgroep gewaardeerd.

Bijdragen aan het maatschappelijke debat doen leden van de onderzoeksgroep ook in de vorm van lezingen, bijdragen aan kranten en tijdschriften en optredens op radio- en televisie. Bijlage E/F uit de Annex getiteld: *Overige indicatoren van academische reputatie en valorisatie* laat zien dat de onderzoeksgroep hierin succesvol is.

6. Showcases

Voor deze zelfstudie willen we twee showcases over het voetlicht brengen. Het zijn twee gevallen die laten zien hoe er in het programma binnen de onderzoeksgroep met onderzoekers buiten de onderzoeksgroep wordt samengewerkt.

Showcase 1: van een Staatsrechtconferentie naar een internationaal boek (2012-2015 *The Powers that be*)

Al in 2005 namen onderzoekers uit het Trias Europea-deelprogramma (onderdeel van MLJ) zichzelf voor het project – dat keek naar de rechtsstatelijkheid van de balans tussen EU-instellingen onderling en in relatie tot Nederlandse instellingen – af te ronden in de vorm een afsluitende publicatie waarin de kerninzichten van tien jaar onderzoek een plaats zouden krijgen. Dat zou zijn beslag moeten krijgen in een tweetrapsraketaanpak: eerst wilden we de resultaten van het onderzoek in het kader van de Staatsrechtconferentie 2012 voorleggen en bespreken met onze (voornamelijk) Nederlandse collega's. Dat gebeurde en van de uitkomsten ervan maakten we vervolgens een agenderende publicatie (publicaties Staatsrechtkring 2013). Die publicatie vormde zelf weer de basis voor de tweede stap in de aanpak, waarbij we in dialoog, via seminars, eminente buitenlandse collega-wetenschappers op dit terrein tot een afrondende internationale publicatie kwamen, in de vorm van een gerefereerd boek waarin onze onderzoekers de verschillende kanten van het onderzoek uit Trias Europea zouden belichten een en ander in gesprek met die buitenlandse collegae. Het Trias Europea programma (2003-2014) leerde ons vooral dat nationale constitutionele principes en democratie-concepten niet gemakkelijk één-op-één getransplanteerd kunnen worden naar het Europese niveau of andere terreinen van transnationale wetgeving of veellagige rechtsvorming (waaronder begrepen de rechtsbedeling en –toepassing). Dit betekent echter niet dat deze concepten op zichzelf niet geschikt zijn voor – evolutionair gebruik – in een veellagige setting, of niet relevant. Ze zijn uitermate relevant, maar vergen doordenking en – wellicht – aanpassing in de nieuwe contexten van veellagige rechtsvorming en –toepassing. Zowel democratische legitimatie als machtscheiding hebben zich, als concepten, ook buiten het bestek van de klassieke natiestaat sterk ontwikkeld mede in reactie op de verschuiving van rechtsvormende centra en actoren waaraan in de laatste decennia de staat als voorheen betrekkelijk exclusief werkterrein van statelijke rechtsvormende instellingen terrein heeft verloren. Denk daarbij met name aan Europese en andere supranationale rechtsvormende instellingen zoals de EU, de VN, Raad van Europa, etc. Dit roept de vraag op of en hoe rechtsstatelijke en democratische concepten, zoals het beginsel van democratische besluitvorming gecombineerd met dat van de machtspreiding (kernen van de moderne rechtsstaatgedachte) ook buiten de context van rechts- en beleidsvorming door organen van de traditionele staat nog relevant of levensvatbaar zijn, en zo ja, in welke vorm. Dit een van de de centrale vragen die we in Trias Europea ongeveer twaalf jaar lang hebben bekeken. In het kader van het programma hebben we de lange en moeilijke weg van de ontwikkeling van het constitutionele recht van de EU (inclusief jurisprudentie) en de vele vraagstukken die ermee verbonden zijn bestudeerd. Het voortdurende debat in aanloop naar de Europese Grondwet, het Verdrag van Lissabon, en daarna over de juiste balans tussen overheidsmachten in de relatie tussen de EU en haar lidstaten en tussen de EU instituties leerde dat dit politiek en maatschappelijk controversiële kwesties zijn, die in de kern een debat over de constitutionele vormgeving van de Unie zijn. In de afgelopen tien jaar hebben constitutionele ontwikkelingen elkaar in razend tempo opgevolgd, van de verklaring van Laken tot de Europese Conventie, via de verlaten Europese Grondwet tot het Verdrag van Lissabon en de snel groeiende jurisprudentie van het Hof van Justitie en met de nieuwe institutionele dynamiek van de EU in haar kielzog. Diegenen die alleen de secundewijzer van deze discussies volgen, lopen het risico niet meer te zien in welk uur we staan: wat de grote vragen zijn in dit debat. Die grote vragen gaan niet alleen over wat de principes van democratie en rechtsstaat eisen van de institutionele inrichting van de EU, maar ook over hoe het debat op EU-niveau wel of juist niet typisch (en daarmee inspirerend) is voor de institutionele dynamiek van de verhouding tussen nationale en internationale

organisaties, die steeds belangrijker wordt voor ons dagelijks leven, onze welvaart en onze vrijheden in een globaliserende wereld. Twee kernpunten bleven in ons onderzoek terugkomen. Ten eerste: een gebrek aan moderne constitutionele theorie om de nieuwe dynamiek van de institutionele balans tussen nationale, EU en internationale organisaties en de eisen van de concepten van democratie en rechtsstaat in dat licht vandaag de dag te begrijpen. Ten tweede: de meeste debatten over de juiste institutionele balans tussen nationale, EU en internationale instituties lijken zich tegenwoordig niet te concentreren op constitutionele principes ontleend aan het concept van de rechtsstaat, of het concept van liberale democratieën, maar op veel bredere legitimiteitsproblemen dan die door de rechtsstatelijke of liberale democratie-theorie tot nu toe worden bestreken. De ontwikkeling van de Unie brengt belangrijke nieuwe legitimiteitsvragen naar voor waarvoor onze bestaande democratie of rechtsstaatmodellen en –theorieën nog geen antwoord op hebben. Alsgezegd hebben we naar aanleiding van deze inzichten in december 2012 samen met de Nederlandse Staatsrechtkring een conferentie georganiseerd over het thema ‘*The Powers that be*; op zoek naar nieuwe checks and balances in de verhouding tussen wetgever, bestuur, rechter en media in de veellagige rechtsorde’. Op die conferentie spraken we met staatsrechtgeleerden uit Nederland, het VK, Duitsland en België, en een aantal vooraanstaande mensen uit de praktijk (waaronder de toenmalige president van de Hoge Raad, de vice-president van de Raad van State en een voormalig rechter van het Straatsburgs Hof), om te reflecteren op de uitkomsten van ons onderzoek in het programma Trias Europea en. We nodigden hen vooral uit om te articuleren wat volgens hen de grote vragen zijn die in de nabije toekomst moeten worden onderzocht. Het verslag van de conferentie, inclusief de vragen, zijn in 2013 gepubliceerd in een boekdeel getiteld ‘*The Powers that Be*’, en vormen de agenda voor het boek dat hier aan de orde is.³¹

Een gelukkig toeval wilde dat in 2013 (het jaar waarin onze bevindingen naar aanleiding van de Staatsrechtconferentie werden gepubliceerd) ook de monografie van Christoph Möllers, getiteld *The Three Branches; A Comparative Model of Separation of Powers* (Oxford University Press.) werd uitgebracht. Dit boek viel mooi samen met de agenda die ons was gegeven door de Staatsrechtconferentie. Möllers’ boek adresseerde precies datgene wat wij als ontbrekend element zagen in de discussie: een moderne constitutionele theorie over de scheiding der machten in de context van veellagige rechtsvorming. Möllers’ boek gaat in op de vraag hoe en in welke mate bestaande klassieke theorieën nog steeds relevant, bruikbaar en valide zijn om de nieuwe dynamiek van de wisselwerking tussen wetgeving (en beleids-) makende instituties in een veellagige rechtsorde te begrijpen. Zijn analyse raakt aan het hart van de zaak die wij onderzochten. In zijn boek ontwikkelt hij een hedendaags, normatief model dat het constitutionele principe van machtenscheiding gegrond in een liberale theorie rechtvaardigt. Hij wijst op de complexiteiten, grenzen en beperkingen van het traditionele model van machtenscheiding in de context van internationale organisaties zoals de EU en WTO. Vervolgens gebruikt hij een vergelijkende constitutionele analyse om een meer jurisdictie-neutraal model voor machtenscheiding voor te stellen. Dit inspirerende boek leidde tot het idee om deze inzichten tegen die van zowel onze eigen agenda als onze eigen inzichten af te zetten (voortvloeiend uit de conferentie in 2012) als tegen die van andere internationale wetenschappers en experts op dit terrein. Dat leidde tot een seminar aan het begin van de zomer van 2014 waarin we als onderzoeksgroep, samen met Möllers en de andere buitenlandse experts, de raakvlakken van zijn theorie en ons onderzoek en inzichten bespraken. Daarnaast bediscussieerden we direct ook de contouren van een nieuw onderzoeksprogramma, op basis van de inzichten uit Trias Europea, waarin we de grote uitdaging aangaan (naast de uitdaging van een toegesneden theorie) van veellagige rechtsvorming op grote schaal: die van legitimiteit. In de komende jaren zullen we gaan kijken naar de *Legitimacy and Efficacy of Law and Governance in a World of Multilevel*

31 M. Diamant, M.L. van Emmerik, J.P. Loof & W.J.M. Voermans (red.), *The Powers that Be. Op zoek naar nieuwe checks and balances in de verhouding tussen wetgever, bestuur, rechter en media in de veellagige rechtsorde*, Publicaties van de Staatsrechtkring 17, Oisterwijk: Wolf legal Publishers 2013.

Jurisdictions samen met onze onderzoeksgroep. De uitkomsten van het de tweede stap van het onderzoek en de afronding van het Trias Europea programma leidde uiteindelijk tot het boek Ten Napel, Voermans, *The Powers that Be*, LUP 2015 waaraan veel van de deelnemers aan het Trias Europea programma en buitenlandse wetenschappers deelnamen.

Een commentaar van de leidende rechtsgeleerde in Europa, Armin von Bogdandy, directeur van het *Max Planck Institute for Comparative Public Law and International Law* in Heidelberg en professor in publiekrecht aan de Goethe Universiteit in Frankfurt over het boek was:

“This work exemplifies the approach European legal scholarship should take: theoretically ambitious, deeply comparative, discursive but pluralistic, and embedded in the challenges of our time.”

Showcase 2: Schaarse publieke rechten, de zoektocht naar een algemeen leerstuk

In 2011 verscheen er een boek over Schaarse publieke rechten³² (zoals vergunningen, subsidies en concessies), op initiatief van leden van de LELG-onderzoeksgroep en geleid door prof. den Ouden, tot stand gekomen in een samenwerkingsverband tussen de bestuursrechtelijke afdelingen van de Universiteit van Leiden en de VU Amsterdam. In de jaren daarvoor was namelijk geconstateerd dat er veel aanknopingspunten zaten tussen dat deel van het onderzoek van de VU dat zich concentreerde op de schaarse vergunning en het onderzoek van de UL dat betrekking heeft op het financiële bestuursrecht (met name op het gebied van EU en nationale subsidies, staatssteun, tegemoetkomingen en bestuursrechtelijke geldschulden). Publieke gelden zijn doorgaans ook schaars en juist op het terrein van het financiële bestuursrecht is men vertrouwd met de doorwerking van EU recht bij verdeling van schaarse middelen door nationale bestuursorganen, bijvoorbeeld de doorwerking van het staatssteunrecht. Door de handen in één te slaan kon een breed onderzoek worden opgezet naar een juridisch algemeen leerstuk rond schaarse publieke rechten, waarin zowel het Nederlands bestuursrecht, als de relevante EU-rechtelijke aspecten werden meegenomen. Aan het boek hebben 21 auteurs een bijdrage geleverd (waarvan er 9 aan de UL waren verbonden en 6 aan de VU, overige auteurs kwamen van andere universiteiten). De bundel vormde zodoende een samenkomen van veel bestuursrechtelijk deelonderzoek dat tot dat moment was uitgevoerd. Om daartoe te komen werd eerst een expertmeeting georganiseerd met de auteurs waarmee het onderzoek zou worden uitgevoerd. De bestudering van schaarse publieke rechten in den brede, van radiofrequenties en gokvergunningen tot waterrechten en subsidies, toonde aan dat er tussen de verschillende materiële rechtsterreinen veel gemeenschappelijke vragen bestaan én dat het EU recht op veel terreinen een belangrijke en vaak ook complexe rol speelt. Die inzichten werden samengebracht in een bundel Schaarse publieke rechten³³ en breed bekend gemaakt via een publicatie in het *NJB*.³⁴ De zo verkregen inzichten vormden de basis voor een tweede, dit maal internationale expertmeeting te Leiden in 2012.³⁵ Met die probeerden we inzicht te krijgen in het leerstuk van de schaarse publieke rechten in andere lidstaten en vooral ook te kijken naar de rol die het EU recht daar speelt. Doelstelling was om zodoende te komen tot bouwstenen voor een algemene juridische theorie over schaarse publieke rechten. Ook deze expertmeeting vormde een aanleiding tot een boek onder de titel ‘Scarcity and the State’ verschenen bij Intersentia in maart 2016, waarin het werk van onderzoekers uit meer dan 10 lidstaten op het terrein van schaarse rechten is samengebracht.³⁶

32 F.J. van Ommeren, W. den Ouden en C.J. Wolswinkel, *Schaarse publieke rechten*, BJu: Den Haag 2011, pp. 1-435.

33 <http://law.leidenuniv.nl/org/publiekrecht/sbrecht/nieuws/boek-over-schaarse-publieke-rechten-aangeboden-aan-president-cbb.html>

34 F.J. van Ommeren, W. den Ouden en C.J. Wolswinkel, Schaarse publieke rechten - Wat Bard, Betfair en BNR met elkaar gemeen hebben, *NJB* 2011, p. 1858 – 1866.

35 Zie: <http://law.leidenuniv.nl/org/publiekrecht/sbrecht/nieuws/internationale-expert-meeting-over-verdeling-van-schaarse-vergunningen-en-subsidies.html>

36 P.C. Adriaanse, F.J. van Ommeren, W. den Ouden en C.J. Wolswinkel, *Scarcity and the State*, Intersentia: Antwerpen 2016.

Konrad Schiemann, a former Judge of the Court of Justice of the European Union, schreef in zijn inleiding op het boek *Scarcity and the State*: ‘This is an important, ambitious and timely book in an area of huge economic importance. It is directed to legislators, administrators and the courts. Its subject is one which has not, so far as I know, been comprehensively covered by any other (...) The book does not walk again down well trodden paths but rather exposes and discusses a collection of oft en overlapping and at times conflicting Treaty provisions, Directives, Regulations, legal decisions and economic and political desiderata. It seeks to identify tools which will help to construct something orderly. (...) As a former judge of the Court of Justice of the European Union who has had to try with his colleagues to find a path through inconsistent case law and concepts it was a joy on being asked whether I would write this preface, to come across – alas too late – a draft of this book. It should help my successors to find a conceptually coherent approach to drafting judgments in a particular field so that they do not conflict with other judgments in overlapping fields. The law is currently being developed and is still sufficiently flexible and uncrystallised for this book to be in a position to make a significant contribution to that development.’

Deze centrale onderzoekslijn, die startte met annotaties en later ook artikelen³⁷ over de verdeling van schaarse subsidies, en de lastige vraagstukken die zich daarbij voordeden uit de jaren 2008, 2009 en 2010, eindigde zodoende in verschillende bundels waarin met veel Leidse en andere wetenschappers een bestuursrechtelijk leerstuk gezamenlijk wordt uitgewerkt. Het betreft een brede onderzoekslijn, die in de bestuursrechtelijke onderzoeksgroep in Leiden veel vertakkingen kreeg. Zo hebben deelvragen rond schaarse rechten inmiddels geleid tot proefschriftonderzoek en verschillende al afgeronde Leidse proefschriften, onder andere over Europese subsidies,³⁸ het transparantiebeginsel,³⁹ over rechtsbescherming bij schaarse publieke rechten⁴⁰ en over de positie van de concurrent in het bestuursrecht.⁴¹ In 2015 haalde mr. Ali Mohammad nog een (zeer schaarse) NWO talentbeurs binnen op het gebied van academisch entrepreneurship waarin opnieuw een schaars publiek recht (het recht op bekostiging) een belangrijke rol speelt.⁴² Centraal staat de vraag hoe bekostigingsgelden zo kunnen worden verdeeld dat het level playing field in het onderwijsveld zo min mogelijk wordt verstoord. Naast proefschriftonderzoek wordt er nog steeds veel gepubliceerd door Leidse onderzoekers over het thema schaarse publieke rechten⁴³ en er worden met regelmaat (goed bezochte) conferenties georganiseerd om de kennis daarover met de buitenwereld te delen. Zo werd de conferentie van september 2015 rond ‘de subsidie nieuwe stijl’ waar een nieuwe vorm van subsidieverstrekking (revolverend financieren) centraal stond bezocht door meer dan 120 deelnemers.⁴⁴ Verder wordt actief gewerkt aan valorisatie op dit gebied door (nog steeds) annotaties over dit onderwerp te schrijven.

37 Zie bijv. M.J. Jacobs en W. den Ouden, Eerlijk zullen wij alles delen... Ontwikkelingen in de jurisprudentie over de verdeling van de subsidiepot, *JB Plus* 2011, p. 36 – 58.

38 J.E. van den Brink, *De Uitvoering van Europese subsidies in Nederland*, Deventer: Kluwer 2012.

39 A. Drahmman, *Transparante en eerlijke verdeling van schaarse besluiten - een onderzoek naar de toegevoegde waarde van een transparantieverplichting bij de verdeling van schaarse besluiten in het Nederlandse bestuursrecht*, Kluwer: Deventer 2015.

40 J.M.J. van Rijn van Alkemade, *Effectieve rechtsbescherming bij de verdeling van schaarse publieke rechten*, goedgekeurd door promotoren, verdediging medio 2016.

41 Lopend proefschriftonderzoek van J. Wieland, die al enkele onderzoeksresultaten publiceerde, zie bijvoorbeeld: J. Wieland, ‘De concurrent in het bestuursrecht: de relevante markt ruim afgebakend’, *NTB* 2013/17.

42 Zie <http://www.law.leidenuniv.nl/org/publiekrecht/sbrecht/nieuws/nwo-mohammad.html>

43 Soms prijswinnende publicaties, zie bijvoorbeeld A. Mohammad, ‘Instellingen voor hoger onderwijs op de markt’, *NTOR* 2013, nr. 3, waarvoor de auteur de NVOR/Mentink award ontving in 2014, zie verder <https://www.universiteitleiden.nl/nieuws/2014/12/ali-mohammad-ontvangt-nvor-mentink-award>

44 <http://www.law.leidenuniv.nl/org/publiekrecht/sbrecht/nieuws/congres-subsidie-nieuwe-stijl.html>

7. Duurzaamheid

Al in 2007 stelde de onderzoeksvisitatie commissie VanIstendael vast dat het programma *Securing the Rule of Law in a World of Multilevel Jurisdictions* – waarvan het deelprogramma *Trias Europea* deel uitmaakte – ‘een breed onderzoeksgebied (bestrijkt), terwijl het toch enkele duidelijke herkenbare speerpunten heeft.’⁴⁵ Het MLJ-onderzoek betreft terreinen, volgens de commissie ‘waarop Leiden niet alleen binnen Nederland maar zeker ook internationaal gezien een herkenbare expertise bezit’ (...) ‘De onderzoeksproductie is niet slechts kwantitatief, maar ook kwalitatief heel sterk. Het onderzoeksprogramma heeft een goede internationale reputatie.’ (...) Het was naar de mening van de commissie een programma ‘met toekomst, enerzijds door de relevantie van de onderzoeksonderwerpen die nog lange tijd actueel zal blijven, anderzijds door het feit dat vrij jonge wetenschappers de kern van het onderzoeksprogramma vormen.’⁴⁶ De landelijke visitatiecommissie onderzoek rechtsgeleerdheid (2003-2008) sloot zich aan bij dat gunstige oordeel op het terrein van kwaliteit en reputatie van het onderzoek en onderzoekers uit het MLJ-programma, maar tekende aan dat samenhang en samenwerking, alsmede het houden van focus en inbreng van voldoende investering, tegen de achtergrond van de aanzienlijke omvang van het MLJ-programma een risico voor de duurzaamheid in zich borg.⁴⁷ Ook in de midterm review uit 2014 werd het MLJ-onderzoek goed beoordeeld. Dat alles had natuurlijk aanleiding kunnen zijn om vooral op dezelfde voet door te blijven gaan met het gehele MLJ-programma. In wezen is dat ook wat we doen. De koerswijziging van het MLJ-programma per 2015 is in wezen niet heel veel meer dan een ontkoppeling van de per 2014 vijf bestaande deelprogramma’s. Hiermee wordt recht gedaan aan zorgpunt-op-termijn dat door de verschillende visitatiecommissies werd genoemd: de omvang en daarmee de samenwerking samenhang in onderzoeksgroep.

Door de doorstart van *Trias Europea* met nieuwe accenten blijft de kracht, ervaring, reputatie en traditie uit het oude programma behouden, maar worden de kansen op samenwerking en samenhang vergroot. De bestuurlijke samenhang, leiding en coördinatie is consistent en met een kleinere groep, zal het eenvoudiger worden gericht op de uitdagende vragen in te spelen. De financiële basis voor het onderzoek in het programma is ronduit gunstig. De onderzoekscapaciteit is ten opzichte van het deelprogramma *Trias Europea* verdubbeld. Ook het aantal promovendi en het te verwachten aantal promoties (nu al hoog) is gunstig. Met een kleine, jonge en enthousiaste groep zal het naar verwachting eenvoudiger worden aan de ambities van het programma te voldoen. Bij de herinvestering van geld in jonge getalenteerde onderzoekers en hun opleiding doet zich een – kwaliteitsverhogend – vliegwieleffect voor. Steeds meer en betere jonge aspirant-onderzoekers melden zich bij het programma de laatste jaren, waarmee vernieuwende en verjongende impulsen aan het programma worden geleverd en ook blijvend gestalte aan de herinvesteringsambitie van het programma kan worden gegeven. Als onderzoekers worden ze opgeleid in de breed georiënteerde onderzoekstraditie van het programma en leveren daaraan al vrij snel een bijdrage. De vooruitzichten voor de duurzaamheid van het programma zijn daarmee goed te noemen.

45 Zie *Beoordeling van het onderzoek E.M. Meijers Instituut, Rechtsgeleerdheid en Criminologie* Universiteit Leiden 2009, p. 32-33.

46 p. 33 en 34.

47 Rapport van Evaluatiecommissie Rechtswetenschappelijk Onderzoek, *Kwaliteit en Diversiteit; Rechtswetenschappelijk onderzoek in Nederland*. Amsterdam 2009, pp. 219-220

8. SWOT-analyse en benchmark

Sterktes

- Het onderzoek is actueel en maatschappelijk relevant.
- Op basis van een onderzoekstraditie en ervaring onderzoekt een jonge, coherente kerngroep van onderzoekers nieuwe vragen in het logische verlengde van de eerder behaalde resultaten. Die groep kenmerkt zich door grote expertise, brede disciplinaire en internationale oriëntatie, hoge ambitie en grote energie.
- De onderzoekers zijn, via een breed publicatieprofiel, doorgezette internationalisering (een verviervoudiging ten opzichte van 2009) en een gerichte mediastrategie, goed zichtbaar in zowel het nationale als internationale academische discours, alsook in het maatschappelijke debat. De onderzoekers uit het programma weten goed te schakelen tussen al deze fora en zodoende het wetenschappelijke inzicht door te vertalen naar maatschappelijke vraagstukken.
- De LELG-onderzoeksgroep heeft (daardoor) een sterke nationale reputatie en een groeiende internationale reputatie.
- De welhaast vanzelfsprekende samenwerking en synergie van het staats- en bestuursrechtelijke onderzoek wordt gericht gepaard aan samenwerking met andere wetenschappelijke disciplines. De nauwe samenwerking tussen staats- en bestuursrechtelijke juristen, rechtsfilosofen en –theoretici, en sociaalwetenschappelijk opgeleide onderzoekers is wezenlijk gezien de ambities van het onderzoeksprogramma: het onderwerp van onderzoek ligt gedeeltelijk tussen de werkerreinen van disciplines in. De multidisciplinaire oriëntatie en –samenwerking van het programma zijn naast kracht ook noodzaak. Een groot voordeel voor het programma is dat de noodzakelijke disciplines ‘dichtbij’ zijn: ze zijn aanwezig in de instituten van de Leidse faculteiten waar al mee wordt samengewerkt in het profileringsgebied Political Legitimacy. Het programma kan op dit terrein putten uit de kracht en expertise van reeds bestaande interfacultaire netwerken. Aan multidisciplinariteit wordt in het programma niet alleen lippen dienst bewezen door dialoog met andere disciplines in een enkel project. Het wordt ook werkelijk gedaan. Er zijn multidisciplinaire derdegeldstroomprojecten, proefschriften, artikelen en boeken, die daarvan getuigen. In de onderzoeksgroep zijn ook relatief veel leden met de bi-disciplinaire achtergrond aanwezig.
- De onderzoeksproductie van het programma is hoog, en het aantal onderzoekers in opleiding (promovendi) – in lijn met de ambitie van het programma – alsmede het aantal promoties is groot (27). De ingezette koers om financiële revenuen van het onderzoek in te zetten voor het opleiden van jonge talenten en die vervolgens te vragen onderzoeksbeurzen via aanvragen binnen te halen, loont (multipliereffect).
- De financiële basis voor het uitvoeren van het onderzoek is, mede vanwege de offensieve strategie voor het binnenhalen van middelen, goed. Waar voorheen het programma grotendeels afhankelijk was van eerste geldstroomfinanciering is het in de verslagperiode steeds beter gelukt tweede geldstroomfinanciering via NWO en derde geldstroomfinanciering voor het onderzoek aan te boren.
- De vooruitzichten voor het onderzoek in de aankomende periode zijn zowel financieel als personeel goed.
- De bestuurlijke aansturing van het programma kan soepel verlopen door personele unies bij onderzoeksprogrammacoördinatie, bestuur profileringsgebied Political Legitimacy, leiding van het Instituut Publiekrecht en bestuur van de Afdeling staats- en bestuursrecht.

Zwaktes en verbeterpunten

- Coördineren van de multidisciplinaire samenwerking en bundelen van de kracht van de expertise die aanwezig is in verschillende afdelingen en instituten tot een doorlopende dialoog en uitwisseling binnen het programmaplatform. Investeren van tijd en aandacht hierin, ook waar dat niet direct uitmondt in tastbare onderzoeksresultaten.

- Nog verder vergroten van de focus via het beter richten van de schaarse energie en beteugelen van het onderzoeksenthouziasme in de vorm van een meerjarige programmastrategie die voor alle onderzoekers kenbare tussen- en eindresultaten markeert.
- Verder vergroten van de internationale academische dialoog, reputatie, en het internationale netwerk.
- Voorkomen van weglekken van energie door gezamenlijke afspraken te maken over individuele prestaties en daarmee onderlinge taak- en werkverdeling binnen het programma. Niet alle onderzoekers hoeven precies hetzelfde te doen in het programma. Bij de aansturing van het programma zal soms een ‘minder is meer’-lijn gehanteerd kunnen worden in de richting van individuele onderzoekers.
- Werken aan verdere bewustwording bij de onderzoekers, de afdelingen en instituten van de faculteit en universiteit, de academie in binnen- en buitenland en de bredere maatschappelijke omgeving van de onderzoeksvragen en –resultaten van het (nog jonge) programma.
- Nog gericht opsporen van het schaarse jonge onderzoekstalent en het aantrekken van buitenpromovendi. Zeker op het terrein van het aantrekken van talent met bi-culturele achtergrond en bestuursrechtelijk talent is daar binnen het programma nog te winnen.
- Nog meer inzetten op (aantrekken/binnenhalen van) vrouwelijke (senior-)capaciteit in de onderzoeksgroep.

Kansen

- Het LELG programma heeft een veelbelovende toekomst in het verschiet. De ambitie en strategie zijn goed op elkaar afgestemd en bieden kansen om voor langere termijn jonge onderzoekers op te leiden en voort te sturen in de vaart der volkeren.
- De ontwikkelingen en maatschappelijke vraagstukken op het terrein legitimiteit en effectiviteit van recht en bestuur in de veellagige rechtsorde vormen een veelbelovend en rijk onderzoeksperspectief voor de aankomende jaren.
- Er liggen, gezien de potentie van de groep, de ontwikkeling die is ingezet en de vragen van het programma, bijzondere kansen voor het doen van kwalitatief hoogstaand onderzoek, dat goed kan aansluiten bij belangrijk internationaal onderzoek en de leidende onderzoekers op het terrein. Een stap in die richting zetten we met de organisatie van de Lorentz workshop over *Trust(ing) the Law*, een seminar dat leidende wetenschappers van over de hele wereld naar Leiden zal brengen om daar samen met onderzoekers uit Coherent Privaatrecht, LELG en Criminal Justice: Legitimacy, Accountability and Effectivity over dit onderwerp te spreken.
- De Leidse onderzoeksomgeving biedt veel kansen ook over de band van de profileringsgebieden. Het is zaak daar het volledige rendement uit te trekken.

Risico's en bedreigingen

De lat van de ambities ligt, in het licht van de beschikbare middelen en capaciteit, erg hoog in het programma. Dat kan tot risico's leiden als de accenten verkeerd worden gelegd. De ambitie en strategie van het LELG programma vergen dat steeds weer een balans wordt gevonden tussen de uitgangspunten. Vooral het in evenwicht houden van het academisch verdiepende – sterk internationaal georiënteerde – onderzoek en de noden van de meer nationale rechtspraktijk vergt voortdurende balanceerkunst. Als belangrijkste risico's willen we hier noemen:

- Het stapelen van de ambities en daarmee een té grote aanslag op de werkkracht van de staf leggen, dan wel het verliezen van focus en weglekken van onderzoeksenergie.
- Te grote jachtigheid in het uitvoeren van het onderzoek.
- Het niet goed in staat zijn de samenwerking tussen de onderzoekers met verschillende achtergronden en werkomgevingen vorm te geven.
- Het losraken van het nationale debat.

- Het aflopen van de profileringsgebieden en –investeringen aan het einde van de termijn.
- Problemen bij de rekrutering van jong talent (met name op het terrein van het bestuursrecht).
- Het verlies van zeer getalenteerde gepromoveerde onderzoekers, mede doordat we die soms geen perspectief op werkverband kunnen bieden.
- Het zó instabiel worden van de EU dat bepaalde ontwikkelingen die we volgen zó ruw worden onderbroken dat we niet langer terug kunnen vallen op langjarig opgebouwde inzichten.

Benchmark

Recommendation Prof.Dr. Ferdinand Wollenschläger

‘Starting with a comparative research project on the allocation of scarce goods beginning in the year 2011, I had the chance to get involved with Leiden Law School and its Public Law Department in various contexts: I was guest professor in the academic year 2012/2013, attended conferences, held lectures and have been continuously teaching in the faculty’s master class in EU administrative law. On these occasions, I have got an excellent impression of the administrative and constitutional law research group. It does not only conduct research on a high level, but is also a friendly, active and inspiring academic community fostering exchange between all levels of researchers, i.e. Ph.D. students, postdoctoral researches and professors. I have also profited very much from the variety of perspectives on public law present in Leiden, be it an empirical, a comparative or a European focus or one oriented towards the foundations of law; moreover, the practical dimension and the interaction between public law and the other disciplines of law are not lost out of sight. Leiden public law research is also very much dedicated to the emerging European Administrative Law. An excellent example for all this is the research project on allocating scarce goods in which I have participated: Starting from allocation conflicts having become manifest in various areas of (national) law (like subsidies, telecommunication or public procurement), a research programme embracing these diverse areas has been formulated and examined in a comparative and European perspective; this approach allowed making a step forward in developing European administrative law – one core issue of current Administrative Law.’

*Ferdinand Wollenschläger,
Chair for Public Law, European Law and Public Economic Law, University of Augsburg*

Legitimiteit en Effectiviteit van Recht en Bestuur in een veellagige rechtsorde

INHOUD

A.	Kerncijfers en lijsten met kernpublicaties	28
	A1. Kerncijfers onderzoeksteam	28
	A2. Lijst met kernpublicaties	28
B.	Oraties, proefschriften en promoties	29
C.	Databases	31
D.	Verworven onderzoekssubsidies	31
E/F.	Overige indicatoren van academische reputatie en valorisatie	32
G.	Opbouw en samenstelling onderzoeksgroep 2009 – 2015	61
	G1. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (namenlijst)	61
	G2. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (naar functie)	62
	G3. Personele informatie in aantal onderzoekers	62
H.	Kwantitatieve onderzoeksresultaten en publicatielijsten 2009 – 2015	63
	H1. Kwantitatieve output per jaar	63
	H2. Wetenschappelijke publicaties	64
	H3. Vakpublicaties	86

A. Kerncijfers en lijsten met kernpublicaties

A1. Kerncijfers onderzoeksteam

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015	gem
Financiering x € 1000	453	478	607	726	786	759	779	4.587	655
Fte onderzoek	6,7	6,7	9,1	11,0	11,6	11,1	11,7	68,0	9.7
w.o. 1e geldstroom	4,7	5,0	6,5	8,3	9,1	8,2	7,4	49,0	7.0
w.o. overige geldstroom	2,0	1,7	2,7	2,7	2,5	2,9	4,4	18,9	2.7
percentage 1e geldstroom	70%	74%	71%	75%	78%	74%	63%	72%	
#onderzoekers	22	24	28	32	33	31	34	47	29
#Wetenschappelijke publicaties	55	39	66	47	45	51	65	368	52.6
– refereed	6	0	7	5	4	6	14	42	6.0
– proefschriften	1	1	3	7	5	6	4	27	3.9
– overig	48	38	56	35	36	39	47	299	42.7
% Engelstalige wet. publicaties	36%	21%	39%	38%	33%	35%	42%	36%	
#Vakpublicaties	27	51	63	51	49	71	88	400	57.1
#Totaal publicaties	82	90	129	98	94	122	153	768	109.7
#Databases									
Productiviteit per oz-fte									
– wetenschappelijke publicaties	8,3	5,8	7,2	4,3	3,9	4,6	5,5	5,4	
– vakpublicaties	4,1	7,6	6,9	4,6	4,2	6,4	7,5	5,9	
– totaal publicaties	12,3	13,4	14,1	8,9	8,1	11,0	13,0	11,3	
Gemiddelde leeftijd	39,1	38,6	36,2	35,9	35,3	36,2	35,8	36,5	
Arbeidskosten per publicatie	5.519	5.311	4.709	7.406	8.356	6.218	5.089	5.972	

A2. Lijst met kernpublicaties

1. *Dissertatie* – Brink J.E. van den (13 december 2012), *De uitvoering van Europese subsidieregelingen in Nederland. Juridische knelpunten en uitdagingen* (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Ouden W. den, Adriaanse P.C.
2. *Dissertatie* – Tjepkema M.K.G. (16 juni 2010), *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht* (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Polak J.E.M.
3. *Internationale publicatie in wetenschappelijk tijdschrift, refereed* – Voermans W.J.M., Hartmann J.M. & Kaeding M. (2014), The Quest for Legitimacy in EU Secondary Legislation, *The Theory and Practice of Legislation* 2(1): 5-32.
4. *Publicatie in wetenschappelijk boek* – F.J. van Ommeren, W. den Ouden en C.J. Wolswinkel (2011) (red.), *Schaarse publieke rechten*. BJu: Den Haag 2011, pp. 1-435.
5. *Edited volume/Book – internationale publicatie, refereed* – Ten Napel, H.-M. Th., en Voermans W.J.M. (2015) (red.) *The Powers that Be; Rethinking the Separation of Powers, A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press.

B. Oraties, proefschriften en promoties

Oraties

- Schuurmans Y.E. (20 november 2015), Van bestuursrechtelijke detailhandel naar maakindustrie (Oratie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Universiteit Leiden.
- Cohen, J. (9 januari 2015), De vierde D (Oratie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Open access via Leiden University Repository.
- Verheij, L. (14 januari 2014), De constitutionele conventie: een lacune in ons staatsrecht (Oratie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden).

Proefschriften en promoties

- Rijpkema B.R. (12 december 2015), Weerbare democratie: de grenzen van democratische tolerantie (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Zee M. (1 december 2015), Choosing Sharia? Multiculturalism, Islamic Fundamentalism and British Sharia Councils (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks. S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Eskens E.B. (23 september 2015), Een beestachtige geschiedenis van de filosofie (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leusden: ISVW Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Drahmman A. (5 februari 2015), Transparante en eerlijke verdeling van schaarse besluiten: een onderzoek naar de toegevoegde waarde van een transparantieplichting bij de verdeling van schaarse besluiten in het Nederlandse bestuursrecht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. 241. Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Ouden W. den.
- Loon O. van (4 december 2014), Binding van rechters aan elkaars uitspraken in bestuursrechtelijk perspectief (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. MI 235. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Ouden T. den.
- Awesta A.G. (27 november 2014), Freedom of expression in a pluralistic world order (Dissertatie, Faculty of Law, Leiden University). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.
- Raijmakers L.M. (27 november 2014), Leidende motieven bij decentralisatie. Discours, doelstelling en daad in het Huis van Thorbecke (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. 236. Deventer: Uitgeverij Kluwer BV. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M.
- Somos M. (27 mei 2014), Varieties of secularisation in English and Dutch public and international law (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B., Wijffels A.A.
- Doomen J. (21 mei 2014), Freedom and Equality as Necessary Constituents of a Liberal Democratic State (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.
- Di Bella L. (23 januari 2014), De toepassing van de vereisten van causaliteit, relativiteit en toerekening bij de onrechtmatige overheidsdaad (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. 225. Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Polak J.E.M.
- Rodrigues A.F.G. (18 december 2013), The Referendum in the Portuguese Constitutional Experience (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Leiden University Press. Promotor(en) en Copromotor(en): Lock G.E., Bettencourt da Câmara J.

- Uzman J. (5 december 2013), Constitutionele remedies bij schending van grondrechten (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Emmerik M.L.
- Guiora A.N. (16 oktober 2013), Tolerating Extremism: To What Extent Should Intolerance be Tolerated (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Humphery-Jenner M.L. (16 april 2013), Establishing an Effective Dialog between Courts and Agencies (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M., Caminada C.L.J.
- Lochem P.J.P.M. van (8 januari 2013), Rechtsrelativering: een verkenning op het terrein van het overheidshandelen (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. 211. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M., Muller E.R.
- Brink J.E. van den (13 december 2012), De uitvoering van Europese subsidieregelingen in Nederland. Juridische knelpunten en uitdagingen (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Ouden W. den, Adriaanse P.C.
- Szazi E. (13 december 2012), NGOs: legitimate subjects of international law (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Leiden University Press. Promotor(en) en Copromotor(en): Lock G.E.
- Kruif C. de (4 december 2012), Onderlinge overheidsaansprakelijkheid voor schendingen van Europees recht. De complexiteit van het adagium 'de veroorzaker betaalt' in een veellagige rechtsorde (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Apeldoorn: Maklu-Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Ouden W. den, Barkhuysen T.
- Schild A.J.P. (6 november 2012), De invloed van het EVRM op het ondernemingsrecht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Timmerman L.
- Surland D.A.J. (27 september 2012), Secular totalitarian and islamist legal-political philosophy (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.
- Krijtenburg G. (11 september 2012), Schuman's Europe. His frame of reference (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Kaaij M. van der (31 mei 2012), Een eenzaam staatsman. Dirk de Geer, 1870 – 1960 (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Hilversum: Uitgeverij Verloren. Promotor(en) en Copromotor(en): Berg J.T.J. van den.
- Allewijn D. (27 augustus 2011), Tussen partijen is in geschil.. De bestuursrechter als geschilbeslechter (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Den Haag: SDU Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Brenninkmeijer A.F.M.
- Sluysmans J.A.M.A. (28 juni 2011), De vitaliteit van het schadeloosstellingsrecht in onteigeningszaken (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Wijmen P.C.E.
- Berg F. van den (14 april 2011), Harming others. Universal Subjectivism and the Expanding Moral Circle (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Tjepkema M.K.G. (16 juni 2010), Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Polak J.E.M.
- Audenaerde R.F.C. (18 november 2009), Secretaris der Natuur. De Franse conservatieve denker Louis de Bonald en zijn Theorie van de Macht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Kinning A.A.M.

C. Databases

n.v.t.

D. Verworven onderzoekssubsidies

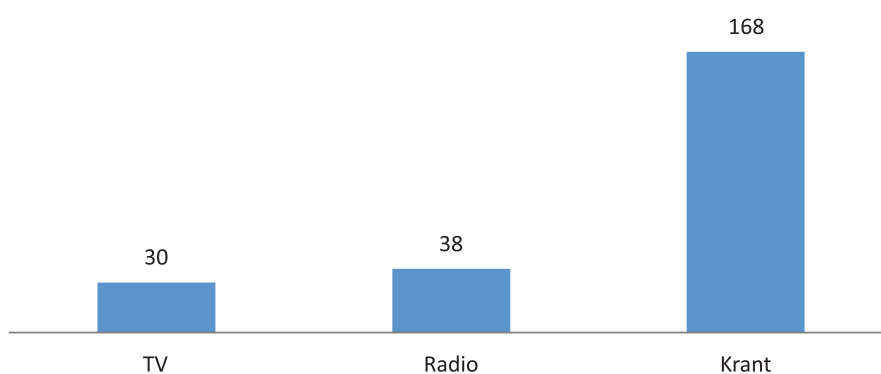
Type subsidie / Subsidienaam	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	aantal jaren actief	aantal actieve subsidies
EU									2
PR EU LEGSA			1	1				2	
PR FP7 CARE	1							1	
<i>EU</i>	<i>1</i>		<i>1</i>	<i>1</i>				3	
N.W.O.									6
PR NWO MaGW 400-04-278	1							1	
PR NWO MaGW 400-06-035	1	1	1					3	
PR NWO MaGW 400-07-087	1	1	1	1				4	
PR NWO MaGW 400-09-357			1	1	1	1	1	5	
PR NWO MaGW 404-10-140			1	1	1	1	1	5	
PR NWO MaGW 406-15-099							1	1	
<i>N.W.O.</i>	<i>3</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>3</i>	<i>2</i>			<i>14</i>	
Totaal aantal subsidies actief per jaar	4	2	5	4	2	2	3		
Totaal aantal actieve subsidies 2009-2015									8

N.W.O. Tjepkema
 N.W.O. vd Brink
 N.W.O. Uzman
 N.W.O. De Jong
 N.W.O. Passchier (vd Hulle)
 N.W.O. Mohammad
 PR EU LEGSA Adriaanse, P.C.
 PR FP7 CARE Voermans, W.J.M.

E/F. Overige indicatoren van academische reputatie en valorisatie

In deze annex zijn een aantal indicatoren van academische reputatie opgenomen waaronder lidmaatschappen en nevenfuncties. De nadruk ligt op de bijdragen van de onderzoekers van het LELG-programma aan het maatschappelijke debat. Het overzicht geeft slechts een uitsnede. Media-optredens (televisie, radio, populaire tijdschriften en krant) zijn meegenomen, alsook lezingen van enig gewicht, nevenfuncties die van belang én relevant zijn (vanuit het oogpunt van het onderzoek) alsmede andere bijdragen in de vorm van adviezen, commentaren en replieken van enig gewicht. De lijst geeft een uitsnede, niet meer, ook al omdat onderzoekers niet gewend zijn een systematische registratie van dit soort gegevens bij te houden. De annex kan dan ook niet meer dan een indruk geven.

Media optredens 2009 - 2015

Prof. T. Barkhuysen

Televisie

- In KRO/NCRV De Monitor (online) over de gevolgen van valse inschrijvingen op een woonadres, 13 maart 2016
- In RTL Nieuws (online) over de overheid voor de rechter om falend energiebeleid

Radio

- In NOS Radio 1 Journaal over ROC's die in de problemen komen door een wetswijziging, 14 november 2012
- In BNR Nieuwsradio over de dubbelrol van de Raad van State en zoekgedrag als bewijs, 1 juli 2014

Lezingen

- 16 juni 2009, Jaarvergadering van de Vereniging voor Huurrecht Advocaten (VHA), Het EVRM als integraal onderdeel van het Nederlandse (huur)recht
- 26 juni 2009, Studiedag van de VAR (Vereniging voor bestuursrecht), Schadevergoeding bij schending van de redelijke termijn in het bestuursrecht
- Den Bosch 19 april 2013, Kenniscentrum gezondheid en recht van de rechterlijke macht in Den Bosch, Omgevingsrecht en gezondheid
- Den Haag 24 maart 2015, De bescherming van grondrechten in het bestuursrecht (georganiseerd door ProDemos), met Jan-Peter Loof

Prof.dr. P.B. Cliteur

Televisie

- In Buitenhof over de grenzen van de vrijheid van meningsuiting, een debat met Paul Cliteur, Kustaw Bessems en Otto Volgenant, 9 november 2014
- In Schepper & Co (NCRV), Paul Cliteur en André Rouvoet over de relatie tussen religie en geweld, 29 november 2010
- In Het Hoogste Woord (NCRV) over Numeri 25, 30 maart 2014

Radio

- In OBA Live, Paul Cliteur en Bastiaan Rijpkema over hun boek 'George van den Bergh: de democratische staat en de niet-democratische partijen', 12 december 2014
- BNR Nieuwsradio, over de vluchtelingenstroom in Europa, 29 oktober 2015
- In NPO Radio 1 De Ochtend, over de religieuze motieven van terroristen, 31 maart 2016
- In NPO Radio 1, over zijn boek 'Het monotheïstische dilemma', 12 november 2010

Kranten/tijdschriften

- De Volkskrant, Paul Cliteur: 'Dit kan de eeuw van de godsdienstoorlogen worden', 2 oktober 2015
- Trouw, 'Kierkegaard was ideoloog van het theo-terrorisme', 23 oktober 2013
- NRC, Kwaad op terroristen? Wees maar wat bozer op de staat, 31 maart 2016
- NRC, Kritiek op Saoedi-Arabië wordt juist plicht, 1 juli 2014
- "Terror has already lead to self-restraint", in: The New York Times, The Opinion Pages, 10 January 2015.
- "How does democracy function as a tool for multicultural Europe?", in: The Helsinki Times, 8 May 2014.
- "Go Ghost", in: The Critique, January 7, 2016, in: <http://www.thecritique.com/articles/critique-magazine-exclusives-model-28/>
- "The lost years: the state has failed to combat terrorism" (April 4, 2016), in: <http://www.investigativeproject.org/5267/the-lost-years-the-state-has-failed-to-combat>
- Met Zee, Machteld, "The Burqa Challenge to Europe", in: The Middle East Quarterly, Spring 2016, pp. 1-8.

- Met Zee, Machteld, “Advocates Are Fighting For A Burqa-Free Europe. Will They Get It?”, in: Independent Journal Review, April 14, 2016, pp. 1-2

Lezingen

- Amsterdam 3 april 2016, Socrateslezing: Humanisme in tijden van radicale religie (georganiseerd door het Humanistisch Verbond)
- Utrecht 21 maart 2016, Artikel 120 Grondwet Event, Constitutionele toetsing en democratie
- Brussel 7 april 2011, Vrijdenken: verlichting over de verlichting (Week van de verlichting)
- Utrecht 28 mei 2015, The future of human rights and freedom of speech (georganiseerd door de Universiteit Utrecht)
- Rhenen 20 september 2015, over de vrijheid van expressie en de bedreigingen ervan door terreur
- Gent 8 oktober 2014, John Rawls-lezing over ‘Political Liberalism’ en ‘The Law of Peoples’ (georganiseerd door de De Vrije Gedachte)

Prof. mr. dr. M.J. Cohen

Televisie

- *Nieuwsuur* – kunnen gemeenten grimmige protesten tegen AZC’s wel aan? 18 december 2015
- *Nieuwsuur* – vluchtelingenprobleem en de EU-oplossingen 27 augustus 2015
- *AvondGasten* (Limburg1), over democratie en Maastricht, 4 juni 2015
- *Buitenhof* 26 april 2015 vreemdelingen crisis

Radio

- *NPO Radio 1* De Ochtend, over de boze burger en de do’s en don’ts voor de overheid, 4 januari 2016

Kranten/tijdschriften

- *Het Parool*, ‘Job Cohen: ‘Democratie houdt niet op bij verkiezingen’, 15 augustus 2015
- *AD*, ‘We moeten af van de diploma-democratie’, 10 januari 2015

Nevenfuncties

- Voorzitter Vereniging van Organisaties die Intellectueel eigendom Collectief Exploiteren (VOICE)
- Voorzitter Cedris: Vereniging van Sociale Werkvoorzieningen
- Voorzitter Raad van Toezicht Wageningen UR
- Voorzitter Raad van Toezicht Vfonds: Fonds voor Vrede, Vrijheid en Veteranenzorg
- Voorzitter Raad van Toezicht Openbare Bibliotheek Amsterdam
- Voorzitter Stichting voor Vluchteling-Studenten UAF
- Voorzitter Amsterdams 4-5 mei comité
- Voorzitter Curatorium VNG

- Vice-voorzitter Politie Onderwijs Raad
- Voorzitter Commissie Kennis en Onderzoek
- Voorzitter Adviescommissie Grondrechten Functie-uitoefening Ambtenaren
- Voorzitter Stichting Co-Ex: Denktank voor preventie van radicalisering
- Voorzitter Bart Tromp Stichting
- Voorzitter Stichting Dr J.M. Den Uyl-lezing
- Voorzitter Stichting Cello Oeuvreprijs
- Lid Bestuur Stichting MS Nederland
- Lid Curatorium leerstoel Onderwijsrecht aan de VU
- Lid Curatorium leerstoel Vfonds Tilburg Law School

Prof.dr. A. Ellian

- Ellian schrijft om de dag een blog voor Elsevier
- Ellian had gedurende acht jaar een column in NRC-Handelsblad
- Ellian kreeg in 2015 de Pim Fortuyn Prijs voor het ‘consequent verdedigen van de vrijheid van meningsuiting.’

Prof. mr. dr. A.C. Hendriks

Televisie

- Interview *Nieuwsuur* over hongerstaking, 21 mei 2013
- Interview *Eenvandaag* ‘Euthanasie en dementie’, 22 augustus 2015

Radio

- Interview door Astrid Fichser *Radio Danmark*, 7 september 2009, over registratie van etniciteit in de gezondheidszorg
- Interview met *AVRO-Radio 1*, 9 september 2009, over bindendheid van non-reanimatieverklaring
- *AVRO Radio 1*, Schadevergoeding na mislukte abortus, 17 mei 2010

- ‘TBS en beroepsgeheim arts’, *BNR-radio* 18 februari 2011
- ‘Beroepsgeheim en Tristan van de V’, diverse kranten, *BNR-radio, Debat op 2*, 29 september-1 oktober 2011
- ‘Geen nieuwe openbaarheidswet’, Debat programma ‘De Ochtend Radio 1’, 19 mei 2015

Kranten/tijdschriften

- Interview *de Volkskrant*, gepubliceerd op 5 februari 2009: ‘Klink maakt goede kans bij rechter’
- Commentaar *NRC Handelsblad*, gepubliceerd op 10 maart 2009: ‘De huisarts en de gescheiden ouders’
- Commentaar *NRC Handelsblad*, gepubliceerd op 2 juni 2009: ‘Mag de dokter zwijgen bij kindermoord?’
- Diverse pers en interviews n.a.v. weblog *NJB* over Raad van State
- Interview *Limburgs Dagblad*, gepubliceerd op 14 augustus 2009: ‘Vrije jongens in witte jas’
- ‘Ziekenhuis moet dader beschermen’ (De Verdieping), *Trouw* 11 december 2009
- ‘Tot in Nepal kijkt tuchtcollege mee’, *NRC Handelsblad*, 17 maart 2010
- ‘Alles uit de kast voor de meisjesprik’, *De Volkskrant*, 20 maart 2010
- ‘Prettig op de divan, maar wat levert het op?; Schrappen van psychoanalyse uit basispakket van zorgverzekering is omstreden’, *NRC Handelsblad*, 7 april 2010
- ‘Een mislukte abortus’, *NRC Handelsblad*, 11 mei 2009
- ‘De arts tegen het “internettribunaal”’, *NRC Handelsblad*, 6 juli 2010
- ‘Patiënt heeft niets te zeggen over huidskleur verzorger’, *Parool*, 28 juli 2010
- ‘Tuchtrecht reikt ook over de grens’, *Medisch Contact* 2010, p. 1654-1655
- ‘Beroepsgeheim’, *NRC Handelsblad, Volkskrant, NRCNext* etc. 12 juli 2011
- ‘Doktertje bashen op internet’, *NRCNext* 18 augustus 2011
- ‘Medisch beroepsgeheim ter discussie’, *MedNet* 2011, nr. 8
- *British Medical Journal* (BMJ 2012;345:e6615) ‘Dutch Court finds gynaecologist guilty of “culpable homicide” after baby dies’
- *Zorgvisie*, ‘Zorgaanbieders zijn de grootste fraudeurs’ (De Kwestie) 2012, nr. 49, p. 3
- Interview *Medisch Contact*, ‘Beroepsgeheim op de tocht’, 2013, p. 250-251
- Interview diverse regionale kranten (*Gelderlander, Stentor* etc.) over ‘Een kind sterft niet zomaar’/Artsen overtreden onbewust de wet’, 6 juni 2013.
- Interview *NRC Handelsblad*, ‘Ziekenhuizen als verlengstuk van politie’, 4 juli 2013, p. 4-5
- Interview Leidraad, ‘Wat is een mensenleven waard?’, *Leidraad* najaar 2013, p. 24-27
- Interview, *RGDispuut* 2014, (januari), p. 4-8
- Interview, ‘Gebrek aan regie kan strafbaar zijn’, *Medisch Contact* 2014, p. 1314-1315
- Interview, ‘Gebrek aan regie kan strafbaar zijn’, *Medisch Contact* 2014, p. 1314-1315
- Interview, ‘Goede arts maar hij deugt niet’, *Trouw* 20 februari 2015, p. 6-7 (De Verdieping)
- Interview ‘Tuchtrecht reikt steeds verder ... misschien wel te ver’, *Medisch Contact* 2015, p. 602-603
- ‘KNMG: Publiceren van naam bij berisping in onnodig beschadigend’, interview *Tubantia*, 12 mei 2015
- ‘Tuchtrechter moet arts verbeteren, niet bestraffen’, *NRC Handelsblad*, 28 mei 2015
- ‘Het medisch tuchtrecht wordt strafrecht ligt’, *NRC Next*, 28 mei 2015
- ‘Maak van tuchtrecht geen strafrecht!’, *MC* 2015, p. 1301

Lezingen

- ‘The fetus as a patient. The international law perspective’, voordracht gehouden op Winter School ‘The Fetus as a Patient’, Universität Aachen, Vaals 24 november 2015
- ‘Medical secrecy and euthanasia. A lawyer’s and a doctor’s perspective’, Cleveringa lezing, Santiago de Chile, 17 november 2015

- ‘The meaning of confidentiality in health care: an ongoing discussion.’ lezing voor staf Joint Centre for Bioethics, University of Toronto, 19 november 2014
- ‘Physician assisted suicide: challenges the Dutch Euthanasia Act failed to address’, openbare lezing University of Toronto, 19 november 2014
- ‘Dutch Euthanasia Legislation: An Example for Canada?’, Cleveringa-lezing, Montreal, Canada, 20 november 2014
- ‘Informed consent en medische praktijk. Met speciale aandacht voor WGBO, Voordracht medisch officieren van justitie’, SSR, Utrecht, 18 november 2014
- ‘De voetangels en klemmen van met medisch beroepsgeheim’, voordracht op scholingsbijeenkomst voor rechters van Rechtbank Amsterdam, 2 oktober 2014
- ‘New perspectives on euthanasia following recent judgments of the European Court of Human Rights’, 20th World Congress on Medical Law, Nusa Dua, Bali, 22 augustus 2014
- ‘Family doctors confronted with many laws’, voordracht gehouden op WONCA Europe congres, Lissabon, 4 juli 2014
- ‘El curado o el cambio de personas? Preguntas normativas derivadas de la estimulación cerebral profunda’, presentatie gehouden op XXI Jornadas Internacionales sobre Derecho y Genoma Humano, Bilbao, 14 mei 2014
- ‘DHS en gezondheidsrecht’, voordracht gehouden op symposium ‘DHS en recht; kansen of risico’s?’ De Brakke Grond, Amsterdam, 16 januari 2014
- ‘De rechten van de cliënt’, cursus voor medici, paramedici en juristen, SJSN, Paramaribo, Suriname, 6-7 december 2013
- ‘Klein leed bij kinderen. Wat mag en moet de dokter (niet) doen?’, lezing op WAA-Congres ‘Klein Leed’, Media Plaza, Utrecht, 29 november 2013
- ‘Spreken of zwijgen. Het medisch beroepsgeheim anno 2013’, voordracht gehouden op verdiepingscursus ‘De betekenis van het strafrecht voor het gezondheidsrecht’, JPAO, Universiteit Leiden, 30 september 2013
- ‘Het gezondheidsrecht in Nederland: verleden, heden en toekomst’, voordracht gehouden bij instelling leerstoelhouder gezondheidsrecht en – ethiek, Universiteit Antwerpen, 26 september 2013
- ‘Geldt het beroepsgeheim onverkort tegenover familieleden?’, bijdrage aan symposium ‘Heeft het medisch beroepsgeheim nog toekomst’, Radboud Universiteit, Nijmegen, 29 mei 2013
- ‘Europeesrechtelijke ontwikkelingen rond het medisch aansprakelijkheidsrecht’, voorzittersrede Vereniging voor Gezondheidsrecht, Rotterdam, 19 april 2013
- ‘BOPZ en mensenrechten (EVRM en CPT)’, voordracht gehouden op jaarvergadering Vereniging Advocaten van Psychiatrische Patiënten (VAPP), Warmond 17 april 2013
- ‘Recht van kind op gezondheid. Hoe creatief is onze nieuwe hoogleraar’, voordracht op symposium ‘Rechterlijke creativiteit en rechten van het kind’, VU, Amsterdam, 11 oktober 2012
- ‘Health law and disability after the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities’, voordracht World Congress on Medical Law, Maceió, Brazilië, 8 augustus 2012
- ‘The regulation of euthanasia and physician assisted suicide in the Netherlands. An example for Canada?’, voordracht gedurende Health Law, Ethics and Policy Seminars Series, University of Toronto, 1 maart 2012
- ‘NIPD-based prenatal screening. International (human rights) law perspective on NIPD’, voordracht op congres ‘Ethical aspects of non-invasive prenatal diagnosis (NIPD)’, Stockholm, 3 juli 2011
- ‘Using the Right to Health to Strengthen the Position of People with Disabilities’, voordracht gehouden op conferentie ‘An Enforceable Right to Health?’, Central European University, Boedapest, 10 juni 2011
- ‘Levenstestament: Een botsing van individuele en professionele autonomie?’, presentatie op symposium Levenstestament, Jaarbeurshal Utrecht, 30 mei 2011

- ‘Gezondheidsrechtelijke actualiteiten’, presentatie tijdens cursus ‘Gezondheidsrecht’ voor leden van tuchtcolleges, KNMG, Utrecht, 16 mei 2011
- ‘De omgang met medische gegevens’, voordracht tijdens nascholing over de taken en verantwoordelijkheden van bedrijfsartsen, LUMC, Leiden, 12 april 2011
- ‘Genetic Privacy and Non-Discrimination – Comments from a European Perspective’, voordracht gehouden op 10th Meeting UN-Interagency Committee on Bioethics, Unesco, Parijs, 4 maart 2011
- ‘Equality of Health Care from a Cross-Border Perspective’, voordracht Welma, Universiteit van Kopenhagen, 3 maart 2011
- ‘Data Protection and Other Human Rights’, voordracht op congres ‘European Data Protection: In Good Health?’, CPDP, Brussel, 25 januari 2011
- ‘The Regulation of Euthanasia and Physician Assisted Suicide in the Netherlands’, college University of Toronto, Toronto, 9 november 2010
- ‘Are research and care governed by blurring laws?’, voordracht op congres ‘Blurring boundaries of research and care: challenges for ethics’, Centre for Medical Systems Biology, Leiden, 26 mei 2010
- ‘Commentary from the International Perspective’, voordracht op conferentie ‘Revisiting Genetic Discrimination Issues in 2020: Is Canada on the Right Course?’, Genome Canada, Ottawa, 16 april 2010
- ‘De bedrijfsarts doet het ook nooit goed ...’, Henk Dokterlezing 2010 – voordracht Amsterdamse kring van bedrijfsartsen, AMC, 6 april 2010
- ‘Wie draagt zorg voor een veilige baarmoeder? Een mensenrechtelijke beschouwing’, voordracht op congres ‘De veilige baarmoeder. Waar liggen de grenzen?’, SCEM, Ede, 29 januari 2009
- ‘Disfunctionerende artsen en andere gezondheidsrechtelijke actualiteiten’, Gastcollege Universiteit Antwerpen, Antwerpen, 4 november 2009
- ‘Het elektronisch patiëntendossier, zijn we daar blij mee?’, college ter gelegenheid van de facultaire bachelorbuluitreiking 2009, Leiden, 28 oktober 2009
- ‘Actuele ontwikkelingen op het terrein van het gezondheidsrecht’, Lezing voor USG Juristen, Den Haag, 28 september 2009
- ‘Human Rights and Non-Discrimination’, docent tweedaagse workshop voor Turkse medewerkers van mensenrechtenorganisaties, Raoul Wallenberg Institute, Istanbul, 7-8 september 2009
- ‘Ethnicity, Access to Health Care and Discrimination’, voordracht gehouden op seminar ‘Equal Access to Healthcare for Ethnic Minorities’, Danish Institute for Human Rights, Kopenhagen, 2 september 2009
- ‘Juridische aspecten van het EPD’, voordracht gehouden op het Jan Veltkamp symposium 2009, Leiden, 12 juni 2009
- ‘Farmacologische behandeling van zedendelinkwenten vanuit EVRM-perspectief’, voordracht gehouden bij Adviescollege Verloftoetsing TBS, Utrecht, 27 maart 2009
- ‘The Evolution of the Rights of People with Disabilities’, voordracht gehouden op Third International Conference on Disability & Rehabilitation, Riyadh, Saoedi Arabië, 22 maart 2009

Nevenfuncties

- Lid van de Raad van Toezicht *Stichting Singelzicht* (dak- en thuislozen jongeren), Utrecht (sinds 2015)
- Lid van de Raad van Toezicht *Erasmus MC*, Rotterdam (sinds 2014)
- Lid van de Raad van Toezicht *Zaans Medisch Centrum*, Zaanstad (sinds 2014)
- Rechter-plaatsvervanger, *Rechtbank te Rotterdam*, sectoren bestuursrecht en civiel recht (sinds 2005)
- Voorzitter en bestuurslid van de *Vereniging voor Gezondheidsrecht*, Utrecht (2010-2016)
- Voorzitter Raad van Advies *Werkgroep Artsen Advocaten* (WAA) (sinds 2012)
- Lid *Commissie Prenatale screening van Gezondheidsraad*, Den Haag (sinds 2015)
- Lid *Commissie Personalised Medicine* van *ZonMw*, Den Haag (sinds 2014)

- Lid *Commissie Rijvaardigheid* van de *Gezondheidsraad*, Den Haag (sinds 2012)
- Lid van de *Gezondheidsraad* (Commissie ethiek en -recht), Den Haag (sinds 2002)
- Sectieredacteur gezondheidsrecht, *Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde* (NTvG), Amsterdam (sinds 2014)
- Medewerker gezondheidsrecht *Maandblad voor Geestelijke volksgezondheid* (MGv) (sinds 2013)
- Medewerker gezondheidsrecht *AB – Rechtspraak Bestuursrecht* (AB) (sinds 2012)
- Vaste annotator *European Human Rights Law* (EHRC) (sinds 2012)
- Redacteur *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht* (2009-2016)
- Lid redactieraad *Yearbook on European Disability Law & Policy* (sinds 2007)
- Vaste annotator *Gezondheidszorg Jurisprudentie* (GJ) (sinds 2007)
- Vaste chroniqueur *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht* (sinds 2005)
- Medewerker *Nederlands Juristenblad* (NJB), gezondheidsrecht, en eerder diversiteit en recht (sinds 2002)

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

- *Rapport over de implementatie van de verbetermaatregelen binnen Detentiecentrum Rotterdam naar aanleiding van het overlijden van Alexander Dolmatov*, Rapport van de externe auditcommissie, 28 oktober 2013 (voorzitter onderzoekscommissie)
- *Social justice and human rights as a framework for addressing social determinants of health*, Report of cross-cutting task group 'Equity, equality and human rights', Amsterdam, 2012 (samen met K. Stronks, B. Toebe, U. Ikram & S. Venkatapuram)
- *Handel en wandel. Rapport over de kwaliteit van zorg en het declaratiegedrag / financieel handelen van de Maatschap Orthopedie Hilversum*, Hilversum, juli 2010 (56 blz.) (voorzitter onderzoekscommissie)
- *Thematic Legal Study on Mental Health and Fundamental Rights, the Netherlands*, Rapport geschreven voor Fundamental Rights Agency, december 2009 (samen met J. Legemaate) (24 blz.)

Prof. dr. A.A.M. Kinneging

Televisie

- Kinneging was op 28 februari 2012 te gast bij Pauw & Witteman over fatsoen
- Kinneging was op 13 november 2013 te gast bij Pauw & Witteman over de PVV en het Front National

Prof. W. den Ouden

Televisie

- In Nieuwsuur over de omstreden subsidiekwestie Vinkenslag, 14 december 2012
- In Brandpunt Reporter over de dubieuze verstrekking van Europese subsidies, 9 oktober 2014

Radio

- Argos, april 2012, over controle subsidieaanvragers

Kranten/tijdschriften

- De Volkskrant, Boete langstuderende goede prikkel, samen met Janneke Gerards en Wim Voermans, 23 december 2010
- Krantenartikelenserie over Europese subsidies, voorjaar 2013
- Verschillende columns in Staatscourant, 2014: <http://www.sconline.nl/auteur/willemien-den-ouden>

Lezingen

- Utrecht 16 juni 2011, Nysingh Staatssteun Symposium, lezing over terugvorderingsproblemen en het Wetsvoorstel terugvordering staatssteun
- 20 april 2012, Voorzitter congres Coulant Compenseren
- Riga, Letland 27 september 2012, Lezing state aid law in Dutch cases
- Den Haag 12 december 2012, Pleinlezing over bezuinigingen op het gemeentelijk subsidiebeleid en de juridische randvoorwaarden die daarbij in acht moeten worden genomen
- Leiden 4 juli 2013, (Internationale) staatssteunconferentie
- Den Haag 20 mei 2014, Actualiteitenlezing bij de Raad van State over subsidierecht
- 19 september 2014, Voorzitter Thorbeckesymposium over decentralisatie van de jeugdzorg
- 3 september 2015, dagvoorzitter en spreker congres Subsidie nieuwe stijl
- 17 september 2015, dagvoorzitter CBb symposium openbaarheid en de rechtspraak
- 9/13 september 2015 (dagvoorzitter 12 september) bij de European Public Law Organisation (EPLO)

Nevenfuncties

- Plaatsvervanger in het CBb
- Per 1 oktober 2015: Lid van de Nationale Referendumcommissie
- Lid bestuur Stichting Recht en Overheid

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

2012

- Onderzoek in opdracht van OC&W. Onderzocht wordt op welke punten de sectorwetgeving in het onderwijs afwijkt van de Awb. Het onderzoek moet de grondslag vormen voor de beoordeling ten departemente of, en zo ja op welke wijze, verdere aanpassing van de onderwijswetgeving aan de Awb winst oplevert qua duurzaamheid. Het onderzoek zal daartoe een nauwgezette inventarisatie moeten opleveren van de punten waarop afwijking plaatsvindt. Bij de inventarisatie en analyse van de afwijkingen in de onderwijswetgeving worden drie bijzondere probleemgebieden gezien: bekostigingsregels, rechtsbescherming en handhaving.

2013

- Onderzoek in opdracht van OC&W: J.A. de Boer, F.C.M.A. Michiels, W. den Ouden & P.J.J. Zoontjens, Anders, of toch niet? Een onderzoek naar de mogelijkheden van meer Awb-conforme onderwijswetgeving (2013), n.n.g. (als vrijgegeven plaatsen op Nall). Wordt beschreven in een artikel voor NTOR.
- Evaluatieonderzoek titel 4.4. Awb WODC; conceptrapport wordt op 23 oktober aangeleverd bij de begeleidingscie. Wordt beschreven in een artikel voor JB-plus.

2014

- Omvangrijke adviserings/mediationopdracht EL&I inzake Visserijfonds met J.E. van den Brink;
- Adviseren NWO over beleidsregel inzake rechtsherstel wanneer beoordeling onderzoeksvoorstel niet zorgvuldig is verlopen (samen met Jaap van Rijn van Alkemade);

2015

- Voorzitten en mede organiseren jaarlijkse bijeenkomst landelijk netwerk staatssteunrecht te Den Haag in 2015; 200 deelnemers.

Prof. Y.E. Schuurmans

Kranten/tijdschriften

- NRC 'de rechtszaak', feb 2015, opinie over Schadefonds geweldsmisdrijven
- NRC, becommentariëren Voorl. Voorziening gaswinning Groningen
- Leidsch dagblad, becommentariëren misbruik Wob
- Gelderlander, becommentariëren afschaffen bezwaaradviescommissie in gemeente

Lezingen

- 2015 Masterclass Massale procedures, congres 'Toekomstbestendig goed bestuur', Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- 2015 Lezing Dag van de Bestuursrechtspraak Raad van State, Bewijsrecht in het vreemdelingenrecht
- 2014 Lezing 'Misbruik van procesrecht', studiemiddag VAR, vereniging voor bestuursrecht

- 2013 Lecture at the 2013 Edinburgh conference of the European Group of Public Administration, ‘Mass administrative Law Procedures’
- 2012 Openingslezing symposium ter gelegenheid van de oprichting rechtbank Noord-Holland over de nieuwe Wet aanpassing bestuursprocesrecht
- 2012 Workshopleider ‘NZB in hoger beroep’, rechtspraakcongres Nieuwe Zaaksbehandeling in Spoorwegmuseum te Utrecht
- 2012 DNB, Lezing ter opening van discussiemiddag over toezicht op pensioenstelsels
- 2012 Invited reporter at the International Academy of Comparative Law, Taiwan 2012, author of report ‘The Codification of administrative procedure in The Netherlands’, as part of an international research group on administrative procedure, directed by Jean-Bernard Auby (Universités à Sciences Po (Paris) and Director of MDAP (Mutations de l’action publique et du droit public)). Invited member of discussion panel.
- 2010 Openingslezing jaarlijkse Commissiedag Schadefonds geweldsmisdrijven (Bewijslevering bij zedenmisdrijven en participatie van vermeende daders)
- 2010 Lezing Studiedag Nederlandse Vereniging voor de Rechtsvergelijking, Bestuursrechtelijk bewijsrecht in Europa
- 2009 Lecture at the First REALaw Research Forum, Groningen (Colloquium for researchers working in the area of European administrative law)
- 2009 Lezing landelijke dag voor de rechtspraak, Raad voor de rechtspraak, over deskundigheid en bewijs (Agenda voor de rechtspraak)
- 2009 Lezing jaarcongres Vluchtelingenwerk in de Jaarbeurs, Bewijs in asielzaken (o.a. UNHCR-Handbook, ambtsberichten van Buitenlandse Zaken en taalanalyses)

Nevenfuncties

- 2015-heden Lid Bezwaaradviescommissie Commissariaat voor de Media 2015-heden Lid Raad van Advies Centrum voor Conflicthantering
- 2010-heden Bestuurslid en mede-oprichtster VN Bestuursrecht, vrouwen netwerk voor topexperts bestuursrecht
- 2007– heden Rechter-plaatsvervanger Rechtbank Amsterdam
- 2008-2011 Bestuurslid Studiekring Deskundigen en Rechtspleging 2014-heden Redacteur tijdschrift *JB-plus (Jurisprudentie Bestuursrecht-plus)*
- 2012-heden Voorzitter redactie *open access* tijdschrift ‘NALL : Netherlands administrative law library’

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

- 2013 Lid expertgroep KEI-project, Ministerie van Veiligheid en Justitie (Herziening Rechtsvordering en de harmonisatie met het bestuursprocesrecht)
- 2013 Lid WODC Begeleidingscommissie Evaluatie bestuurlijke lus
- 2012 Onderzoeksrapport Effectiviteit omgevingsrechtelijke procedures, Rekenkamercommissie Leiden
- 2011 Lid Nwo Voorselectiecommissie Recht en Bestuur (MaGW)

Prof. dr. W.J.M. Voermans (coördinator)

Televisie

- 27-09-2010 Uitgesproken AVRO/NCRV Rol van de Koningin in de Kabinetsformatie
- 23-04-2012 NOS *nieuws* over de politieke situatie na de kabinetscrisis
- 16-12-2012 *Buitenhof VPRO* over de uitkomsten van de Europese top
- 19-03-2013 Omroep Max, *Tijd voor Max* Beëdiging en eedsaflegging bij de inhuldiging
- 25-08-2013 *Buitenhof VPRO* De senaat
- 12-02-2014 bij *Nieuwsuur* over Plasterk en de NSA-affaire
- 01-05-2014 in *RTL-nieuws* over de #stemfie: paal en perkstellen aan smartphone in stemlokaal
- 13-05-2014 NOS *Nieuwsuur* over De Europese verkiezingsweegschaal
- 05-10-2014 *Buitenhof VPRO* Deuk in het imago van de koning vanwege de hoge kosten van een aantal recente verbouwingen aan de Koninklijke paleizen
- 19-12-2014 NOS *Nieuwsuur* ‘Zorgcrisis-constructie in strijd met staatsrecht’
- 06-05-2015 NOS *Nieuwsuur* ‘Majesteitschennis’ – De Koning uitschelden, mag dat?
- 09-06-2015 NOS *Nieuwsuur* Bijbaan senatoren is ‘een nieuwe gekkigheid’
- 08-10-2015 *RTL nieuws*, vernietigen van foto’s van Buitenlandse snelheidsovertreders ‘bizar’
- 12-11-2015 NOS *Nieuwsuur* Komt het lek uit de commissie Stiekem ooit boven?
- 19 januari 2016 NOS *Nieuwsuur* Voermans en VandenBerg kritisch over de aanstaande uitkomst van de Cie-Schouten
- 26-03-2016 NOS *Nieuws* Oekraïne referendum
- 05-04-2016 NOS *Nieuwsuur* Wat is de toekomst van het referendum?
- 06-04-2016 *RTL nieuws* Oekraïne referendum en opkomstdrempel

Radio

- 14-09-2012 NPO *Radio 1 Standpunt.nl* Het is goed dat de Koningin buiten spel staat bij de formatie
- 13-06-2013 NPO *Radio 1* OM onderzoekt uitspraken Lubbers en van Agt
- 14-11-2013 NPO *Radio 1* – Een nieuwe grondwet?
- NPO *Radio 1* – *Vraag van Vandaag*: geheim van Noordeinde
- 12-02-2014 *Radio 1* ‘Met het Oog op Morgen’ de verklaring van Plasterk inzake de NSA-affaire
- 29-03-2014 RTL *Nieuws* Grondwet niet meer van deze tijd
- 02-04-2014 *NTR-Met de Kennis van Nu* ‘De vergeten Grondwet’
- 13-10-2014 NPO *Radio 1-journaal* “Eerste Kamer moet niet het laatste woord kunnen hebben”
- 04-12-2014 *Radio 1 Standpunt.nl* De dates van burgemeester Onno Hoes zijn een privékwestie
- 25-03-2015 NPO *Radio 1 Standpunt.nl* Over meenemen zetel/zetelroof
- 27-11-2015 *Wekker Wakker Omroep Max* Wat doet de Raad van State?
- 11-12-2015 NPO *Radio 1* - Politiek met Frank Hendrickx – Gevolgen Teevendael
- 02-01-2016 *Wekker Wakker Omroep Max* Afschaffing tekst ‘bij de gratie Gods’

- 18-02-2016 NPO Radio 1 – Ook PvdA wil openheid over Gouden Koets
- 18-02-2016 Radio 1 Standpunt.nl
- 06-04-2016 Stand.nl: het Oekraïne-referendum is een feest voor de democratie
- 02-11-2015 VPRO Argos over vernietiging documenten door ambtenaren
- 23-01-2016 VPRO Argos De verdwenen documenten van Volksgezondheid 13:30

Kranten/tijdschriften

- 30 juni 2015, Een hordenrace van formaat. *Staatscourant*, Staat en recht: 5.
- 7 april 2015, De Kamer als reclamebureau. *Staatscourant*: 6.
- 27 januari 2015, ‘Senaatswet’ oplossing voor gedoe. *Staatscourant*.
- 20 december 2014, Kabinet bederft relatie met parlement. *De Volkskrant*.
- 2014, Minder ontzag voor de praktijk, *Mr. (7/8)*: 21.
- 10 juni 2014, Nooit meer zulke Europese verkiezingen. *Staatscourant*: 6.
- 17 mei 2014, Het is niet zo slim om een B-team naar Brussel te sturen. *De Volkskrant*, Opinie en debat: 31. Met Uzman J.
- 25 maart 2014, Viering is hinken op drie gedachten. *Staatscourant*, Staat en recht: 6.
- De vergeten Grondwet, *De Gids (2)*: 22-23.
- 26 november 2013 Grondwet op sterven na dood. *Nederlands Dagblad*.
- 9 november 2013, Juist nu stabiliteit zo gewenst is, hebben we niets aan de Grondwet. *De Volkskrant*, Opinie en debat.
- 7 oktober 2013, Kabinet, stop die onderhandelingen. *De Volkskrant*. met Boogaard G.
- 5 oktober 2013, Rutte laat je niet chanteren. *De Volkskrant*, Vonk: 11. met Boogaard G.
- 9 september 2013, Onze senaat moet als de House of Lords worden. *NRC Handelsblad*, Opinie. Met Jurgens E.
- 22 april 2013, Wel komen, niet zweren is de chique oplossing. *De Volkskrant*, Opinie en debat. Met Jurgens E.
- 16 februari 2013, De Grondwet zegt niets over eed aan de Koning. *De Volkskrant*, Opinie en debat.
- 18 juli 2012, Steun van EU aan banken kan illegaal zijn. *NRC Handelsblad*. Met Emmerik M.L. van, Metselaar A.J. & Diamant M.
- 26 mei 2012, Showproces Wilders slecht voor ons bestel. *De Volkskrant*: 30-30.
- 11 februari 2012, Metropool cruciaal in concurrentiestrijd. *De Volkskrant*. met J. de Vries
- 21 januari 2011, Betalen! Verder zoeken ze het zelf maar uit; Zo’n kabinetsplan ontbeert visie. *NRC.next*: 20. Met Gerards J.H., Ouden W. den
- 23 december 2010, Boete langstuderen goede prikkel. *De Volkskrant*: 21-21. (met Janneke Gerards en Willemien den Ouden)
- 16 oktober 2010, Kamer, spreek gerust over zaken die onder de rechter zijn. *De Volkskrant*.
- 1 oktober 2010, Politieke wil belangrijker dan formatieopdracht. *De Volkskrant*.
- 29 september 2010, Nieuwe wet maken? Kijk eerst naar de kosten. *Trouw*.
- 9 september 2010, Spelregels formatie uit de tijd. *De Volkskrant*: 18-18.
- 29 augustus 2010, Eerste Kamer dient zich aan rol te houden. *De Volkskrant*: 17-17.
- 3 maart 2010, De Wet dualisering heeft behoefte aan referendum. *BN DeStem*: 18.
- 26 mei 2009, We hebben een ander Europees Parlement nodig. *Trouw*.

Interviews kranten

- De opkomstdrempel ligt nu onder vuur *AD/Algemeen Dagblad*, 8 april 2016 vrijdag, Nieuws; p. 10, 11
- Opkomstdrempel bij referendum ‘verwarrend’ *BN/DeStem*, 8 april 2016 vrijdag, Algemeen; p 8, 9
- Maximaal haalbare na referendum is vertraging *Nederlands Dagblad*, 8 april 2016 vrijdag, p. 4,5

- Niet meer welkom zijn op de apenrots is dodelijk voor lobby van oud-minister Bot Het *Financieele Dagblad*, 12 maart 2016 zaterdag, Nieuwsweek; p. 13
- Het is niet alles goud wat blinkt *Het Parool*, 20 februari 2016 zaterdag, Het Hoogste Woord; p. 38
- Kamer: uitsluitsel over koets *De Telegraaf*, 18 februari 2016 donderdag, Binnenland; p. 5
- Twist over kosten Gouden Koets *Trouw*, 18 februari 2016 donderdag, Nederland; p. 10
- ‘Rutte moet kosten koets wél melden’ *AD/Algemeen Dagblad*, 17 februari 2016 woensdag, Nieuws; p. 11
- Dit is de vraag: schond het ‘lek’ in commissie-stiekem staatsbelang? *NRC.NEXT*, 20 januari 2016 woensdag, in het nieuws
- D66 is de favoriete partij van de top van Nederland geworden *de Volkskrant*, 19 december 2015
- Keurt de slager nu zijn eigen vlees? *Het Parool*, 13 november 2015 vrijdag, Nieuws; p. 3
- De beroeps krijgt meer voor elkaar *de Volkskrant*, 7 november 2015 zaterdag, Vonk; p. 11
- Aangifte VNL tegen kabinet *De Stentor / Nieuw Kamper Dagblad*, 2 november 2015 maandag, Algemeen; p. 7
- Anti-tabaksclub wil ook verbod op roken op balkon en in de tuin *de Volkskrant*, 29 september 2015 dinsdag
- De senaat stemt toch wel voor *NRC Handelsblad*, 21 september 2015 maandag, Binnenland; p. 6
- ‘Inspreken Geert Wilders bijzonder’ *De Stentor / Zwolse Courant*, 2 september 2015 woensdag, Algemeen; p. 2
- Staat moet wél in hoger beroep gaan *de Volkskrant*, 28 augustus 2015 vrijdag, Opinie en Debat; p. 20, 38
- Athene deed het 2500 jaar geleden ook al op deze manier *Noordhollands Dagblad*, 2 juli 2015 donderdag
- Spectaculair vonnis houdt staat aan belofte; Klimaat Juristen vragen zich af of de verrassende uitspraak van de rechtbank over het klimaatbeleid houdbaar is; wetenschappers onderzoeken hoe Nederland aan de eis van de rechter kan voldoen *NRC Handelsblad*, 25 juni 2015 donderdag, In het nieuws
- De Staat moet ervoor zorgen dat we niet verzuipen; De Staat moet het klimaat redden. Kan dat? *NRC-NEXT*, 25 juni 2015 donderdag, cover; p. 1
- Majesteitsschennis in strafwet: achterhaald of niet? *Trouw*, 8 mei 2015 vrijdag, Vandaag
- ‘Aanklacht tegen klimaatbeleid kansloos’ *Het Financieele Dagblad*, 15 april 2015 woensdag, Economie & Politiek; p. 7
- De provincialen komen in de senaat met twee zetels. Vier. Nee, Tien *de Volkskrant*, 11 maart 2015 woensdag, Ten Eerste
- Uitzending Gemist 20 jaar geleden? *de Volkskrant*, 25 februari 2015 woensdag, Opinie en Debat; p. 25
- Kabinet bederft relatie met parlement *de Volkskrant*, 20 december 2014 zaterdag, Opinie en Debat; p. 31
- ‘Vandalisme jegens het parlementaire bestel’ *de Volkskrant*, 20 december 2014 zaterdag, Ten Eerste; p. 6
- Raad van State is uitgepraat over Zwarte Piet, de rest niet *Trouw*, 13 november 2014
- De koning verbouwt, het volk mort *Het Parool*, 11 oktober 2014 zaterdag, Het Laatste Woord; p. 49
- Het volk mort over Oranjes *Noordhollands Dagblad*, 9 oktober 2014 donderdag
- Staatshoofd dreigt een waterhoofd te worden *Metro (NL)*, 8 oktober 2014 woensdag, meningen; p. 7
- Koningshuis wordt te duur *Noordhollands Dagblad*, 6 oktober 2014 maandag, Metropool
- Hoogleraar: er is nog lang geen verbod op Zwarte Piet *Metro (NL)*, 4 juli 2014 vrijdag, nieuws; p. 4
- Nederland stuurt ‘groentjes’ naar Brussel *AD/Algemeen Dagblad*, 15 mei 2014 donderdag
- Uitgesproken *NRC Handelsblad*, 14 mei 2014 woensdag, Media
- Motorclubs verbieden ‘colours’ te dragen kan lastig worden *de Volkskrant*, 1 mei 2014 donderdag, Ten Eerste; p. 4
- Pedovereniging Martijn definitief verboden *Nederlands Dagblad*, 19 april 2014 zaterdag
- Wat leent zich eigenlijk voor het referendum? *NRC Handelsblad*, 15 april 2014 dinsdag, Binnenland
- Aan de noodrem trekken blijft moeilijk *NRC.NEXT*, 15 april 2014 dinsdag, weten
- Niet iedereen voelt liefde voor Grondwet *Nederlands Dagblad*, 29 maart 2014 zaterdag, Politiek,

- Online klagen over grondwet *Metro* (NL), 28 maart 2014 vrijdag, nieuws; p. 2
- ‘Grondwet liefdeloos benaderd’ *De Telegraaf*, 26 maart 2014 woensdag, Binnenland; p. 11
- 200 jaar Grondwet, nou en? *Noordhollands Dagblad*, 26 maart 2014 woensdag, HDC
- Staatsraden hebben nevenfuncties bij loterijen *NRC Handelsblad*, 6 maart 2014 donderdag, In het nieuws
- Oordeel Duits Hof over ECB ‘slecht nieuws’ *De Telegraaf*, 8 februari 2014 zaterdag, FinBeurs; p. 29
- ‘Verwarring tussen twee ministeries is structureel’ *Het Financieele Dagblad*, 7 februari 2014 vrijdag, Economie & Politiek; p. 4
- Grondwet op sterven na dood *Nederlands Dagblad*, 26 november 2013 dinsdag, Opinie
- Maar wat willen we dan met de Eerste Kamer? *NRC Handelsblad*, 5 oktober 2013 zaterdag, Weekend
- Kom niet aan het vetorecht Eerste Kamer *NRC Handelsblad*, 21 september 2013 zaterdag, Opinie & Debat
- Nu willen we ook alles weten *de Volkskrant*, 15 juni 2013 zaterdag, Vonk
- OM onderzoekt uitspraken oud-premiers *de Volkskrant*, 13 juni 2013 donderdag, Ten Eerste
- ...zijn dus bij een inhuldiging, maar géén kroning *de Volkskrant*, 30 april 2013 dinsdag, Ten Eerste; p. 11
- Inhuldiging dient om macht nieuwe koning te begrenzen *Nederlands Dagblad*, april 30, 2013
- Partij voor de Dieren heeft aan één eed genoeg *de Volkskrant*, 19 maart 2013 dinsdag, Opinie en Debat
- Ze blijft prinses, maar we noemen haar koningin *NRC Handelsblad*, 16 februari 2013 zaterdag, In het nieuws
- ‘Máxima met koningin aanspreken toegestaan’ *AD/Algemeen Dagblad*, 16 februari 2013 zaterdag Algemeen Dagblad – Nieuwsdienst; p. 15
- Rutte: Máxima wordt wel degelijk ‘koningin’ *De Stentor / Zwolse Courant*, 16 februari 2013 zaterdag, binnenland 3
- ‘Koningin aanspreektitel van Máxima’ *Noordhollands Dagblad*, 16 februari 2013 zaterdag
- Hoe het land er een koningin bij kreeg; Rechtsdeskundigen missen wettelijke grondslag voor nieuwe titel van prinses Máxima *NRC Handelsblad*, 15 februari 2013 vrijdag, Binnenland
- Máxima heette te snel ‘koningin’ *NRC Handelsblad*, 15 februari 2013 vrijdag, Voorpagina; p. 1
- Oranje-relletje in de Kamer *NRC Handelsblad*, 6 februari 2013 woensdag, In het nieuws
- Formatie zonder koningin is vooral snel *Trouw*, 30 oktober 2012 dinsdag, Vandaag; p. 3
- Instellingen moeten boetes voor langstudeerder gewoon blijven innen *de Volkskrant*, 5 oktober 2012 vrijdag, Binnenland; p. 12
- Streep door banklicentie voor ESM; Karlsruhe laat ruimte voor zaak tegen ECB; experts betwijfelen of eis snel ingewilligd kan worden *Het Financieele Dagblad*, 13 september 2012 donderdag, Economie & Politiek; p. 5
- Bankensteun is in strijd met het Europees verdrag *Het Financieele Dagblad*, 3 juli 2012 dinsdag, Economie & Politiek; p. 5
- Juristen: opnieuw ratificatie ESM nodig *Het Financieele Dagblad*, 2 juli 2012 maandag, Voorpagina; p. 1
- Staat misbruikt macht bij het ESM-verdrag *de Volkskrant*, 7 juni 2012 donderdag, Opinie en Debat; p. 29
- Steun voor kunstenaars voorlopig gehandhaafd; Rechter eist overgangsregeling van kabinet *NRC Handelsblad*, 4 januari 2012 woensdag
- Gezocht: een nieuwe onderkoning; Deskundigen vinden Donner niet geschikt als vicevoorzitter van de Raad van State *NRC Handelsblad*, 21 september 2011 woensdag, Binnenland
- Waarom nu een jaaroverzicht? *NRC.NEXT*, 13 mei 2011 vrijdag, Vanmorgen; p. 3
- Koninklijk Huis geeft inzicht in activiteiten *NRC Handelsblad*, 12 mei 2011 donderdag, Voorpagina; p. 1
- ‘Rechter zal 3.000 euro boete voor langstudeerder afwijzen’ *de Volkskrant*, 4 februari 2011 vrijdag, Binnenland; p. 12

- Hooggeleerd verzet bij de Hofvijver; reportage honderden Hoogleraren in actie *de Volkskrant*, 22 januari 2011 zaterdag, p. 5
- Monarchie op de korrel bij Kamer *Metro* (NL), 17 november 2010 woensdag, p. 2
- Geen dictatuur? Geen preambule; Zo beginnen de grondwetten van andere landen... ..en zo zou de Grondwet van Nederland moeten beginnen *NRC Handelsblad*, 11 november 2010 donderdag, Binnenland; p. 2
- Koningin kwetsbaar in hele spel, *BN/DeStem*, 9 september 2010 donderdag
- 'Beatrix kan geen politieke trucs uithalen' *Het Parool*, 9 september 2010 donderdag, binnenland; p. 5
- Openbaarheid adviezen maakt Beatrix kwetsbaar *Nederlands Dagblad*, September 9, 2010, p. 1
- Verbazing over novum in staatsrecht *NRC Handelsblad*, 31 juli 2010 zaterdag, Binnenland; p 3
- De Wet dualisering heeft behoefte aan referendum *BN/DeStem*, 3 maart 2010 woensdag
- Missieloos kabinet tegenover wispelturige Kamer; Koningin gaat voorbij aan wens christelijke partijen om informateur aan te stellen *NRC Handelsblad*, 24 februari 2010 woensdag, Binnenland; p. 3
- Geen minister wil kritiek Raad van State *Nederlands Dagblad*, December 7, 2009
- Machteloos tegen komst pedo's; Gemeente kan volgens wet niets uitrusten Rechter stelt burgemeester in ongelijk *De Telegraaf*, 28 oktober 2009 woensdag, binnenland; p. 7
- Duitsland: Europarlement is geen vertolker volkswil; Verdrag van Lissabon Arrest van hof in Karlsruhe versterkt nationale democratie, concluderen Nederlandse rechtsgeleerden *NRC Handelsblad*, jFRonduli 22, 2009, buitenland; p. 4

Lezingen

- London, 14 januari 2009, Conferentie Governing the Regulatory State. georganiseerd door het Economic and Social Research Council en University of Exeter, *The future of regulatory governance*
- Vilnius Litouwen 12 maart 2009 Conferentie Mykolas Romeris Universiteit over 'Interpretation of Laws; contemporary issues', *Interpreting EU Directives: The Interplay between Judge & Legislator*
- Warschau (Polen) 24 en 25 Maart 2009, Natolin Campus College of Europe, 3rd Symposium on the Internal Market, session IV Internal market and political legitimacy, *The composite European Legislature after the Lisbon Treaty*
- Antwerpen 27 maart 2009, Universiteit van Antwerpen, Seminar on the protection of Human Rights in the Interaction between the European Courts, *Conclusions*
- Leiden 9 april 2009, Lezingenreeks Studium Generale 'Buitenlands beleid belicht; een serie lezingen van het Ministerie van Buitenlandse Zaken,' Academieggebouw (samen met Staatssecretaris Frans Timmermans), *Nederland in een ander Europa, Europa anders in Nederland*
- Groningen 3 juni, *Towards a European APA?*, *Real Law Research Forum* (organized by the Review of European Administrative Law), samen met Anne Meuwese en Ymre Schuurmans
- Den Haag, 3 juni *Implementatie van EU-handhavingsvoorschriften*, Studiemiddag Handhaving van EU wet- en regelgeving in de praktijk; een gezamenlijk initiatief van de Werkgroep Europa van de Inspectieraad en de Algemene Rekenkamer
- Paramaribo (Suriname) 22-26 Juni, *Wetgeven in Suriname*
- Ankara (Turkije) 30 June-1 July *Implementing and transposing the EU's acquis in civil law countries*, Workshop on Building Capacities for Legislative Drafting in Turkey organised by the Office of the Prime Minister and SIGMA (a joint initiative of the OECD and the European Commission, principally funded by the European Commission)
- Den Haag, 7 september, Instituut Clingendael, Expertsymposium 'Subsidiariteit vanuit Europees en nationaal perspectief' *Instemmingsrecht en behandelvoorbehoud nieuwe stijl*
- Kazachstan programme (The Hague) 3 September – *Law Making Processes in and outside the EU*. Training programme for Kazachstan officials organized by the Asser Institute

- Stockholm, Sweden, *Codification & Consolidation as Means to Untie Red Tape*, IRRC (International Regulatory Reform Conference) Stockholm 12 November 2009
- Frankfurt, Germany, December 7-8, Drafting with effect for the European Central Bank
- Tbilisi, Georgia workshop *Different Approaches to Legislative Drafting in EU Member states* December 14-16, SIGMA (a joint initiative of the OECD and the European Commission, principally funded by the European Commission)
- Amman, Jordan, 7-11 January, Developing Law Drafting Capacities with the Legislation Opinion Bureau in Jordan, *Improving drafting processes*, SIGMA (a joint initiative of the OECD and the European Commission, principally funded by the European Commission)
- Den Haag 9 februari, *Omzetten en implementeren onder het Verdrag van Lissabon*, Workshop Justitie/ BZK, Praktische gevolgen van de nieuwe EU-verdragen, Stadschouwburg Den Haag
- Antwerpen, België 26 februari, *Better Regulation by Appeal*, Workshop Legal Implications of Better Regulation, Antwerp University, Centre for Global Values
- Den Haag 19 mei, *International dimension of risk based policies*, Day of the risk, georganiseerd door het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Amman, Jordan, 7-8 June, *Professionalizing Legislative Drafting in the Netherlands* (SIGMA, a joint initiative of the OECD and the European Commission, principally funded by the European Commission)
- Lisbon 24-25 June *The Quality of EU legislation: What Kind of Problem, by What Kind of Standards*, 9th IAL conference 'Quality of legislation' Lisbon,
- London 30 June-2 July, Hart Legal Workshop 2010 Comparative Aspects on Constitutions: Theory and Practice (Institute of Advanced Legal Studies, University of London), *Covert Constitutions*
- Jakarta, Indonesia 5-6 July, IMF/Netherlands Legal Reform Program (NLRP), a. *Councils for the Judiciary in Europe* (5 July), b. *Furthering public accountability of the judiciary by transparency* (6 July)
- Amman, Jordanië, *Styles of Legislation* (7 October)
- London, *Techniques & processes of implementation*, Institute for Advanced Legal Studies (18 October)
- Rotterdam Erasmus Universiteit, 13 december 2011 (samen met Janneke Gerards), *Meaning & scope of the concepts 'Rechtsstaat' and 'Rule of Law' in the Jurisprudence & Legisprudence of the Dutch Council of State*.
- Hyderabad, India, 8-11 februari 2011 *IT induced redesign of the legislative cycle*, CALC (Commonwealth Association of Parliamentary Offices of Legislative Counsel) conference 2011
- Symposium Staatsrechtkring en Montesquieu Instituut Eerste Kamer Staten-Generaal 16 februari 2011, *Kabinetsformaties – formatieregels uit de tijd?*
- Dag van de wetgeving 17 maart 2011 Circustheater Den Haag, *Wat kan, moet ook: Naar een ander wetgevingsproces*
- Turkije, University of Istanbul, Law Faculty 30 maart 2011, *Human rights in the Legislative Process*
- Vergadering Nederlandse Juristenvereniging, Legaliteit en legitimiteit, 10 juni 2011, *Legaliteit als middel tot een doel*
- OECD/Sigma conferentie Zagreb, Kroatie 9-10 mei, *Legislative Drafting in the Netherlands and in civil law countries*
- Leiden revisited 29 september 2011: *Referenda* (Sterrenwacht Leiden)
- Juridische Tweedaagse VNG Ermelo 10 oktober, *Zorgen dat het werkt: zelfwerkende regelingen*
- Den Haag 23 november 2011, *Training in Legislative Drafting in the Netherlands and in civil law countries*, – MATRA Training for European Cooperation (MTEC): Legislation, 21 November – 2 December 2011 the Hague
- Parijs 30 November 2011 Smart Regulation & The Quality of EU legislation, Congress on Smart Regulation organized by OESO, the Korean Legislation Institute, and the University Paul Cézanne of Aix en Provence
- Den Haag 15 maart 2012, *Economische groei loopt vast in Museum Thorbecke?*, Burgemeesterslezing 2012

- Den Haag 16 maart 2012, Europese crisis: overdracht van soevereiniteit, Montesquieu Instituut, voor de European Youth Ambassadors Day 2012
- Changsha China 26 & 27 maart 2012, *Public Participation in Legislation*, Conference organized by the National People's & UNDP & EU, Congress
- Veliky Novgorod, Russia 28 juni 2012, , *Implementation and compliance: standards, tools & strategies*, for the 10th Congress of the International Association of Legislation (IAL) 28 and 29 June, 'Regulatory Reforms – Implementation and Compliance'
- South Africa/Cape Town 4 & 5 July 2012, *The Use of ICT in the legislative process and its consequences*, on invitation of the African Parliamentary Knowledge Network (APKN), in cooperation with Commonwealth Association for Parliamentary Counsel (CALC) conference Building Capacity for Legislative Drafting in Africa
- Seoul South Korea 23 August, , *Regulatory impact assessment and smart regulation*, Korean Legislation Research Institute 22nd Anniversary International Conference Legislative Impact Assessment for Regulatory Reform: Achievements and Prospects
- Provinciehuis Den Bosch 4 oktober 2012, *Smart Regulation: innoverend regels maken*, tijdens het congres "Regels, Compliance en Toezicht", georganiseerd door de Rotterdam School of Management, Erasmus University en de Provincie Noord-Brabant
- Universiteit Leiden 8 oktober 2012, (KOG-gebouw), *Kabinetformatie 2012*, Roundtable Cabinet Formation, profileringsgebied Political Legitimacy
- Rabat Morocco 30-31 October 2012, , *Quality criteria for legislation & drafting styles* , Seminar sur l'ingénierie Juridique , Ministère de l'Intérieur Marocaine, Sigma (OECD & European Union),
- Den Haag 10 januari CZW-studiedag, lezing over de Toekomst van de Wob
- La Sapienza, Roma 14 februari– Law Faculty. In het kader van de master "Global Regulation of Markets" una lezione su "Quality of regulation: the Dutch case"
- Kaapstad Zuid-Afrika 10 april, IAL/CALC: Workshop Common quality standards for legislation in different legal traditions as an inspiration for legal reform: *Wrap up and summary*
- Den Haag 13 juni, *Wetgevingsprocessen in transitie*, Studiemiddag Vereniging voor wetgeving en wetgevingsbeleid
- Brasilia, Brazilië 30 september 2013, *Why do People obey the Law* (onderdeel van de lezingenreeks verzorgd voor IPEA/Universidad do Brasilia
- Athene 15 oktober 2013, "What determines the endurance of national constitutions? Indicators for and patterns of extra-constitutionality", The Sovereign Debt Crisis and Constitutional Reforms in Greece 15 & 16 October 2013 Goethe Institute/CECL Athene
- Leiden 12 november 2013 *De briljante Grondwet 1814*, twist- en knelpunten van de Grondwet 1814, Studium Generale Leiden
- Warschau Polen 9-11 April 2014, *The interaction between courts in human rights protection in Europe*, VI International Conference on the occasion of 55th anniversary of creation of the European Court on Human Rights and 45th anniversary of the American Convention on Human Rights Models of Protection of Human Rights: European and American, 9-11 April 2014, Sejm RP (Pools Parlement/Polish Parliament, ul. Wiejska 4/6/8, 00-902 Warsaw Poland
- Washington D.C. USA 5-6 June 2014, 'Quality of Legislative Drafting: What Are the Standards?', Second International Conference on Legislative Drafting and Law Reform, International Judicial Academy/ World Bank and American Bar Association
- Seoul, South-Korea 18-19 September 2014, *Innovation of legislative processes*, IAL-KLRI International Conference Seoul, South-Korea 'Innovation of Legislative Processes'
- Den Haag 24 november 2014, Wetgeving als evenwichtsoefening tussen politiek, kwaliteit en de burger, seminar 'Dilemma's in wetgeving', Ministerie van Veiligheid en Justitie (Directie Wetgeving)

- Jerusalem Knesset 10-11 December 2014, Legislative Processes in Transition: a Comparative Study of the Legislative Processes in Finland, Slovenia, the United Kingdom and the Netherlands, *International Conference Legisprudence and Legislative Process: from Theory To Practice Israel*, Bar-Ilan University, Faculty of Law & The Knesset Legal Department
- Stockholm, Sweden 11-12 March 2015, *Crowdsourcing and Legislation*, International Association for Legislation, University of Stockholm, Sweden
- Den Haag 28 maart 2015. 200 Jaar Koninkrijk en de Eerste Kamer, lezing in de Oude Tweede Kamer tijdens Grondwetsdag, Georganiseerd door het Montesquieu Instituut, ProDemos en Tilburg University
- Den Haag Ministerie van Buitenlandse Zaken 3 June 2015, *Powersharing under the Dutch Constitution*, at the occasion of 200 Years Dutch Constitution in perspective, organized by International IDEA, Leiden University and the Ministry of Foreign Affairs
- Den Haag Ministerie van Veiligheid en Justitie 17 June 2015, *Safeguarding legislative quality – policies and institutions*, seminar hosted by the Minister of Security & Justice for the Rwandan government – bilateral conference on mutual judicial cooperation The Hague (Minister Busingye and State Secretary of Security and Justice, Minister for Migration Mr Klaas Dijkhoff)
- Middelburg 24 september 2015, *Spel zonder grenzen*, (over de governance van het Vlaams/Nederlandse Deltagebied als metro-area), 13de Oesterlezing Middelburg, Oesterpartij

Advisering

- 28-05-2008 Rondetafelgesprek Commissie Europese Zaken Tweede Kamer inzake behandelingsvoorbereiding, Den Haag
- 07-12-2012 Rondetafelgesprek Commissie Europese Zaken Tweede Kamer over de Economische en Monetaire Unie (EMU) / interim-rapport Van Rompuy
- 11-09-2013 Rondetafelgesprek commissie EU-zaken Tweede Kamer Burgerinitiatief, Maak Europa Politiek
- 30-10-2014 Commissie Europese Zaken Tweede Kamer Hoorzitting betere regelgeving

Lid evaluatiecommissies:

- 2013-2014 Lid evaluatiecommissie Wet inlichtingen- en veiligheidsdiensten
- 2015 Lid van de evaluatiecommissie Actal

Nevenfuncties

- (2003-...) Voorzitter Thorbecke- en Bachienestichting (kent de Thorbecke-en Bachienepenning toe)
- (2006-...) President International Association for Legislation (formerly European Association for Legislation)
- (2012-...) Voorzitter redactie L. Prakke/C. Kortmann, *Constitutional Law of the EU Member States*
- (2008-...) Kerndocent Academie voor wetgeving (onderdeel methode van wetgeving)
- (2004-...) Lid kernredactie Sdu Wettenverzameling
- (2003-...) Lid redactie studiepockets staats- en bestuursrecht, na 2008 masterreeks staats- en bestuursrecht, Kluwer
- (2007-...) Lid landelijk Platform ICT en Onderzoek
- (1 juli 2008 – ...) (Fellow Montesquieu instituut (instituut voor de studie van Europees vergelijkende parlementaire geschiedenis en Europese constitutionele ontwikkelingen)
- (2009-...) Trekker profileringsgebied Political Legitimacy (onderzoek)
- (2009-...) Voorzitter Gent-Leiden Thorbecke lezing
- (2010-...) Lid commissie gastschrijver Universiteit van Leiden
- (2010-...) Wetenschappelijk directeur Instituut Publiekrecht UL
- (2014-...) Voorzitter klachtcommissie Beroepsvereniging Public Affairs

- (2015-...) Voorzitter referendum en initiatiefcommissie gemeente Amsterdam
- (2015-...) Bestuurslid Nederlandse vereniging voor Wetgeving

Dr. M.L. van Emmerik

Radio

- In BNR Nieuwsradio, paneldebat over de noodbevoegdheden van de burgemeester, 1 maart 2016
- In BNR Nieuwsradio, over het opnieuw ratificeren van het ESM-verdrag, 3 juli 2012

Kranten/tijdschriften

- Het Parool en het AD, 'Boos zijn in Nederland mag' over dat het demonstratieverbod Deurne heel ver gaat, 31 maart 2014
- NRC, Steun van EU aan banken kan illegaal zijn, samen met Wim Voermans, Alke Metselaar en Michal Diamant, 18 juli 2012

Lezingen

- Den Haag 23 juli 2014, Studiemiddag voor het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBb) en de Centrale Raad van Beroep (CRvB), De rechter als bewaker van evenredige bestuurlijke boetes, mede vanuit het perspectief van artikel 6 EVRM, samen met Christien Saris
- 3 maart 2016, Afstemming strafrechtelijk en bestuursrechtelijk handhaven (georganiseerd door de Academie voor Wetgeving, de Academie voor Overheidsjuristen en de Vereniging JuristenRijk)

Dr. H.M.T.D. ten Napel

Kranten/tijdschriften

- Christelijk Weekblad, Gebrek aan godsdienstvrijheid bedreigt de democratie, 26 juni 2015
- Friesch Dagblad, Vrijheid van godsdienst is onmisbaar voor de democratie, 28 februari 2015
- De Hofvijver, Over de zin van het Europees Parlement, samen met Joost Luiten, 19 mei 2014
- Christelijk Weekblad, Europarlementariërs op de bres voor godsdienstvrijheid, 21 februari 2014

Lezingen

- 25 april 2013, Inleidende lezing over transparantie in het wetgevingsproces tijdens de bijeenkomst 'Gij zult openbaar maken' (over het gelijknamige WODC-rapport)
- 'Imaginations From the Other Side. Assessing the Juncture between Law, History and Sociology in the Study of State-Religion Interlocutions', presentatie tijdens oprichtingscongres International Society of Public Law over 'Rethinking the Boundaries of Public Law and Public Space', University of Florence, 26-28 juni 2014. – Met Leonard van 't Hul.
- Organisatie internationale workshop 'The Powers That Be', Universiteit Leiden, 24 juni 2014. – Met W.J.M. Voermans.
- 'Multiple Sovereignties and the Principle of Separation of Powers', paper-presentatie tijdens IXth World Congress of Constitutional Law, workshop 'The Transformation of the Principle of the Separation of Powers', University of Oslo, 16-20 juni 2014.
- 'Creed or Structure? Christian Democratic Vision and Attitudes towards Liberal Democracy', paper-presentatie tijdens workshop over 'Christian Democratic Ideology and Programmatic Development, 1945-2000', Civitas. Forum of Archives and Research on Research on Christian Democracy, KU Leuven, 14 en 15 november 2013.
- 'Combining Efficiency and Transparency in the Legislative Process', paper-presentatie tijdens 3rd Global Conference on Transparency Research, HEC Parijs, 24-26 oktober 2013. – Met Reijer Passchier.
- 'Religious Pluralism, Eastern Ethical Monism and Western "Civic Totalism"', paper-presentatie tijdens Third ICLARS Conference over 'Religion, Democracy, and Equality', The College of William and Mary, Williamsburg, VA, 21-24 augustus 2013.
- 'The Dutch parliamentary System', presentatie voor Chinese delegatie bestaande uit zes bestuurders uit de provincie Henan, Leiden, 18 juli 2013. – Met Wim Voermans.
- 'Religious Freedom, Eastern Ethical Monism and Western "Civic Totalism": Pluralist Constitutionalism as the Answer?', paper-presentatie tijdens conferentie over 'The Rule of Law with Chinese Characteristics in Transition', The Centre for Chinese and Comparative Law, School of Law, City University of Hong Kong i.s.m. Chinese Journal of Law, Institute of Law, Chinese Academy of Social Sciences, Beijing, Hong Kong, 5-7 juni 2013.
- 'Snelheid, efficiëntie en transparantie: het Nederlandse wetgevingsproces in transitie?', inleiding tijdens publieksbijeenkomst 'Gij zult openbaar maken', Netwerk Democratie i.s.m. Raad voor het openbaar bestuur (Rob), Den Haag, 25 april 2013.
- Lezing 'Tales of a Polity in Transition. The Changing Rules for Dutch Cabinet Formation in Perspective', seminar 'Democracy III/The quicksand of Dutch politics', ADFU/Diplomatic Circle, The Hague, 28 september 2012;
- Lezing 'Monarchie versus republiek', VGSL 'Franciscus Gomarus', 27 september 2012 (met voorzitter Nieuw Republikeins Genootschap);
- 'The State, Civil Society and Religious Freedom', paper-presentatie tijdens conferentie over 'Religion and Civil Society; The Changing Faces of "Religion" and "Secularity"', workshop 'Religious Freedom in Contemporary Juridical Context', Harvard Law School, Cambridge, MA, 7-8 juni 2012;
- 'Co-referaat bij Sander Luitwieler', Europacongres, Tweede-Kamerfractie, Wetenschappelijk Instituut en Eurofractie ChristenUnie i.s.m. European Christian Political Foundation, Den Haag, 27 april 2012;
- 'Joseph H.H. Weiler's Approach to Democratic Legitimacy of the European Union: Is There a Message for Neo-Calvinists?', paper-presentatie tijdens Kuyper Center Annual Conference, 'Neo-Calvinism and Democracy', Princeton University, NJ, 19-21 april 2012;
- 'Habermas and Ratzinger and the Three Dimensions of State Legitimacy', paper-presentatie tijdens workshop 'Observing Political Legitimacy', Universiteit Leiden, 18 november 2011;

- Lezing over godsdienstvrijheid t.b.v. LLP-groep Prof. dr. P.B. Cliteur (mede n.a.v. artikel Friesch Dagblad), Universiteit Leiden, 4 november 2011 (met Jaco van den Brink);
- Presentatie naar aanleiding van artikel 'Liberal Democracy: Culture Free? The Habermas-Ratzinger Debate and its Implications for Europe', tijdens bijeenkomst promovendi en begeleiders profileringsgebied Political Legitimacy, 12 oktober 2011, FSW (met co-referaat Josephine Hartmann);
- 'From Dooyeweerd Cabinet to Minority Cabinet: The Democratic Order at Stake?', paper-presentatie tijdens International Symposium 2011 over 'The Future of Creation Order', Association for Reformational Philosophy, Vrije Universiteit, Amsterdam, 16-19 augustus 2011. – Met George Harinck;
- Deelnemer, Expert Meeting 'Verplichte voorschoolse educatie', Regioplan Beleidsonderzoek, Amsterdam, 11 maart 2011;
- 'A Right Not to be Offended? In Search of the Limits of the Government's Ability to Display Religious Symbols in the Public Workplace', paper-presentatie tijdens Internationaal Symposium 'Religious Diversity in the European Workplace', Katholieke Universiteit Leuven, België, 13 januari 2011;
- 'The Dutch Political Reformed Party and Passive Female Suffrage';
- A Comparison of Two High Court Judgments in the Light of Constitutional Theory', paper-presentatie tijdens symposium 'Political Parties and Public Law: The Netherlands in Comparative Perspective', Leiden, 25 juni 2010;
- 'The European Court of Human Rights' Jurisprudence on Religious Symbols in Comparative Perspective: Maximum Protection of the Freedom of Religion Through Judicial Minimalism?', paper-presentatie tijdens First ICLARS International Conference over 'Law and Religion in the 21st Century: Relations between States and Religious Communities', workshop 'Religious Symbols in Public Institutions', University of Milan, Italië, 22-24 januari 2009. – Met Florian H. Karim Theissen

Dr. M.K.G. Tjepkema

Radio

- BNR Nieuwsradio, over het wetsvoorstel nadeelcompensatie, 20 maart 2016

Lezingen

- Bergen (Noorwegen), Jaarvergadering 2012 van de European Group of Public Administration, over de toekomst van het leerstuk van *no fault liability* op het niveau van de Europese Unie
- Rotterdam 2015, lezing over de uitdagingen over de positie van de deskundige, mede in het licht van de plannen van de wetgever voor een nieuwe Omgevingswet (georganiseerd door SAOZ)
- Leiden 17 juni 2014, lezing over de aansprakelijkheid van de overheid en onverplichte tegemoetkomingen (georganiseerd door het Leids Juridisch Genootschap)
- 29 mei 2012, lezing over de overeenkomsten en verschillen tussen de leerstukken van de nadeelcompensatie en onteigening en de wijze waarop onteigeningsleerstukken doorwerken in het nadeelcompensatierecht (georganiseerd door de Vereniging voor Onteigeningsrecht)

- Den Haag 2013, lezing voor de medewerkers van de Stichting advisering bestuursrechtspraak (Stab) over nadeelcompensatie en planschade
- Den Haag 2013, lezing op een studiemiddag van de Rechtbank en het Hof Den Haag over de civielrechtelijke aspecten van het nadeelcompensatierecht
- 2012, expertmeeting Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, lezing naar aanleiding van de WRR-reflectie *Evenwichtskunst*

G. Boogaard LL.M.

Kranten/tijdschriften

- Volkskrant, 'Kabinet, stop die onderhandelingen', samen met Wim Voermans, 7 oktober 2013
- Reformatorisch Dagblad, over toetsing van de Grondwet, 15 januari 2015
- Volkskrant, 'Imiteren politici de politiek uit series waar ze thuis van genieten?' 13 november 2013
- Trouw, Haagse politiek negeert geest en bedoeling van de Grondwet, 29 oktober 2013
- Volkskrant, Toetsing tegen waan van de dag, samen met Jit Peters, Jerfi Uzman, Femke Binnendijk en Maruce Jeurissen, 21 februari 2014

Dr. J.E. van den Brink

Radio

- BNR Nieuwsradio over Europese subsidies en Horizon 2020, 24 december 2014
- NOS Radio 1 Journaal over Europese subsidies, 9 mei 2014

Lezingen

- Den Haag 19 november 2012, De uitvoering van Europese subsidieregelingen in Nederland, voor de staatsraden en juristen van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State
- Bergen (Noorwegen), Jaarvergadering 2012 van de European Group of Public Administration, over de beïnvloeding van het Nederlandse bestuursrecht door Europese soft law, in de context van de uitvoering van Europese subsidieprogramma's

Dr. A. Cuyvers

Kranten/tijdschriften

- NRC, Volkskrant en Financiële Telegraaf, over Nederlandse kansspelbeleid en mogelijke toetreding van Tipp24 op de Nederlandse markt? Samen met Stefaan van den Bogaert, 10 maart 2014

Dr. A.E.M. Leijten LL.M.

Lezingen

- 26 januari 2015, Lezing bij de internationale kamer van de Centrale Raad van Beroep over ontwikkelingen met betrekking tot het eigendomsrecht in relatie tot het sociaalzekerheidsrecht
- 5 juni 2014, gastlezing voor de Directie Juridische Zaken van de Sociale Verzekeringsbank, Het belang van het eigendomsrecht (Artikel 1 Eerste Protocol EVRM) voor het sociaalzekerheidsrecht
- 25 september 2012, presentatie van het PhD-onderzoek tijdens de Graduate Research Seminar ter gelegenheid van het bezoek aan Leiden van prof. Frederick Schauer
- Leiden 6 april 2016, Symposium judicial review and human rights, workshop 'Balancing of interests: a task for the courts?'
- Boston 14 maart 2014, gastlezing voor Boston College Law School over de bescherming van sociaal-economische rechten door het EHRM

Dr. J. Uzman

Televisie

- In Nieuwsuur over parlementair ondervragingsrecht, 3 februari 2016
- In RTL Nieuws over de klimaatzaak Urgenda, 24 juni 2015

Radio

- In Radio Een Vandaag over de klimaatzaak Urgenda, 24 juni 2015

Kranten/tijdschriften

- Volkskrant, 21 februari 2014, Toetsing tegen waan van de dag (samen met Jit Peters, Geerten Boogaard, Femke Binnendijk en Maurice Jeurissen);
- Volkskrant 17 mei 2014, Het is niet zo slim om een B-team naar Brussel te sturen (met W.J.M. Voermans);
- Mr. 8 mei 2014, Wie is de baas over het primaat van de wetgever? (column Snelrecht)
- Mr. 12 september 2014, Chambre de Constitution(column Snelrecht);
- Mr. 21 november 2014, In rook op (column Snelrecht);
- Mr. 20 februari 2015, De conventie van Duivesteijn (column Snelrecht);
- Mr. 1 maart 2016, Een lamp en een donkere kamer: de parlementaire ondervraging (column Snelrecht);

Lezingen

- Leiden 15 januari 2009, Dagvoorzitter symposium over het Kadi-arrest, georganiseerd door het NJCM;
- Leiden 17 januari 2010: lezing over de Amerikaanse zaak Bush v. Gore;
- Leiden 23 september 2010: onderzoekseminar voor Justus Lipsius over de effectieve bescherming van mensenrechten en de rechtsvormende taak van de rechter
- Leiden, 5 maart 2010: lezing voor Res Publica over een recent debat tussen twee Britse staatsrechtgeleerden, Paul Craig uit Oxford en T.R.S. Allan uit Cambridge over de staatsrechtelijke basis voor het Engelse bestuursrecht;
- Straatsburg, 21 oktober 2010, Expert-meeting over toekomst Europees Hof voor de Rechten van de Mens;
- Oxford, 20 mei 2011: Expert-meeting over toekomst van mensenrechten in Europa;
- Den Haag, 25 september 2012: Lezing bij Raad van State over de rechtsvormende taak van de bestuursrechter bij de toetsing van wetgeving;
- Den Haag 24 november 2014: lezing bij de Rechtbank Den Haag over de rol van de Nederlandse rechter bij het beschermen van Europese grondrechten;
- Amsterdam, 27 januari 2014: Debat met VVD-Kamerlid Joost Taverne over wenselijkheid constitutionele toetsing;
- Leiden, 23 januari 2015, 'Dialogue or defiance?', *ILS-Conferentie Leiden*;
- Tilburg, 30 januari 2015: 'Een pleidooi voor normatief staatsrecht', *Onderwijsdag Staatsrechtkring 2015*;
- Oxford, 16 februari 2015: Bijdrage aan symposium 'European Rights, Human Rights: Convergence or Dissonance?' *The Oxford Debates on the UK in Europe*;

- Leiden, 18 februari 2015: Dagvoorzitter bij forum over Diplomademocratie;
- Leiden, 3 maart 2015: spreker bij Jonge Democraten debat naar aanleiding van wetsvoorstel-Halsema over invoering constitutionele toetsing;
- Leiden, 16 maart 2015: ‘Transnational Public Law Litigation’, bijdrage aan workshop *Judicialisation of Human Rights Law & Policy*;
- Leiden 17 april 2015: bijdrage aan expert-meeting over Wetsvoorstel Huis voor klokkenluiders;
- Istanboel, 9 juni 2015: ‘Conventions of Unamendability, *ICON-S Symposium Unamendable Constitutional Provisions* (samen met Gert Jan Geertjes);
- New York 2 juli 2015: ‘Here To Stay: The ECHR as an Unamendable Part of National Constitutions’, *I-CON Congres ‘Public Law in an Uncertain World*’;
- Amsterdam, 23 september 2015: VPRO Tegenlicht Meet Up, als deskundige geïnterviewd over de klimaatzaak van Urgenda tegen de Staat;
- Utrecht, 2 december 2015: ‘The Judicialization of Politics as a Threat to Judicial Independence? Bijdrage aan workshop over *Institutional and Socio-Political Determinants of Judicial Independence in Latin America*’.

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

- Juridische ondersteuning Initiatiefwetsvoorstel-Halsema (nu: Van Tongeren) over wijziging Grondwet om constitutioneel toetsingsrecht mogelijk te maken. Zie *Kamerstukken II 2013/14*, 32 334, nr. 8 (samen met Jit Peters en Geerten Boogaard).
- Advies ‘Het mensenrechtenkader voor het Nederlandse stelsel van toezicht op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten’, uitgebracht aan de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en de Veiligheidsdiensten (CTIVD), augustus 2015 (auteurs: J.P.Loof, J. Uzman, T. Barkhuysen, A.C. Buyse, J.H. Gerards, R.A. Lawson).

Mr. M. Diamant

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

- Tweede Kamer, 11 november 2013, deelname aan rondetafelgesprek ‘Modernisering Comptabiliteitswet’ georganiseerd door Commissie voor de Rijksuitgaven van de Tweede Kamer. Presentatie van *position paper*.
- Ministerie van Buitenlandse Zaken, 25 september 2014, deelname aan bijeenkomst/gedachtewisseling tussen juristen en economen van verschillende ministeries en DNB over de vraag ‘hoe bewegen we – binnen of buiten de bestaande kaders van de EMU – lidstaten tot structurele hervormingen, liefst met oog voor democratische legitimiteit?’ Korte inleiding gehouden over de democratische legitimiteit en de nationale begrotingsautonomie in het licht van mogelijke contractuele arrangementen in het kader van de EMU.

Mr. G.J.A. Geertjes

Lezingen

- Verzorging van een kort college ‘Spoedig wetten maken’ in de vergaderzaal van de Eerste Kamer tijdens het eerste Grondwetfestival ter gelegenheid van het tweehonderdjarig bestaan van het Koninkrijk der Nederlanden, vrij toegankelijk voor alle geïnteresseerden
- Verzorging van een lezing ‘Politieke partijen in Nederland en het Verenigd Koninkrijk’ ter gelegenheid van de verschijning van de bundel *Politieke partijen als anomalie van het Nederlands staatsrecht* onder redactie van Hansko Broeksteeg en Ronald Tinnevelt (Kluwer 2015), in het gebouw van de RU Nijmegen, 1 juli 2015
- Verzorging van een lezing ‘Koningschap tussen conventie en traditie’ ter gelegenheid van de presentatie van het boek *Macht verloren, gezag versterkt* van Joop van den Berg (Elsevier 2016), in het Kamerlingh Onnes Gebouw van de Universiteit Leiden

Nevenfuncties van enig gewicht

- Juniorbestuurslid van de Stichting Ars Aequi (2012-2015), uitgeverij van juridische hand- en studieboeken en Ars Aequi maandblad

A.H.A. Mohammad LL.M.

Kranten/tijdschriften

- ‘Grenzen aan academisch ondernemerschap zijn nodig, ook in belang van het mkb’, *FD* 25 maart 2015

Lezingen

- Workshop Concurrentie en onderwijs, Conferentie Interaction between legal systems Room for reflection 2015

Nevenfuncties

- Juridisch onderzoeker / adviseur bij Wetgevingswerken, Rotterdam (2015).
- Redactie-assistent NTM/NJCM (2011-2014)

Bijdragen/voorlichting/adviezen aan (nationaal/internationaal) politieke, bestuurlijke, wetgevende, adviserende of rechtelijke organisaties

- Beleids-juridisch onderzoek naar het persoonsgebonden budget in de Jeugdwet, Wet maatschappelijke ondersteuning 2015, Zorgverzekeringswet en de Wet langdurige zorg. Onderzoek in opdracht van Programmadirectie Fraudebestrijding Zorg, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (2015). Resultierend in onderzoeksrapport 'Naar een fraudebestendig pgb'.

Mr. R. Passchier

Kranten/tijdschriften

- Joop.nl, De War On Terror holt de Westerse rechtsstaat uit, 13 december 2014.
- De Volkskrant, Japanse grondwet is geen zelfmoordpact, 5 juli 2014.
- Staatscourant, efficiënt wetgeven is meer dan snel wetten maken, 2012.

Lezingen

- New Haven, VS, 15-4-2015, 'Founding Moments in Constitutionalism'
- Austin, Texas, 23-9-2015, 'Second Graduate Conference in Public Law University of Texas at Austin (25 September 2015) met presentatie 'Exploring the Function and Use of Requirements of Amendability in Global Constitutional Design'.
- Den Haag, 4-6-2015, Organisatie Conferentie 'The Dutch Constitution at 200 – Lessons for Constitutional Transitions Today'.
- Den Haag, 4-6-2015, Conferentie 'The Dutch Constitution at 200 – Lessons for Constitutional Transitions Today' met presentatie 'The Constitution of the Netherlands at 200 – Adaptive Capacity and Constitutional Rigidity'.
- Leiden, 20-5-2015, Debat over legitimiteit Grondwet met Bastiaan Rijpkema.
- Milaan, 4-5-2014, 'Workshop in Comparative Constitutional Law University of Milan' met presentatie 'Unconstitutional Constitutional Amendments in the European Union'.
- Durham, U.K. 5-2-2015 'Durham-Cambridge Workshop in EU Law' met presentatie 'Unconstitutional Constitutional Amendments in the European Union'.
- Leiden, 23-9-2014, Onderzoekseminar rechtsvinding en rechtshandhaving over 'buitengrondwettelijke ontwikkelingen in Japan en de VS'.
- Leiden, 21-2-2014, Deelname paneldebat bij Boekpresentatie "Schetsen voor een nieuwe economie" met o.a. Kamerlid Liesbeth van Tongeren, 21 februari 2014.
- Presentatie tijdens '3rd Global Conference on Transparency Research', HEC Paris, 24-26 oktober 2013, 'Combining Efficiency and Transparency in the Legislative Process'.
- Leiden, 22-2-2013, Organisatie en presentatie debat, 'De Eurocrisis: waar ligt de oplossing?' Met Bas Eickhout en Wim Voermans

- Den Haag, 27-4-2012 organisatie Symposium ‘Gij zult openbaar maken’ over transparantie in het openbaar bestuur en wetgeving. Georganiseerd samen met Hans-Martien ten Napel, Netwerk Democratie en de Raad voor het Openbaar Bestuur.
- Den Haag, 27-4-2012 lezing ‘Transparantie in het Wetgevingsproces: Internet en de Mogelijkheid van een Moderne Volksvergadering’ (zie ook mijn youtube video)

Mr. Drs. J. Westerweel

Lezing

- Utrecht, 24 maart 2016, expertmeeting Democratic Challenge georganiseerd vanuit de Vereniging voor Nederlandse Gemeenten.

G. Opbouw en samenstelling onderzoeksgroep 2009 – 2015**G1. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (namenlijst)**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015	gem
Adriaanse, Paul	0,23	0,35	0,35	0,35	0,35	0,16		1,79	0,26
Alkema, Evert	x	x	x	x	x	x	x	x	x
Awesta, Ambrogino		x	x	x	x	x		x	x
Barkhuysen, Tom	0,16	0,07	0,07	0,04	0,04	0,04	0,04	0,44	0,06
Boogaard, Geerten					0,35	0,35	0,35	1,05	0,15
Brink, Jacobine van den	0,80	0,80	0,80	0,80	0,35	0,35	0,17	4,06	0,58
Bronckers, Marcus	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,04	0,25	0,04
Cliteur, Paul	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	2,44	0,35
Cuyvers, Armin							0,17	0,17	0,02
Dam, Claartje van					0,13	0,40	0,32	0,85	0,12
Di Bella, Laura	0,60	0,60	0,60	0,60				2,39	0,34
Diamant, Michal				0,27	0,81	0,81	0,81	2,69	0,38
Doomen, Jasper			x	x	x	x	x	x	x
Drahmann, Annemarie							0,06	0,06	0,01
Eijsbouts, Willem		0,04	0,19	0,21	0,21	0,21		0,86	0,12
Ellian, Afshin	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	2,44	0,35
Emmerik, Michiel van	0,17	0,17	0,18	0,17	0,17	0,17	0,17	1,22	0,17
Geertjes, Gert-Jan							0,80	0,80	0,11
Griffioen, Henk	0,27							0,27	0,04
Groothuis, Marga	0,17	0,17	0,18	0,17	0,17	0,35	0,35	1,57	0,22
Hartmann, Josephine			0,67	0,80	0,80	0,80	0,33	3,39	0,48
Heide, Gert-Jan van der	0,60	0,33	0,30	0,30	0,03			1,56	0,22
Hendriks, Aart	0,35	0,31	0,16	0,18	0,10	0,08	0,07	1,23	0,18
Hulle, Rick van der			0,27	0,27				0,53	0,08
Jacobs, Maria	0,08	0,08	0,02					0,17	0,02
Jong, Tess de			0,37	0,40	0,40	0,40	0,30	1,86	0,27
Kinneking, Andreas	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	2,44	0,35
Kruif, Christien de	x	x	x	0,15	0,35	0,35	0,35	1,19	0,17
Leijten, Ingrid			0,40	0,40	0,40	0,40	0,32	1,92	0,27
Metselaar, Alke		0,07	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	4,05	0,58
Mohammad, Ali							0,80	0,80	0,11
Napel, Hans-Martien ten	0,17	0,17	0,18	0,17	0,18	0,18	0,18	1,23	0,18
Nauta, Thomas					0,23	0,37		0,60	0,09
Ouden, Willemien den	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,18	2,27	0,32
Passchier, Reijer				0,27	0,80	0,80	0,80	2,66	0,38
Polak, Jaap	0,07	0,02						0,10	0,01
Price, Jonathan		0,08	0,16	0,60	0,60	0,60	0,60	2,64	0,38
Rijpma, Jorrit	0,03	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35		1,77	0,25
Schuurmans, Ymre	0,12	0,17	0,18	0,17	0,17	0,17	0,17	1,16	0,17
Sloutweg, Timo	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	2,44	0,35
Stremler, Maarten				0,21	0,43			0,64	0,09

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015	gem
Suurland, David	0,60	0,60	0,25	x	x			1,45	x
Tjepkema, Michiel	0,30	0,26	0,18	0,17	0,17	0,17	0,17	1,43	0,20
Uzman, Jerfi	0,80	0,80	0,80	0,80	0,80	0,35	0,17	4,51	0,64
Van den Bogaert, Stefaan	0,07	0,17	0,18	0,17	0,17	0,17		0,94	0,13
Verheij, Luc				0,08	0,11	0,11	0,11	0,39	0,06
Voermans, Wim	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	0,35	2,44	0,35
Waling, Geerten							0,12	0,12	0,02
Westerweel, Joost							0,80	0,80	0,11
Zee, Machteld			0,27	0,80	0,80	0,80	0,49	3,15	0,45
Totaal, fte onderzoek	6,7	6,7	9,1	11,0	11,6	11,1	11,7	68,0	9,71

x = Gast/nulaanstelling (geen gealloceerde onderzoekstijd)

G2. Personele informatie (jaargemiddelde) in fte onderzoek (naar functie)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015	gem
Hoogleraar	1,3	1,4	1,5	1,6	1,6	1,7	2,0	11,1	1,6
UHD	0,2	0,3	0,6	0,7	0,9	1,1	0,5	4,4	0,6
UD	1,1	1,5	1,3	1,4	2,0	2,2	2,0	11,4	1,6
Onderzoeker	0,1	0,2	0,0	1,3	1,2		0,1	2,9	0,4
PHD-fellow	2,1	1,7	1,3	1,5	0,9	1,0	0,6	9,1	1,3
Promovendus	1,9	1,7	4,4	4,5	4,9	5,2	6,5	29,0	4,1
Totaal	6,7	6,7	9,1	11,0	11,6	11,1	11,7	68,0	9,7

G3. Personele informatie in aantal onderzoekers

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	gem
Hoogleraar	7	8	7	9	9	10	10	8.6
UHD	1	2	3	3	5	5	3	3.1
UD	6	5	5	6	6	6	8	6.0
Onderzoeker	1	2	1	2	2		1	1.3
PhD-fellow	4	4	4	3	3	2	1	3.0
Promovendus	3	3	8	9	8	8	11	7.1
Totaal	22	24	28	32	33	31	34	29,1

H. Kwantitatieve onderzoeksresultaten en publicatielijsten 2009 – 2015**H1. Kwantitatieve output per jaar**

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2009-2015	gem
Totaal wetenschappelijk	55	39	66	47	45	51	65	368	52,6
Artikel refereed (blind)	6		7	5	4	6	14	42	6,0
Artikel non-refereed	14	15	21	11	16	14	5	96	13,7
Dissertaties	1	1	3	7	5	6	4	27	3,9
Monografie	4	0	1	2	3	3	6	19	2,7
Hoofdstuk in boek refereed (blind)							11	11	1,6
Hoofdstuk in boek non-refereed	30	23	33	19	14	20	22	161	23
Rapport			1	3	3	2	2	11	1,6
Dataset								0	0,0
Oratie (op schrift)							1	1	0,1
Annotatie								0	0,0
Totaal vakpublicatie	27	51	63	51	49	71	88	400	57,1
Artikel in tijdschrift	8	13	14	14	11	19	16	95	13,6
Monografie	3	2	5	2		3		15	2,1
Hoofdstuk in boek	7	3	7	5	1	6	15	44	6,3
Rapport			1			1		2	0,3
Annotatie	9	32	34	29	32	37	50	223	31,9
Boekredactie			2	1	3	4	5	15	2,1
Boekbespreking		1			2	1	2	6	0,9
Totaal	82	90	129	98	94	122	153	768	109,71
% Engelstalige wet. publicaties	36%	21%	39%	38%	33%	35%	42%	36%	

H2. Wetenschappelijke publicaties

Artikel refereed (blind)

2015

- Doomen J. & Schaik B.M. van (2015), Blasfemie in de huidige context, *Netherlands Journal of Legal Philosophy* 1(44): 47-61.
- Metselaar A.J. (2015), Leaving Coherence Instruments Unapplied. The Case of Advice From the European Commission in State Aid Procedures Before Dutch Courts, *Review of European Administrative Law* 8(2): 299-317.
- Voermans W.J.M. (2015), To Measure is to Know: the Quantification of Regulation, *The Theory and Practice of Legislation* 3(1): 91-111.

2014

- Cliteur P.B. (2014), The multicultural state and the religiously neutral state: a rejoinder to Phil Ryan, *International Journal of Constitutional Law* 12(2): 464-467.
- Eijsbouts W.T. (2014), 'Europolis. The Old Continent a Town, with the Union its City Hall', *European Constitutional Law Review* 10(1): 1-13.
- Jacobs R. & Ouden W. den (2014), Wat was, werd en wordt belangrijk in het algemene subsidierecht?, *NALL: Netherlands administrative law library* 1.
- Napel H.M.T.D. ten (2014), Joseph H.H. Weiler's Approach to the Democratic Legitimacy of the European Union. Is There a Message for Neo-Calvinists?, *Journal of Markets and Morality* 17(1): 125-141.
- Voermans W.J.M., Hartmann J.M. & Kaeding M. (2014), The Quest for Legitimacy in EU Secondary Legislation, *The Theory and Practice of Legislation* 2(1): 5-32.
- W. Voermans (2014), Implementation: the Achilles Heel of European Integration, *The Theory and Practice of Legislation* 2(3): 343-359.

2013

- Barkhuysen T. & Claessens M. (2013), Fusies in alle lagen van het onderwijs: praktische en juridische handvatten bij de toepassing van de fusietoets, *NALL: Netherlands administrative law library* 2013(april).
- Dam J.C.A. van (2013), De doorwerking van Europese administratieve soft law: in strijd met Nederlandse legaliteit?, *NALL: Netherlands administrative law library* 2013(januari-maart).
- Doomen J. (2013), Should Human Dignity Be Upheld At All Costs?, *American Journal of Bioethics* 13(8).
- Napel H.M.Th.D. ten & Harinck G. (2013), Democracy: Instrument for or Expression of a Christian Political Order?, *Journal of Inter-Religious Dialogue* (11): 42-49.

2012

- Brink J.E. van den (2012), Europeesrechtelijke eisen aan de verdeling van schaarse Europese subsidies, *NALL: Netherlands administrative law library* .
- Cliteur P.B. (2012), State and religion against the backdrop of religious radicalism, *International Journal of Constitutional Law* 10(1): 127-152.
- Doomen J. (2012), Concerning Darwinism, *Journal of Human Values* 18(2): 173-185.
- Doomen J. (2012), Consistent Nihilism, *Journal of Mind and Behavior* 33(1/2): 103-117.
- Doomen J. (2012), Philosophy's End, *Zeitschrift für philosophische Forschung* 66(4): 605-613.

2011

- Cliteur P.B. (2011), Female Critics of Islamism: Liberal or Secular Islam?, *Feminist Theology* 19(2 January): 154-168.

- Doomen J. (2011), Book review of Cartesian Reflections, John Cottingham, *Philosophiegeschichte und logische Analyse* 14: 204-209.
- Doomen J. (2011), Religion's Appeal, *Philosophy and Theology* 23(1): 133-148.
- Voermans W.J.M. & Schuurmans Y.E. (2011), Better Regulation by Appeal, *European Public Law* 17(3): 507-525.
- Voermans W.J.M. (2011), Delegation is a Matter of Confidence: The New Delegation System Under the Lisbon Treaty, *European Public Law* 17(2): 313-330.
- Voermans W.J.M. (2011), Styles of Legislation and their effects, *Statute Law Review* 32(1): 38-53.
- Voermans W.J.M. (2011), The Birth of a Legislature – The EU Parliament After the Lisbon Treaty, *The Brown Journal of World Affairs* 17(2): 163-180.

2009

- Adriaanse P.C. & Ouden W. den (2009), Enforcement of State Aid Law in the Netherlands. Legislative Initiative for Effective Recovery Procedures in Dutch Law, *European State Aid Law Quarterly* 8(1): 15-26.
- Cliteur P.B. (2009), The Definition of Atheism, *Journal of Religion and Society* 11(2009): 1-23.
- Doomen J. (2009), Information Inflation, *Journal of Information Ethics* 18(2): 27-36.
- Mommers L., Voermans W.J.M., Koelewijn W.I. & Kielman H.H. (2009), Understanding the law: improving legal knowledge dissemination by translating the contents of formal sources of law, *Artificial Intelligence and Law* 17(1): 51-78.
- Voermans W.J.M. (2009), Concern about the quality of EU legislation: what kind of problem, by what kind of standards?, *Erasmus Law Review* 2(1): 59-95.
- Voermans W.J.M. (2009), Constitutional Reserves and Covert Constitutions, *Indian Journal of Constitutional Law* 3: 84-104.

Artikel non refereed

2015

- Barkhuysen T. & Bos A.W. (2015), Negatief advies van het Hof van Justitie over de toetreding van de EU tot het EVRM, *Nederlands Juristenblad* 2015/637(13): 804-811.
- Barkhuysen T. & Claessens M. (2015), Naar een zorgvuldige omgang met particulier en openbaar kunstbezit via de nieuwe erfgoedwet?, *Nederlands Juristenblad* (39): 2730-2738.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2015), Alcoholslot exit. Lessen voor nieuwe en ook voor oude gevallen?, *Nederlands Juristenblad* 2015/543(11): 676-679.
- Barkhuysen T. (2015), Naar een Europese Algemene wet bestuursrecht, *Nederlands Juristenblad* 90(2): 93.
- Boogaard G. & Uzman J. (2015), Tussen Montesquieu en Judge Dredd. Over rechter, politiek en rechtsvorming, *Ars Aequi* 2015: 61-67.
- Boogaard G. (2015), Van afspiegelingscolleges naar procescolleges. Decentrale coalitievorming in 2014, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 6(4): 330-344.
- Cliteur P.B. (2015), Vrijheid van expressie na Charlie, *Nederlands Juristenblad* 2015(5): 306-311.
- Drahmann A & Onrust F (2015), Jaaroverzicht jurisprudentie Flora- en faunawet 2014, *Journaal Flora- en fauna* (2): 39-46.
- Drahmann A (2015), Aandachtspunten bij de toedeling van ontwikkelingsruimte uit het Programma Aanpak Stikstof (PAS), *Milieu & Recht* 2015(9): 670-680.
- Kinneking A.A.M. (2015), De Nederlandse rechtsstaat in de komende eeuw: een vooruitblik, *WRR-webpublicaties*: 15-27.
- Mohammad A.H.A. (2015), Ongelijke spelregels voor het online onderwijs, *SEW – Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht* 63(10): 444-457.

- Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. & Zijlstra S.E. (2015), De tegemoetkoming geregeld, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht* 2015(3): 100-110.
- Schuurmans Y.E. (2015), Rechtvaardige verdeling van macht in de bestuursrechtspraak, *Ars Aequi* 2015(05): 378-382.
- Tjepkema M.K.G., Planken & M.A.E. (2015), Drempels en kortingen bij nadeelcompensatie na De Wouwse Tol, *Overheid & Aansprakelijkheid* (1): 2-14.
- Voermans W.J.M. (2015), Waarom is er zo weinig wetgevingsonderwijs in de universitaire rechtenopleiding?, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken* (2): 68-80.
- Voermans W.J.M., Napel H.-M.Th.D. ten & Passchier R. (2015), Combining Efficiency and Transparency in Legislative Processes, *The Theory and Practice of Legislation* 3(3): 279-294.

2014

- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2014), Constitutionele (nood)zaak: noodrecht nader bezien, *Nederlands Juristenblad*: 1485-1489.
- Boer J.A. de, Michiels F.C.M.A., Ouden W. den & Zoontjens P.J.J. (2014), Bekostiging en sancties: een pleidooi voor meer Awb-conforme onderwijswetgeving, *NTOR: Nederlands Tijdschrift voor Onderwijsrecht en Onderwijsbeleid* 2014(2): 59-79.
- Boer J.A. de, Michiels F.C.M.A., Ouden W. den & Zoontjens P.J.J. (2014), De onderwijswetgeving en de Awb: een ongemakkelijke relatie die aan vernieuwing toe is, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*(15).
- Brink J.E. van den & Dam J.C.A. van (2014), Nederlandse bestuursrechters en unierechtelijke 'beleidsregels', *JB-plus*: 3-27.
- Cliteur P.B. (2014), Morele en immorele religieus gelimiteerde praktijken in het gezondheidsrecht, *preadvies uitgebracht voor de Vereniging voor Gezondheidsrecht*,- 91-163.
- Drahmann A. (2014), Hoe kunnen transparantieplichtingen worden geïntroduceerd in het Nederlandse bestuursrecht bij de verdeling van schaarse besluiten?, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht* 11(4): 86-95.
- Eijsbouts W.T., Beukers T.W.B. & Reestman J.H. (2014), Between the Constitutional Document and the Constitutional Settlement, *European Constitutional Law Review* 10(3): 375-387.
- Ellian A. (2014), V., Amnesty justified? The need for a case by case approach in the interests of human rights (diss. Tilburg), Cambridge (et cetera): Intersentia 2011, De legitimiteit en legaliteit bij amnestiebesluiten: geval per geval., *Delikt en Delinkwent* 44(6): 444-450.
- Emmerik M.L. van, Loof J.P. & Schuurmans Y.E. (2014), Rechtspraak anno 2014: vertrouwen is goed maar controle kan (nog) beter, *Nederlands Juristenblad* 2014(32): 2228-2236.
- Kortmann C.N.J & Ouden W. den (2014), Titel 4.4 Awb geëvalueerd: wat minder ambitie voor meer resultaat., *JB-plus*: 117-132.
- Metselaar A.J. & Adriaanse P.C. (2014), Country report The Netherlands, *European State Aid Law Quarterly* (2): 227-229.
- Metselaar A.J. (2014), Who can invoke State aid Law before National Judges? That Floating Question of Legal Interest in the Case Law of Dutch Courts, *European State Aid Law Quarterly* 12(2): 250-260.
- Ortlep R., Ouden W. den, Schuurmans Y.E., Tollenaar A., Veen G.A. van der & Wolswinkel C.J. (2014), Nut en noodzaak van een algemene codificatie van bestuursrecht, *NALL: Netherlands administrative law library*.
- Tjepkema M.K.G. (2014), Tegemoetkomingen van overheidswege: ongeregeld en ondoorzichtig bestuur anno 2014, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht* (3): 15-30.
- Voermans W.J.M. (2014), Onze oude, onbeminde Grondwet, *Nederlands Juristenblad* 89(12): 776-780.

2013

- Barkhuysen T. & Schuurmans Y.E. (2013), Een prejudiciële procedure in het bestuursrecht?, *Ars Aequi* 62(10): 736-739.
- Barkhuysen T. (2013), Nieuw procesrecht en 'deresponsabel' bestuur, *Nederlands Juristenblad* 2013: 2855.
- Boogaard G. (2013), Ver van het bed of dicht bij huis. Wetgevingsbevelen in het civiele en bestuursprocesrecht, *Ars Aequi* 62(11): 885-889.
- Cliteur P.B. (2013), Nationale soevereiniteit in een multiculturele en multireligieuze samenleving, *Ethische Perspectieven* 23(4): 328-355.
- Cliteur P.B. (2013), The Rudi Carrell Affair and its significance for the tension between theoterrorism and religious satire, *Ancilla Iuris* 2013: 15-41.
- Cliteur P.B., Storme M.E. & Rummens S. (2013), Hoe gaan we om met religieus radicalisme?, *Ethische Perspectieven* 23(4): 421-436.
- Drahmann A. (2013), Is de transparantie bij de verdeling van schaarse vergunningen voldoende gewaarborgd?, *JB-plus* 2013(3): 141-170.
- Ellian A. (2013), Europe beyond Europhobia and Europhilia, *The Israel Journal of Foreign Affairs* 7, 2013/57(European currents reflections): 105-112.
- Emmerik M.L. van & Diamant M. (2013), Het Nederlandse budgetrecht in Europees perspectief, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 4(2): 94-129.
- Geleijnse A.J. & Ouden W. den (2013), Claims for Interest in the Fight against Fraud to the Union's Financial Interests: a Practical Solution, *Review of European Administrative Law* 6(1): 135-147.
- Groothuis M.M. (2013), Op weg naar een digitale overheid. Over waarborgen en randvoorwaarden in bestuursrechtelijk perspectief, *de Gemeentestem* 2013(7392): 436-445.
- Napel H.M.T.D. ten (2013), Snelheid, efficiëntie en transparantie: het Nederlandse wetgevingsproces in transitie?, *B en M: tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij* 40(4): 437-441.
- Napel H.M.T.D. ten, Heijne J.A.H. & Veldwijk J.V. (2013), Kabinetsformatie 2012: voltooide parlementarisering?, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 4(4): 307-331.
- Schuurmans Y.E. (2013), Massale procedures in het bestuursrecht, *NJB* 88(20): 1314-1323.
- Tjepkema M.K.G. (2013), Between Equity and Efficiency: the European's Union's No-Fault Liability, *Review of European Administrative Law* 6(1): 7-37.
- Tjepkema M.K.G. (2013), Damages granted by the State and their relation to State aid law, *European State Aid Law Quarterly* 2013(3): 478-492.
- Tjepkema M.K.G., Ettekoven B.J., Polak J.E.M., Ravels B.P.M. van, Rossum A.A., Schueler B.J., Waling C. & Widdershoven R.J.G.M. (2013), Overheidsaansprakelijkheid anno 2013: de stand van de rechtsontwikkeling, *Overheid & Aansprakelijkheid*: 49-101.

2012

- Barkhuysen T. & Claessens M. (2012), Naar een 'slagvaardiger' bestuursrecht met de Wet aanpassing bestuursprocesrecht?, *Ars Aequi* 2012/2(2): 83-92.
- Barkhuysen T. & Ouden W. den (2012), Kroniek van het algemeen bestuursrecht. Toegankelijk bestuursrecht, *NJB*(15): 1014-1022.
- Brink J.E. van den & Ouden W. den (2012), Europese subsidies en staatssteun, *Tijdschrift voor Staatssteun* (3): 99-109.
- Brink J.E. van den & Ouden W. den (2012), Fouten bij de besteding van EU-gelden: harde aanpak of betere regelgeving?, *SEW – Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht* (1): 26-27.
- Doomen J. (2012), Spinozan Freedom, *Archiv für Begriffsgeschichte* 53: 53-69.
- Ellian A. (2012), President Bouterse en zijn amnesia. Suriname tussen waarheid en straffeloosheid, *NJB*: 1645-1651.

- Ouden W. den (2012), Zorgvuldig snijden in subsidies, *NJB* 87(19): 1332-1333.
- Rijn van Alkemade J.M.J. van (2012), Rechtsbescherming bij de verdeling van schaarse publieke rechten. Lessen uit de zero base-casus, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*(1): 3-13.
- Rijkema B.R. (2012), Popper's Paradox of Democracy, *Think. Philosophy for everyone* 11(32): 93-96.
- Schuurmans Y.E. & Verburg D.A. (2012), Bestuursrechtelijk bewijsrecht in de jaren '10: opklaringen in het hele land, *JB-plus* 2: 117-138.
- Voermans W.J.M., Fokkema w. & Wijk R. van (2012), Free the Legislative Process of its Paper Chains: IT-inspired Redesign of The Legislative Procedure Cycle, *The Loophole* 14(1): 54-73.

2011

- Barkhuysen T., Bos A.W. & Have F. ten (2011), Een verkenning van de betekenis van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie voor het privaatrecht. Deel 2: De verhouding van het Handvest tot het EVRM en de meerwaarde van het Handvest, *Nederlands Tijdschrift voor Burgerlijk Recht* 28(10): 547-557.
- Cliteur P.B. (2011), Apologie pro libro suo, *Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte* 103(2): 161-169.
- Cliteur P.B. (2011), Bestaat een monotheïstisch dilemma?, *Algemeen Nederlands Tijdschrift voor Wijsbegeerte* 103(2): 139-151.
- Diamant M. & Emmerik M.L. van (2011), Het parlementaire budgetrecht als wapen?, *NJB* (38): 2586.
- Doomen J. (2011), A Systematic Interpretation of Hobbes's Practical Philosophy, *Archiv fuer Rechts- und Sozialphilosophie* 97(4): 466-478.
- Doomen J. (2011), Cornering 'Free Will', *Journal of Mind and Behavior* 32(3): 165-179.
- Doomen J. (2011), Salvaging Law and Economics, *Quality and Quantity* (online first).
- Doomen J. (2011), The Meaning of 'International Law', *The International Lawyer* 45(3): 881-893.
- Emmerik M.L. van, Napel H.M.Th.D. ten & Voermans W.J.M. (2011), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *NJB* 86(34): 2307-2314.
- Gerards J.H. & Ouden W. den (2011), In afwachting van... de aanval op multiculturele droomprojecten en elitaire of kritische subsidieslurpers, *Nederlands Juristenblad* (1): 14-16.
- Hellemond R.E van, Hendriks A.C. & Breuning M.H. (2011), Regulating the use of genetic tests: is Dutch law an example for other countries with respect to DTC genetic testing?, *Amsterdam Law Forum* 3(1): 13-24.
- Hulle R. van der (2011), Interbestuurlijk toezicht op de politieke en wetenschappelijke agenda: het wetsvoorstel 'Revitalisering generiek toezicht', het wetsvoorstel 'Naleving Europese regelgeving publieke entiteiten' en interbestuurlijk toezicht in Koninkrijksverband, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*(5): 124-131.
- Jacobs M.J. & Ouden W. den (2011), Eerlijk zullen wij alles delen., *JB-plus*: 35-58.
- Napel H.M.Th.D. ten (2011), 'De formatie van de verrassende wendingen'. Het parlement over de kabinetsformatie 2010, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 2(4): 392-414.
- Ommeren F.J. van, Ouden W. den & Wolswinkel C.J. (2011), Schaarse publieke rechten – Wat Bard, Betfair en BNR met elkaar gemeen hebben, *NJB*(28): 1858-1866.
- Ploem M.C & Hendriks A.C. (2011), Kritische uitlatingen over individuele zorgverleners op internet: waar ligt de grens?, *Tijdschrift voor Gezondheidsrecht* (1): 4-17.
- Rijn van Alkemade J.M.J. van (2011), Het milieurecht en de verdeling van schaarse publieke rechten. Naar een effectievere bescherming van het milieu?, *NJB*(42): 2850-2856.
- Rijn van Alkemade J.M.J. van (2011), Overheidsaansprakelijkheid voor onrechtmatige verdeling van schaarse publieke rechten, *Overheid & Aansprakelijkheid*(2): 69-83.
- Tjepkema M.K.G., Etekoven B.J. & Ravels B.P.M. van (2011), Waarom makkelijk als het moeilijk kan? Het vereiste van de processuele connexiteit in het voorstel voor een Wet nadeelcompensatie, *Overheid & Aansprakelijkheid*: 58-68.

Voermans W.J.M. (2011), Referendum: geloofsartikel of hebbing, drama of nuttige correctie?, *Ars Aequi* 60(6): 468-478.

Voermans W.J.M. (2011), Zelfredzaam formeren, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 2(1): 78-82.

2010

Adriaanse P.C., Barkhuysen T. & Van den Bogaert S.C.G. (2010), Nederlandse kansspelregulering aan de Europese maat. De zaken Ladbrokes en Sporting Exchange (Betfair) over internetaanbod en kansspelmonopolies in perspectief: les jeux sont faits?, *Nederlands Juristenblad* 1529(29): 1900-1907.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2010), Ongebonden binding: verwijzing naar soft law standaarden in uitspraken van het EHRM, *NJCM-Bulletin* 35(7): 827-835.

Barkhuysen T. & Hendriks A.C. (2010), Effectieve handhaving van geneesmiddelenrecht: Europees-, bestuurs-, en mensenrechtelijke lessen, *Jurisprudentie Geneesmiddelenrecht plus*(2): 61-76.

Cliteur P.B. (2010), Religion and violence or the reluctance to study this relationship, *Form philosophicum* 15(1): 205-227.

Cuyvers A. (2010), Verboden voor Iraniërs! Over de uitsluiting van Iraanse studenten van gevaarlijke studies en de verhouding tussen fundamentele rechten, de EU en de VN, *Ars Aequi* 59(11): 771-780.

Doomen J. (2010), Book review of *Self-Constitution*, Christine Korsgaard, *Dialogue* 49(2): 317-322.

Doomen J. (2010), The Current Position of Philosophy, *Studies in Logic, Grammar and Rhetoric* 20(33): 181-194.

Jacobs M.J. (2010), *Lex silencio positivo*, *Tijdschrift voor Consumentenrecht & handelspraktijken*: 80-86.

Lavrijssen S. & Nauta T. (2010), De Europeanisering van het toezicht op de energiesector, *Nederlands Tijdschrift voor Energierecht* 9: 136-145.

Napel H.M.Th.D. ten (2010), Commissies sluiten versterking parlementair onderzoek niet uit, *Ars Aequi* 59(2): 96-99.

Nieuwenhuys E.C. (2010), Superkapitalisme en Democratische Rechtsstaat, *Civis Mundi* 2010(sept): 1-21.

Ouden W. den & Tjepkema M.K.G. (2010), Schadevergoeding bij de intrekking van begunstigende beschikkingen, *Overheid & Aansprakelijkheid* (4): 152-173.

Voermans W.J.M. (2010), Delegeren is een kwestie van vertrouwen, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken*(4): 165-181.

Voermans W.J.M. (2010), Is the European Legislator after Lisbon a real Legislature?, *Legislacão*(50): 391-413.

Voermans W.J.M. (2010), Voting for Europe; Lessons from Dutch referendums, *Journal of the Japan-Netherlands Institute* X: 220-243.

2009

Adriaanse P.C. (2009), Appropriate Measures to Remedy the Consequences of Unlawful State Aid. An analysis of the ECJ Judgment of 12 February 2008 in Case C-199/06 (CELFI/SIDE)), *Review of European Administrative Law* 2(1): 73-86.

Adriaanse P.C. (2009), Schending van de hoekstenen van het staatssteunrecht. Europese en Nederlandse rechtspraak over acties en rechtsgevolgen 'when the red line has been crossed', *SEW – Tijdschrift voor Europees en Economisch Recht* 57(3): 88-102.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2009), Tenuitvoerlegging van Straatburgse uitspraken in de Nederlandse rechtsorde na *Dombo*, *Nederlands Juristenblad*: 1861-1862.

Barkhuysen T. & Ettekoen B.J. (2009), De compensatie voor schending van de redelijke termijn van artikel 6 EVRM door de bestuursrechter, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*: 129-141.

Barkhuysen T., Adriaanse P.C., Ouden W. den & Schuurmans Y.E. (2009), Faciliter la mise en oeuvre de droit communautaire: l'exemple de droit administratif néerlandais, *Revue Française d'Administration Publique* 129: 131-151.

- Cliteur P.B. (2009), Discriminatie en kritiek, *Strafblad* 7(3): 238-254.
- Doomen J. (2009), Philosophy's Present Perspective, *Philosophy Pathways* (142).
- Meuwese A.C.M., Schuurmans Y.E. & Voermans W.J.M. (2009), Towards a European Administrative Procedure Act, *Review of European Administrative Law* 2(2): 3-35.
- Polak J.E.M. (2009), Vijftien jaar geschillenbeslechting onder de Algemene wet bestuursrecht, *Trema Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht*(9): 378-383.
- Rijpma J.J. (2009), EU Border Management after the Lisbon Treaty, *Croatian Yearbook of European Law & Policy* 5: 121-149.
- Rijpma J.J. (2009), Rechtsstaat overboord? De juridische complicaties van buitenteritoriale grenscontroles op zee, *Journal Vreemdelingenrecht* 8(4): 188-203.
- Voermans W.J.M. (2009), De tachtigers in het recht: het Meerenberg arrest, *Ars Notariatus* 58(09): 597-600.
- Voermans W.J.M. (2009), Regelvermindering via codificeren en consolideren, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken* 3: 179-182.
- Voermans W.J.M. (2009), Zelf wetgever worden, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken* (5): 291-296.

Dissertatie

2015

- Drahmann A. (5 februari 2015), Transparante en eerlijke verdeling van schaarse besluiten: een onderzoek naar de toegevoegde waarde van een transparantieverplichting bij de verdeling van schaarse besluiten in het Nederlandse bestuursrecht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijersreeks nr. 241. Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Ouden W. den.
- Eskens E.B. (23 september 2015), Een beestachtige geschiedenis van de filosofie (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leusden: ISVW Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Rijpkema B.R. (12 december 2015), Weerbare democratie: de grenzen van democratische tolerantie (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Zee M. (1 december 2015), Choosing Sharia? Multiculturalism, Islamic Fundamentalism and British Sharia Councils (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijersreeks. S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.

2014

- Awesta A.G. (27 november 2014), Freedom of expression in a pluralistic world order (Dissertatie, Faculty of Law, Leiden University). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.
- Di Bella L. (23 januari 2014), De toepassing van de vereisten van causaliteit, relativiteit en toerekening bij de onrechtmatige overheidsdaad (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijersreeks nr. 225. Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Polak J.E.M.
- Doomen J. (21 mei 2014), Freedom and Equality as Necessary Constituents of a Liberal Democratic State (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.
- Loon O. van (4 december 2014), Binding van rechters aan elkaars uitspraken in bestuursrechtelijk perspectief (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijersreeks nr. MI 235. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Ouden T. den.
- Rajmakers L.M. (27 november 2014), Leidende motieven bij decentralisatie. Discours, doelstelling en daad in het Huis van Thorbecke (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijersreeks nr. 236. Deventer: Uitgeverij Kluwer BV. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M.

Somos M. (27 mei 2014), Varieties of secularisation in English and Dutch public and international law (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B., Wijffels A.A.

2013

Guiora A.N. (16 oktober 2013), Tolerating Extremism: To What Extent Should Intolerance be Tolerated (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.

Humphery-Jenner M.L. (16 april 2013), Establishing an Effective Dialog between Courts and Agencies (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M., Caminada C.L.J.

Lochem P.J.P.M. van (8 januari 2013), Rechtsrelativering: een verkenning op het terrein van het overheids-handelen (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden) Meijers-reeks nr. 211. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Voermans W.J.M., Muller E.R.

Rodrigues A.F.G. (18 december 2013), The Referendum in the Portuguese Constitutional Experience (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Leiden University Press. Promotor(en) en Copromotor(en): Lock G.E., Bettencourt da Câmara J.

Uzman J. (5 december 2013), Constitutionele remedies bij schending van grondrechten (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Emmerik M.L.

2012

Brink J.E. van den (13 december 2012), De uitvoering van Europese subsidieregelingen in Nederland. Juridische knelpunten en uitdagingen (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Ouden W. den, Adriaanse P.C.

Kaaij M. van der (31 mei 2012), Een eenzaam staatsman. Dirk de Geer, 1870 – 1960 (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Hilversum: Uitgeverij Verloren. Promotor(en) en Copromotor(en): Berg J.T.J. van den.

Krijtenburg G. (11 september 2012), Schuman's Europe. His frame of reference (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.

Kruif C. de (4 december 2012), Onderlinge overheidsaansprakelijkheid voor schendingen van Europees recht. De complexiteit van het adagium 'de veroorzaker betaalt' in een veellagige rechtsorde (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Apeldoorn: Maklu-Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Ouden W. den, Barkhuysen T.

Schild A.J.P. (6 november 2012), De invloed van het EVRM op het ondernemingsrecht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Timmerman L.

Suurland D.A.J. (27 september 2012), Secular totalitarian and islamist legal-political philosophy (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Ellian A.

Szazi E. (13 december 2012), NGOs: legitimate subjects of international law (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Leiden University Press. Promotor(en) en Copromotor(en): Lock G.E.

2011

- Allewijn D. (27 augustus 2011), Tussen partijen is in geschil. De bestuursrechter als geschilbeslechter (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Den Haag: SDU Uitgevers. Promotor(en) en Copromotor(en): Brenninkmeijer A.F.M.
- Berg F. van den (14 april 2011), Harming others. Universal Subjectivism and the Expanding Moral Circle (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Cliteur P.B.
- Sluysmans J.A.M.A. (28 juni 2011), De vitaliteit van het schadeloosstellingsrecht in onteigeningszaken (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Wijmen P.C.E.

2010

- Tjepkema M.K.G. (16 juni 2010), Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Deventer: Kluwer. Promotor(en) en Copromotor(en): Barkhuysen T., Polak J.E.M.

2009

- Audenaerde R.F.C. (18 november 2009), Secretaris der Natuur. De Franse conservatieve denker Louis de Bonald en zijn Theorie van de Macht (Dissertatie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). S.l.: s.n. Promotor(en) en Copromotor(en): Kinneging A.A.M.

Monografie

2015

- Burg F.H. van der & Voermans W.J.M. (2015), Unierecht in de Nederlandse rechtsorde, Mastermonografieën staats- en bestuursrecht. Deventer: Wolters Kluwer.
- Doomen J. (2015), De strijd van gelijkheid en vrijheid. Den Haag: BJU.
- Ellian A. & Molier G. (2015), Freedom of Speech under Attack. Den Haag: Eleven International Publishing.
- Schuurmans Y.E. (2015), Van bestuursrechtelijke detailhandel naar maakindustrie (oratie Leiden). Leiden: Universiteit Leiden.
- Tjepkema & M.K.G. (2015), Wie moet oordelen over onevenredigheid? Enkele karakteristieken van het civiele en bestuursrechtelijke nadeelcompensatierecht De burgerlijke rechter in het publiekrecht. Deventer: Kluwer.
- Tjepkema, M.K.G. Broek, G.M. van den & (2015), De reikwijdte en rechtsgrondslag van nadeelcompensatie in het omgevingsrecht nr. 43: Instituut voor Bouwrecht.

2014

- Bouteligier C. & Ellian A. (2014), Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- Eijsbouts W.T. (2014), The Rock of Hard Times. Europe's Moral Middle Ground: Europa Instituut, Leiden.
- Kinneging A.A.M. (2014), Introduccion a la Etica de Nicolai Hartmann. Cuenca, Ecuador: Curia Arquidiocesna de Cuenca.

2013

- Cliteur P.B. (2013), La visione laica del mondo. Roma: Casa editrice Nessun Dogma Roma.
- Diamant M., Emmerik M.L. van, Loof J.P. & Voermans W.J.M. (2013), The Powers that Be: Op zoek naar nieuwe checks and balances in de verhouding tussen wetgever, bestuur, rechter en media in de veellagige rechtsorde. Publikaties van de Staatsrechtkring nr. 17. Oisterwijk: Wolf Legal Publishers.
- Ellian A. & Cliteur P.B. (2013), Inleiding Recht. Deventer: Kluwer.

2012

Burg F.H. van der & Voermans W.J.M. (2012), *Unierecht in de Nederlandse rechtsorde*. Deventer: Kluwer.
Napel H.M.Th.D. ten, Voermans W.J.M., Diamant M., Groothuis M.M., Steunenberg B., Passchier R. & Pack S. (2012), *Legislative Processes in Transition. Comparative Study of the Legislative Processes in Finland, Slovenia and the United Kingdom as a Source of Inspiration for Enhancing the Efficiency of the Dutch Legislative Process*. Leiden / The Hague: WODC / Ministry of Security and Justice.

2011

Ellian A. (2011), *Mag ik dit zeggen? Beschouwingen over de vrijheid van meningsuiting*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

2010

Cliteur P.B. (2010), *The Secular Outlook: In Defense of Moral and Political Secularism*. Boston: Wiley-Blackwell.

2009

Barkhuysen T. (2009), *Klassieke bestuursrechtelijke uitspraken thematisch geannoteerd*. Deventer: Kluwer.
Barkhuysen T., Dimitrova A.L., Emmerik M.L. van, Gerards J.H., Griffioen H.M., Groothuis M.M., Jong T. de, Loof J.P., Napel H.M.Th.D. ten, Steunenberg B. & Voermans W.J.M. (2009), *De Nederlandse Grondwet geëvalueerd; anker- of verdwijnpunt?* Alphen aan den Rijn: Kluwer.
Cliteur P.B. & Voermans W.J.M. (2009), *Preambules (boekvorm van het eerdere rapport uit 2008)*. Alphen aan den Rijn: Kluwer.
Cliteur P.B. (2009), *Esperanto moral: por una ética laica*. Sin fronteras nr. 8. Barcelona: Los Libros del Lince.

Hoofdstuk in boek

2015

Adriaanse P.C. (2015), *Legitimising Transnational Decision-Making in the EUO State Aid Regime*. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 237 – 257 Refereed (blind).
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2015), *Onrechtmatige rechtspraak na 100 jaar Noordwijkerhout/Guldemond*. In: Schlössels R.J.N., Schutgens R.J.B., Peters J.A.F., Feteris M.W.C., Sniijders G., Keus L.A.D. (red.) *De burgerlijke rechter in het publiekrecht*. Deventer: Wolters Kluwer. 179-199.
Barkhuysen T. & Meuwese A.C.M. (2015), *Hoeveel is toegang tot de rechter waard? Recente ontwikkelingen rond griffierechten*. In: Marseille A.T., Meuwese A.C.M., Michiels F.C.M.A., Poorter J.C.A. de (red.) *Behoorlijk bestuursprocesrecht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
Cliteur P.B. & Helmich M. (2015), *Theoterrorisme: humanitaire interventie bij ons*. In: Doomen J., Ellian A. (red.) *De strijd van gelijkheid en vrijheid*. The Hague: Boom Juridische Uitgevers. 161-185.
Cliteur P.B. & Vink J. (2015), *De gelijkheid en vrijheid van mensen en andere dieren*. In: Ellian A., Doomen J. (red.) *De strijd van gelijkheid en vrijheid*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 83-105.
Cliteur P.B. (2015), *Is humanism too optimistic?* In: Copson Andrew (red.) *The Wiley Blackwell Handbook of Humanism*. Chicester: Wiley Blackwell. 374-403.
Cliteur P.B., Herrenberg T. & Rijpkema B.R. (2015), *The New Censorship*. In: Ellian A., Molier G. (red.) *Freedom of Speech under Attack*. The Hague: Eleven International Publishing. 291-319.
Cliteur, Paul, Zee & Machteld (2015), *Staat, religie en terreur: niets nieuws? [Staat. religie en terreur: niets nieuws?]* (vertaling Cliteur P.B. & Zee M.E.). In: Bouteligier C., Ellian A. (red.) *Fundamentele verhalen over recht, literatuur en film*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.

- Dam J.C.A. van (2015), EU Administrative Soft Law and the Separation of Powers. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 191 – 213 Refereed (blind).
- Diamant M. (2015), The Changing Role of National Parliaments in National Budgetary Matters in Light of the Increasing Centralisation of Fiscal Policy in the EMU. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 131 – 151 Refereed (blind).
- Eijsbouts W.T. (2015), Trias Europea: Notes on Möllers Three Branches. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 111 – 127 Refereed (blind).
- Ellian A. & Doomen J. (2015), Inleiding: Vrijheid en gelijkheid: Wat staat er op het spel. In: Ellian A., Doomen J. (red.) *De strijd van gelijkheid en vrijheid*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 9-24.
- Ellian A. & Molier G. (2015), The Various Aspects Of Freedom Of Speech. In: Ellian A., Molier G. (red.) *Freedom Of Speech Under Attack*. The Hague: Eleven International Publishing. 1-13.
- Ellian A. (2015), De sterfelijke god en de eeuwige terugkeer naar gelijkheid: Gelijkheid en vrijheid, maar voor wie en tot hoever? In: Ellian A., Doomen J. (red.) *De strijd van gelijkheid en vrijheid*. Den Haag: BJU. 25-48.
- Ellian A. (2015), Exploring the limits of freedom: Heresy in a free society. In: *Freedom of Speech under Attack*. Den Haag: Eleven International Publishing. 231-253.
- Emmerik M.L. van, Diamant M. & Geertjes G.J.A. (2015), Limitations on government debt and deficits. In: Vliet L.P.W. van (red.) *Netherlands Reports to the Nineteenth International Congress of Comparative Law*. Cambridge, Antwerp, Portland: Intersentia.
- Geertjes G.J.A. & Verhey L. (2015), Constitutional Conventions and the UK Human Rights Act: From Parliamentary Sovereignty Towards the Separation of Powers. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 169 – 187 Refereed (blind).
- Geertjes G.J.A. & Verhey L.F.M. (2015), Politieke partijen in het Verenigd Koninkrijk: een wisselwerking tussen wetgeving, conventies en interne partijregels. In: Broeksteeg J.L.W., Tinnevelt R. (red.) *Politieke partijen als anomalie van het Nederlandse staatsrecht*. Deventer: Kluwer. 272-291.
- Hartmann J.M. (2015), Making a Virtue of Necessity: The Role of Discretion in Administrative Implementation. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 215 – 235 Refereed (blind).
- Kinneging A.A.M. (2015), Ambivalente moderniteit. In: de Hert p, Kinneging, A., Colette M. (red.) *Benjamin Constant, ontdekker van de moderne vrijheid*. Kalmthout: Pelckmans. 19-40.
- Kinneging A.A.M. (2015), De deugden in de Oudheid. In: Kinneging A.A.M., Slootweg T. (red.) *Deugde-thiek, Levensbeschouwing en Religie*. Houten: Unieboek Het Spectrum. 13-42.
- Kinneging A.A.M., Tahir & N.N. (2015), No high culture, no Europe. In: Pascal Gielen (red.) *No Culture, No Europe, On the Foundation of Politics*. Amsterdam: Valiz. 169-180.
- Kwak A.J. (2015), Equal respect and concern, Dworkins gelijkheidsbeginsel. In: Doomen J., Ellian A. (red.) *De strijd van gelijkheid en vrijheid*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 69-86.
- Kwak A.J. (2015), Making the World Safe for Democracy – Freedom of Speech and Modern Democracy. In: Ellian A., Molier G. (red.) *Freedom of Speech Under Attack*. The Hage: Eleven international ublishing. 255-267.
- Leijten A.E.M. (2015), Separation of Powers and the Limits to the Constitutionalisation of Fundamental Rights Adjudication by the ECtHR and the CJEU. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 275 – 293 Refereed (blind).

- Loenen M.L.P. (2015), Enhancing the Legitimacy of the European Court of Human Rights: Emphasising the Margin of Appreciation Is Not the Way to Go. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 259 – 273 Refereed (blind).
- Napel H.M.T.D. ten, Luiten J.L. & Voermans W.J.M. (2015), Introduction. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 7-29 Refereed (blind).
- Ouden W. den & Brink J.E. van den (2015), General Principles of Law. In: Jans J.H., Prechal S., Widdershoven R.J.G.M. (red.) *Europeanisation of Public Law*. Groningen: Europa Law Publishing. 137-267.
- Slootweg T.J.M. (2015), De deugd en het protestantisme. In: Kinneging A.A.M., Slootweg T.J.M. (red.) *Deugdeethiek, levensbeschouwing en religie*. Houten – Antwerpen: Uitgeverij Unieboek / Het Spectrum. 70-115.
- Stremmer M. (2015), The Separation of Powers and Constitutional Scholarship. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 33 – 45 Refereed (blind).
- Uzman J. & Boogaard G. (2015), 'Make it a Better Place': Transnational Public Interest Litigation and the Separation of Powers. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. Leiden: Leiden University Press. 295 – 319 Refereed (blind).
- Voermans W.J.M. (2015), The Rise of Regulators. In: Napel H.M.T.D. ten, Voermans W.J.M. (red.) *The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers*. 153 – 167 Refereed (blind).

2014

- Barkhuysen T. & Claessens M. (2014), Publiekrechtelijke sturing van prestaties in het onderwijs: interveniëren, afspreken en openbaar maken. In: *Publiekrechtelijke sturing van prestaties in het onderwijs: interveniëren, afspreken en openbaar maken*. Den Haag: Sdu.
- Barkhuysen T., Emmerik M.L. van & Gerards J.H. (2014), De invloed van de Europese fundamentele rechten op het bestuursrecht. In: Schueler B.J., Widdershoven R. (red.) *Europeanisering van het algemeen bestuursrecht, 75 jaar VAR*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 33-56.
- Biezen I.C. van Napel H.M.T.D. ten (2014), Introduction. In: Biezen I.C. van, Napel H.M.T.D. ten (red.) *Regulating Political Parties. European Democracies in Comparative Perspective*. Leiden: Leiden University Press. 7-15.
- Bouteligier C. & Ellian A. (2014), Een extern perspectief op het recht: het 'ontregelende verhaal' in literatuur en film. In: Bouteligier C., Ellian A. (red.) *Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. p. 13-26.
- Brink J.E. van den & Ouden W. den (2014), Europeanisering door rechtsbeginselen. Op weg naar rechts-eenheid en duidelijkheid of de bescherming van de Nederlandse burger in gevaar? In: Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (red.) *Europeanisering van het algemeen bestuursrecht 75 jaar VAR*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 75-97.
- Cliteur P.B. & Zee M.E. (2014), Staat, religie en terreur: niets nieuws? In: Bouteligier C., Ellian A. (red.) *Fundamentele verhalen over recht, literatuur en film*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 27-75.
- Cliteur P.B. (2014), De actuele betekenis van weerbare democratie: nawoord. In: Lubberding L. (red.) *Wat te doen met antidemocratische partijen? De oratie van George van den Bergh uit 1936*. Elseviers politieke bibliotheek nr. 13. Amsterdam: Elsevier. 155-206.

- Eijsbouts W.T. (2014), Trias Europea. Instellingen, inrichting, politieke processen, democratie van de Europese Unie. In: Eijsbouts W.T. (red.) Rutte onaardig, onwaardig, schaamteloos. en meer over crisis en democratie in Nederland en de Europese Unie, van 2009-2014. Amsterdam: HogendorpCentrum. 137-160.
- Ellian A. & Bouteligier C. (2014), Een extern perspectief op het recht: het 'ontregelende verhaal' in literatuur en film. In: Ellian A., Bouteligier C. (red.) Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 13-26.
- Ellian A. (2014), Het heteronome recht van het sublieme. Kaäba: een oriëntatiepunt zonder oriëntatie. In: Labuschagne B.C., Slootweg T.J.M., Sneller H.W. (red.) Hegels godsdienstfilosofie en de monotheïstische religies. Een actuele confrontatie. Omtrent filosofie nr. 5. Antwerpen / Apeldoorn: Garant. 271-323.
- Ellian A. (2014), Vrijheid tussen het metafysische kwaad, recht en liefde. In: Bouteligier C., Ellian A. (red.) Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film. Den Haag: BJu. 77-113.
- Ellian A. (2014), Wilders is al zwaar gestraft: excommunicatie uit de macht. In: Blokker N.M., Van den Bogaert S.C.G., Koffeman N.R., Loenen M.L.P., Ölçer F.P. (red.) Vijftig. Juridische opstellen voor een Leidse nachtwacht. Meijers-reeks nr. 233. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 99-107.
- Emmerik M.L. van & Diamant M. (2014), Mandatory Balanced Budget in Dutch Legislation Following Examples Abroad? In: Adams M, Fabbrini F, Larouche P. (red.) The Constitutionalization of European Budgetary Constraints. Oxford and Oregon: Hart Publishing. 249-271.
- Emmerik M.L. van & Saris C.M. (2014), Preadvies VAR: Evenredige bestuurlijke boetes. In: Boetes en andere bestraffende sancties, een nieuw perspectief?, Preadvies VAR, VAR-reeks 152. nr. 152. Den Haag: BJu.
- Popelier P. & Voermans W.J.M. (2014), Europeanization, constitutional review and consensus politics in the Low Countries. In: Vollaard J.P., Beyers J., Dumont, P. (red.) European Integration in the Low Countries. Europe and the Nation State nr. 17. London and New York: Routledge. 92-113.
- Rijpma J.J. (2014), Institutions and Agencies: Government and Governance after Lisbon . In: Acosta Arcarazo D, Murphy C.C. (Red.) EU Security and Justice Law after Lisbon and Stockholm. Oxford: Hart Publishing. 54-76.
- Slootweg T.J.M. (2014), Kafka's 'Voor de wet': rechtsvinding als literair en existentieel proces. In: Bouteligier C., Ellian A. (red.) Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 389-417.
- Tjepkema M.K.G. (2014), Het normaal maatschappelijk risico: de allesreiniger van het nadeelcompensatierecht? In: Franssen T.W., Harteman R.D., Roozendaal B.J.P.G., Tilborg D. van, Veen G.A. van der (red.) Op het grensvlak. Opstellen aangeboden aan prof. mr. drs. B.P.M. van Ravels. Den Haag: Stichting Instituut voor Bouwrecht. 115-129.
- Tjepkema M.K.G. (2014), Nadeelcompensatie. In: Schlössels R.J.N., Bots A.M.M.M., Albers C.L.G.F.H., Kole S.D.P. (red.) JB Select: Jurisprudentie Bestuursrecht Select. Den Haag: Sdu Uitgevers. 403-429.
- Tjepkema M.K.G. (2014), Tussen de Straatsburgse kat en de Brusselse hond: nadeelcompensatie onder invloed van Europees recht. In: Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (red.) Europeanisering van het algemeen bestuursrecht. 75 jaar VAR. Den Haag: Boom juridische Uitgevers. 181-197.
- Voermans W.J.M. (2014), Motive-based Enforcement. In: Mader L., Kabyshev S. (Red.) Regulatory Reforms; Implementation and Compliance, Proceedings of the Tenth Congress of the International Association of Legislation (IAL) in Veliky Novgorod, June 28th-29th 2012 nr. 17. Baden-Baden: Nomos. 41-61.

2013

- Alkema E.A. (2013), The Status of General Principles of Law in the Legal Practice of the Netherlands. In: Roosmalen M. van (red.) *Fundamental Rights and Principles Liber Amicorum Pieter van Dijk*. Cambridge: Intersentia. 311-327.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2013), Het recht op eigendom. In: Gerards J.H. (red.) *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 313-326.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2013), Het recht op familie- en gezinsleven en het recht om te huwen. In: Gerards J.H. (red.) *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 185-194.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2013), Politieke rechten: kiesrecht en petitierecht. In: Gerards J.H. (red.) *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 25-44.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2013), Procedurele rechten. In: Gerards J.H. (red.) *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 211-230.
- Barkhuysen T., Emmerik M.L. van & Gerards J.H. (2013), Rechten van bijzondere groepen en collectieve rechten. In: Gerards J.H. (red.) *Grondrechten. De nationale, Europese en internationale dimensie*. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 413-436.
- Barkhuysen T., Schuurmans Y.E. & Ouden W. den (2013), Chapter 13: Netherlands. In: Jean-Bernard Auby (red.) *Codification of Administrative Procedure. Droit administratif / Administrative law*. Bruxelles: Bruylant. 227-251.
- Cliteur P.B. (2013), Theism and Human Rights. In: Menuge Angus J.L. (red.) *Legitimizing Human Rights: Secular and Religious Perspectives*. Applied Legal Philosophy Series. Farnham: Ashgate. 33-57.
- Diamant M., Emmerik M.L. van, Loof J.P. & Voermans W.J.M. (2013), Voorwoord: the Powers that Be. In: Diamant, M., Emmerik, M.L. van, Loof, J.P., Voermans, W.J.M. (red.) *The Powers that Be*. Publikaties van de Staatsrechtkring nr. 17. Oisterwijk: Wolf. 1-9.
- Jesse M. (2013), 'Disrupting and Annoying' – EU Citizenship and EU Migration Law Destroying Old Habits of National Migration Policy Making. In: Visser M. de, Mei A.P. van der (Red.) *The Treaty on European Union 1993-2013: Reflections from Maastricht*. Antwerp: Intersentia. 407-428.
- Kinneging A.A.M. (2013), De Classicist. In: Kinneging A.A.M., De Hert P., Somers S. (Red.) *Tocqueville, profeet van de moderne democratie*. Rotterdam: Lemniscaat. 111-125.
- Kinneging A.A.M. (2013), Inleiding: Tocqueville, profeet van de moderne democratie. In: Kinneging A.A.M., De Hert P., Somers S. (Red.) *Tocqueville, profeet van de moderne democratie*. Rotterdam: Lemniscaat. 7-25.
- Rijpma J.J. (2013), The Third Pillar of the Maastricht Treaty: The Coming Out of Justice and Home Affairs. In: Visser M. de, Mei A.P. van (Red.) *The Treaty on European Union 1993-2013: Reflections from Maastricht*. Cambridge: Intersentia. 269-288.
- Voermans & W.J.M. (2013), Meten is weten: de meetbaarheid van regelgeving. In: Ten Hoopen, J. e.a. (Red.) *Merkbaar minder regeldruk*. Den Haag: Actal. 104-120.

2012

- Adriaanse P.C. (2012), Vergoedende maatregel of steunmaatregel? Het Europese staatssteunrecht als begrenzer van schadevergoedingen. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. (Red.) *Couplant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. 641-658.
- Barkhuysen T. & Stip M.J.C. (2012), Verhoging griffirechten. In: Van den Bergh W.J., Klomp R.J.Q. (red.) *Verhoging van griffirechten en het Europese grondrecht op toegang tot de rechter*. Nijmegen. 27-40.

- Barkhuysen T., Emmerik M.L. van & Hulle R. van der (2012), Onrechtmatige rechtspraak in Nederland: coulanter compenseren? In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. (red.) *Coulant compenseren. Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. 235-254.
- Barkhuysen T., Ouden W. den & Tjepkema M.K.G. (2012), Inleiding: coulant compenseren? In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. (red.) *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. xii-xxxiii.
- Boogaard G. & Uzman J. (2012), “Wie zijn zij, dat zij dit mogen doen?” Over de legitimatie van Straatsburgse rechtspraak. In: *Preadvies voor de Staatsrechtstag voor jonge juristen 2012*.
- Bosdriesz H. & Schuurmans Y.E. (2012), Feitenvaststelling en belangenbehartiging bij de compensatie van slachtoffers van geweld. Een studie naar het bewijsrecht als rechtspolitiek middel. In: Barkhuysen T., Ouden W., Tjepkema M.K.G. (red.) *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. 557-582.
- Cliteur P.B. & Rijpkema B.R. (2012), The Foundations of Militant Democracy. In: Ellian A., Molier G. (red.) *The State of Exception and Militant Democracy in a Time of Terror*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 227-272.
- Ellian A. & Molier G. (2012), Introduction: The State of Exception and Militant Democracy in a Time of Terror. In: Ellian A., Molier G. (red.) *The State of Exception and Militant Democracy in a Time of Terror*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 1-19.
- Ellian A. (2012), The State of Exception in a Time of Terror. In: Ellian A., Molier G. (red.) *The State of Exception and Militant Democracy in a Time of Terror*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 19-57.
- Kinneking A.A.M. (2012), Staat, markt en société civile. In: Kwakkelstein T. (Red.) *Van Verzorgingsstaat naar Waarborgstaat*. Den Haag: Boom Lemma. 33-42.
- Napel H.M.Th.D. ten (2012), De politiek-bestuurlijke instituties. In: Breeman G.E., Noort W.J. van, Rutgers M.R. (red.) *De bestuurlijke kaart van Nederland. Het openbaar bestuur en zijn omgeving in nationaal en internationaal perspectief*. Bussum: Coutinho. 35-57.
- Ouden W. den (2012), De overgangssubsidie als smeerolie bij frictiekosten Nadeelcompensatie bij de beëindiging van langdurige subsidierelaties. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. (Red.) *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. 536-555.
- Rijpma J.J. (2012), Hybrid agencification in the Area of Freedom, Security and Justice and its inherent tensions: the case of Frontex. In: Busuioac M., Groenleer M., Trondal J. (Red.) *The agency phenomenon in the European Union: Emergence, institutionalisation and everyday decision-making*. Manchester: Manchester University Press. 84-102.
- Tjepkema M.K.G. (2012), Tussen rechtszekerheid en flexibiliteit: contouren van het nieuwe planschaderecht. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Tjepkema M.K.G. (red.) *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer. 318-481.
- Uzman J. (2012), Van marginale toetsing tot marginale rechter – Over de rechtsvormende taak van het bestuur. In: Feteris E.T., et al (red.) *Gewogen oordelen – Essays over argumentatie en recht*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 93-97.
- Voermans W.J.M. (2012), Parlementariërs en de rechter. In: Bootsma P., Braak B. van den, Verhey L. (Red.) *Kringen in de hofvijver; liber amicorum Joop van den Berg*. Maastricht: Interfax – Maastricht University. 240-249.
- Voermans W.J.M. (2012), The constitutional revision process in the Netherlands; Sensible security valve or cause of constitutional paralysis? In: Contiades Xenophon (Red.) *Engineering Constitutional Change; A Comparative Perspective on Europe, Canada and the USA*. London and New York: Routledge. 257-272.
- Voermans W.J.M. (2012), Van Europa voor de burger naar Europa door de burger. Hoe de Nederlandse kiezer komt meepraten over Europa. In: Baalen C. van, Goslinga H., Kessel A. van, Merriënboer J. van, Ramakers J., Turpijn J. (Red.) *De Verenigde Staten van Europa*. Den Haag: Boom. 83-96.

Voermans W.J.M. (2012), Verslag van de op 10 juni 2011 te Utrecht gehouden. In: Voermans W., Borgers M., Sieburgh C. (Red.) *Controverses rondom legaliteit en legitimatie Handelingen Nederlandse Juristen Vereniging*. Deventer: Kluwer. 9-67.

2011

- Adriaanse P.C., Barkhuysen T. & Van den Bogaert S.C.G. (2011), Verdeling van schaarse kansspelvergunningen. In: Ommeren F.J. van, Ouden W. den, Wolswinkel C.J. (red.) *Schaarse publieke rechten*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 159-176.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2011), Straf of bestuurlijke boete? In: Breedveld-De Voogd (red.) *Signora Senatrice, Opstellen aangeboden aan Ankie Broekers-Knol*. Den Haag. 129-134.
- Barkhuysen T. & Huijg T. (2011), De omgang met bestaande pensioenrechten: het Europeesrechtelijke speelveld voor verplicht invaren en de methodiek van het zo nodig vrijwillig invaren. In: *Het pensioenakkoord: pensioen op zijn kop?* Den Haag: SDU. 73-88.
- Barkhuysen T. (2011), Letselschade en het EVRM. In: Tonkens-Gerkema W. (Red.) *Letselschade in een breed perspectief*. Den Haag: SDU. 1-10.
- Barkhuysen T. (2011), The Influence of European Law on the Unity of Dutch Administrative Law. In: Baumé T., e.a (Red.) *Today's Multilayered Legal Order: Current Issues and Perspectives*. Zutphen: Uitgeverij Paris bv. 17-38.
- Boogaard G. & Uzman J. (2011), God en het Lot – Over Constitutionele Loterijen en Oud-Testamentisch Staatsrecht. In: Reestman J.-H., Schrauwen A., Montfrans M. van, Jans J.H. (Red.) *De regels en het spel. Opstellen over recht, filosofie, literatuur en geschiedenis aangeboden aan Tom Eijsbouts*. Den Haag: T.M.C. Asser Press. 55-65.
- Cliteur P.B. (2011), Cultural Counter-Terrorism. In: Molier G., Ellian A., Suurland D. (red.) *Terrorism, Ideology, Law and Policy*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 457-491.
- Cliteur P.B. (2011), De grenzen van tolerantie. In: Flerackers F, Verboven H. (red.) *Grenzen aan tolerantie?* Kalmthout: Pelckmans. 30-46.
- Cliteur P.B. (2011), Van Rushdie tot Jones: over geweld en uitingsvrijheid. In: Ellian A., Molier G., Zwart T. (red.) *Mag ik dit zeggen?* Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 67-88.
- Cliteur P.B. (2011), Why Religious Education should not be Exclusively Religious. In: Franken L., Loobuyck P. (red.) *Religious Education in a Plural, Secularised Society: A Paradigm Shift*. Münster, New York, München, Berlin: Waxmann. 151-161.
- Cuyvers A. (2011), Een soeverein hof bewaakt de soevereine staat om het soevereine volk te behoeden voor een soeverein Europa: Het Lisbon Urteil als these en antithese voor de verhouding van Nederland tot de EU. In: Rijn van Alkemade J.M.J., Uzman J. (Red.) *Sovereiniteit of pluralisme? Nederland en Europa na het Lissabon-Urteil*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 49-93.
- Eijsbouts W.T. (2011), 'De verhouding tussen de Unie, haar burgers en haar staten onder het prisma van het Europese recht'. In: Van den Brink, De Vries, DeKoninck (red.) *Beginselen bouwen burgerschap*. Den Haag: Boom. 13-20.
- Eijsbouts W.T. (2011), 'Sharing Justice'. In: Baumé e.a. (red.) *Today's Multilayered Legal Order: Current Issues and Perspectives (Liber Meij)*, Zutphen (Paris) , pp. . 87-95.
- Eijsbouts W.T. (2011), Courts, People, Citizens. Understanding EU's Constitutional Democracy with the Help of the Lisbon Treaty and the Lissabon Urteil. In: Beneyto J.M., Pernice I. (Red.) *Europe's Constitutional Challenges in the Light of the Recent Case Law of National Constitutional Courts*. Baden Baden: Nomos. 189-201.
- Ellian A. & Molier G. (2011), Chapter 1: General Introduction. In: Ellian A. Molier G., Suurland D. (red.) *Terrorism: Ideology, Law and Policy*. International Relations Studies Series nr. 13. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 1-27.

- Ellian A. & Molier G. (2011), The legal order of Political Religion: A Comparative Study of Political Islam and Political Christendom. In: Ellian A., Molier G., Suurland D. (red.) *Terrorism: Ideology, Law and Policy*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing. 187-232.
- Ellian A. (2011), Op de grens van vrijheid: ketterij in de vrije samenleving. In: Ellian A., Molier G., Zwart T. (red.) *Mag ik dit zeggen? Beschouwingen over de vrijheid van meningsuiting*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 89-117.
- Ellian A. (2011), Rechtstatelijke dilemma's. Ideologie: het cement van een terroristische organisatie. In: Groenhuisen M.S, Kooijmans T. (red.) *Universalis. Liber amicorum Cyrille Fijnaut*. Antwerpen, Cambridge: Intersentia. 917-927.
- Ellian A., Molier G. & Zwart T. (2011), Inleiding. In: Ellian A., Molier G., Zwart T. (red.) *Mag ik dit zeggen? Beschouwingen over de vrijheid van meningsuiting*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 7-17.
- Groothuis M.M. & Wijst A. van der (2011), Implementation of the EU Services Directive: on eGovernment in a Decentralized Unitary State. In: Hof S. van der, Groothuis M.M. (red.) *Innovating Government. Normative, policy and technological dimensions of modern government*. The Hague / London: T.M.C. Asser Press / Springer. 315-327.
- Jacobs M.J. & Ouden W. den (2011), Verdeling van schaarse subsidiegelden. In: Ommeren F.J van, Ouden W. den, Wolswinkel C.J. (Red.) *Schaarse publieke rechten*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 203-233.
- Kinneging A.A.M. (2011), Alexis de Tocqueville 1805-1859. In: Baudet Th., Visser M. (Red.) *Revolutionair verval*. Amsterdam: Bert Bakker. 229-252.
- Kinneging A.A.M. (2011), Hartmann's Platonic Ethics. In: Poli R., Scognamiglio C., Tremblay F. (Red.) *The Philosophy of Nicolai Hartmann*. Berlijn: De Gruyter. 195-220.
- Kinneging A.A.M. (2011), Nabeschouwing. In: Kinneging A.A.M. (Red.) *Over de democratie in Amerika*. Rotterdam: Lemniscaat. 1065-1146.
- Napel H.M.Th.D. ten & Kennedy J. (2011), 'Geen buigingen naar rechts?' Enkele opmerkingen over de programmatische ontwikkeling van het CDA tussen 1980 en 2010. In: Voerman G. (red.) *De conjunctuur van de macht. Het Christen Democratisch Appèl 1980-2010*. Amsterdam: Boom. 109-130.
- Napel H.M.Th.D. ten (2011), 'Een wet mag de zedelijke draagkracht van het volk niet te boven gaan'. De opstelling van het CDA-in-wording in het parlement. In: Voerman G. (red.) *De conjunctuur van de macht. Het Christen Democratisch Appèl 1980-2010*. Amsterdam: Boom. 33-58.
- Ommeren F.J. van, Ouden W. den & Wolswinkel C.J. (2011), Schaarse publieke rechten: naar een algemeen leerstuk. In: Ommeren F.J. van, Ouden W. den, Wolswinkel C.J. (Red.) *Schaarse publieke rechten*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 17-41.
- Prins J.E.J. & Voermans W.J.M. (2011), A Brave New Government. In: Van der Hof S., Groothuis M.M. (Red.) *Innovating Government; Normative, Policy and Technological Dimensions of Modern Government*. The Hague: T.M.C. Asser-Springer. 455-466.
- Rijn van Alkemade J.M.J. van (2011), Rechtsbescherming bij de verdeling van schaarse subsidies: motivering en (processuele) openbaarheid. In: Ommeren F.J. van, Ouden W. den, Wolswinkel C.J. (Red.) *Schaarse publieke rechten*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 379-409.
- Uzman J. & Rijn van Alkemade J.M.J. van (2011), Nederlands en Europees staatsrecht in een integrerend Europa – Pluralisme of principe, of pluralisme als principe? In: Rijn van Alkemade J.M.J., Uzman J. (Red.) *Soevereiniteit of pluralisme? Nederland en Europa na het Lissabon-Urteil – Preadviezen voor de Jonge Staatsrechtstag 2010*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 3-17.
- Uzman J., Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2011), The Dutch Supreme Court: A Reluctant Positive Legislator. In: Brewer-Carías A.R. (red.) *Constitutional Courts as Positive Legislators.*: Cambridge. 645-688.

- Voermans W.J.M. (2011), Legaliteit als middel tot een doel. In: Controverses rondom legaliteit en legitimatie; handelingen NJV 141e jaargang Handelingen Nederlandse Juristen Vereniging. Deventer: Kluwer. 1-101.
- Voermans W.J.M. (2011), Quality of Legislation under Scrutiny: What Kind of Problem by What Kind of Standards? In: Mader L., Tavares de Almeida M. (Red.) Quality of Legislation; Principles and Instruments; Proceedings of the Ninth Congress of the International Association of Legislation (IAL) in Lisbon, June 24th-25th, 2010. Baden-Baden: Nomos. 31-66.

2010

- Adriaanse P.C. & Angeren J.R. van (2010), De Awb en staatssteunvragen. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (Red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb. Den Haag: BJu. 669-686.
- Barkhuysen T. (2010), De betekenis van het voorzorgsbeginsel voor de Nederlandse (milieu)rechtspraak. In: Kansen in het Omgevingsrecht; opstellen aangeboden aan prof. mr. N.S.J. Koeman. Groningen: Europa Law Publishing. 45-76.
- Barkhuysen T. (2010), De inbedding van Europese procesrechtelijke normen in nationale procedures waarbij de overheid betrokken is. In: Polak M.V. (Red.) Inbedding van Europese procesrechtelijke normen in de Nederlandse rechtsorde. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 59-68.
- Brink J.E. van den (2010), Europese grenzen aan het rechtszekerheids- en vertrouwensbeginsel. In: Verhoeven M.J.M., Brink J.E. van den, Drahmman A. (red.) Europees offensief tegen nationale beginselen? Over legaliteit, rechtszekerheid, vertrouwen en transparantie. Preadviezen Jonge VAR-reeks. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 63-141.
- Cliteur P.B. (2010), De noodzaak van moreel en politiek secularisme. In: Verboven H. (red.) De noodzaak van moreel en politiek secularisme. Kapellen: Pelckmans. 110-120.
- Cliteur P.B. (2010), Paul Scholten over evangelie en recht. In: Ellian A., Slootweg T., Smith C. (red.) Recht, beslissing en geweten: beschouwingen naar aanleiding van Paul Scholten. Deventer: Kluwer. 31-47.
- Cliteur P.B. (2010), Religion and Violence. In: Beek A. van de, Borghet E.A.J.G. van der, Vermeulen B.P. (red.) Freedom of Religion. Leiden and Boston: E.J. Brill. 235-249.
- Cliteur P.B. (2010), Salman Rushdie en de rechtsstaat in de 21ste eeuw. In: Harchaoui S., Jonkers J. (red.) Leve de rechtsstaat! Reflecties op de rechtsstaat in een dynamische samenleving. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 25-41.
- Ellian A. (2010), Allah als een politiek probleem. Totalitarisme als politieke religie: de eenheid van recht, macht en weten. In: De Rooy S., De Rooy W. (red.) De islam kritische essays. Over een politieke religie. Brussel: ASP Academic Scientific Publisher. 165-213.
- Ellian A. (2010), De eeuwige mens bestaat niet. In: van Pinxteren H. (red.) Michel de Montaigne. De essays. Amsterdam: Atheneum Polak & van Gennep. 1397-1402.
- Ellian A. (2010), De scheiding tussen inlichtingen en opsporing: van spionage en contraspionage naar contraterrorisme. In: de Graaf B.A., Muller E.R., van Reijn J.A. (red.) Inlichtingen- en veiligheidsdiensten. Deventer: Kluwer. 111-142.
- Ellian A. (2010), Het recht, de staat en de soevereiniteit van de beslissing bij Scholten, Schmitt en Kelsen. In: Ellian A., Slootweg T., Smith C. (red.) Recht, beslissing en geweten. Beschouwingen naar aanleiding van Paul Scholten. Deventer: Kluwer. 203-221.
- Hillion C. (2010), Mixed Agreements Revisited – The European Union and its Member States in the World. In: Hillion C., Koutrakos P. (red.) Mixed Agreements Revisited. Modern Studies in European Law nr. 21. Oxford: Hart Publishing. 87-115.
- Jacobs M.J. (2010), Lsp in de Awb. De totstandkoming en regeling van de positieve fictieve beschikking bij niet tijdig beslissen in de Awb. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (Red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 Jaar Awb. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 627-653.

- Napel H.M.Th.D. ten (2010), Parlementaire invloed op de Awb: de reactie op de opkomst van het bestuursrecht nader verkend. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 57-72.
- Ouden W. den, Barkhuysen T. & Polak J.E.M. (2010), Inleiding: 15 jaar Awb, bijdragen over verleden, heden en toekomst. In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (Red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 11-19.
- Polak J.E.M. (2010), De ontwikkeling van het algemeen bestuursrecht van 1900 tot heden. Welke kansen zijn er nu? In: Kansen in het omgevingsrecht. Opstellen aangeboden aan Prof.mr. N.S.J. Koeman. Groningen: Europa Law publishing. 369-383.
- Polak J.E.M. (2010), Europese inspiratie bij overheidsaansprakelijkheid: processuele inbedding van Europese normen. In: Polak M.V. (Red.) Inbedding van Europese procesrechtelijke normen in de Nederlandse rechtsorde. Nijmegen: Ars Aequi libri. 25-58.
- Schuurmans Y.E. (2010), Naar een volwassen bestuursrechtelijk bewijsrecht. In: Bewijsrecht. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 29-43.
- Tjepkema M.K.G. (2010), Nadeelcompensatie in het bestuursrecht en het strafrecht: een ongewenste vermenging van rechtssferen? In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb. Den Haag: Boom juridische Uitgevers. 737-763.
- Voermans W.J.M. & Schuurmans Y.E. (2010), Artikel 8: 2 Awb: weg er mee! In: Barkhuysen T., Ouden W. den, Polak J.E.M. (red.) Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 809-832.
- Voermans W.J.M. (2010), Omzetting en inbedding van besluiten van de Europese Unie: leren van andere lidstaten. In: Polak M.V. (Red.) Inbedding van Europese procesrechtelijke normen in de Nederlandse rechtsorde. Nijmegen: Ars Aequi Libri. 5-24.

2009

- Cliteur P.B. & Gordon G. (2009), The Enlightenment in Contemporary Cultural Debate. In: Labuschagne B.C., Sonnenschmidt W. (red.) Religion, Politics and Law. Philosophical Reflections on the Sources of Normative Order in Society. Leiden: Brill. 311-331.
- Cliteur P.B. (2009), Arthur Schopenhauer over filosofie en religie. In: Wolfs T. (red.) Schopenhauer lezen. Antwerpen: Garant. 135-151.
- Cliteur P.B. (2009), De integratie van religieuze minderheden in de democratische rechtsstaat. In: Vellenga S., Harchaoui S., El Madkouri H. (red.) Mist in de polder: zicht op ontwikkelingen omtrent de islam in Nederland. Amsterdam: Aksant. 117-129.
- Cliteur P.B. (2009), De religieuze staat: voor en tegen. In: Oldenhuis F.T. (red.) Een neutrale staat: kreet of credo? Heerenveen: Protestantse Pers. 27-77.
- Cliteur P.B. (2009), Geen strijd der beschavingen maar de opkomst van een nieuwe ideologie. In: Jansen H., Snel B. (red.) Eindstrijd: de finale clash tussen het liberale westen en een traditionele islam. Amsterdam: Uitgeverij Van Praag. 180-193.
- Cliteur P.B. (2009), Hard Cases in Scripture. In: Kwak A.J. (red.) Holy Writ: Interpretation in Law and Religion. Surrey (GB) and Burlington (USA): Ashgate. 67-111.
- Cliteur P.B. (2009), Mill over het geloof. In: Verhofstadt D. (red.) John Stuart Mill: 150 jaar Over vrijheid. Antwerpen: Houtekiet. 141-163.
- Cliteur P.B. (2009), Nationale soevereiniteit en het monotheïstisch probleem. In: Molier G., Slootweg T. (red.) Soevereiniteit en recht: rechtsfilosofische beschouwingen. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 215-256.
- Cliteur P.B. (2009), Nationale soevereiniteit in een multiculturele en multireligieuze samenleving. In:

- Molier G., Slootweg T.J.M. (red.) Soevereiniteit en recht: rechtsfilosofische beschouwingen. Ethische Perspectieven. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 328-355.
- Cliteur P.B. (2009), Self-Defence and Terrorism. In: Eyffinger A., Stephens A., Muller S. (red.) Self-Defence as a Fundamental Principle. The Hague: Hague Academic Press. 67-102.
- Cliteur P.B. (2009), The Changing Nature of the Freedom of Speech. In: Barkhuysen T., Emmerik M.L. van, Loof J.P. (red.) Geschakeld recht. Verder studies over Europese grondrechten ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van prof. mr. E.A. Alkema. Deventer: Kluwer. 97-115.
- Cuyvers A. (2009), De botsing van interne en externe soevereiniteit: Europa als ken-instrument van soevereiniteit in historisch perspectief. In: Molier G., Slootweg T.J.M. (Red.) Soevereiniteit en Recht. Rechtsfilosofische beschouwingen. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 87-130.
- Ellian A. (2009), De staat van uitzondering. Soevereiniteit in moderne tijd: tussen norm en beslissing. In: Molier G., Slootweg T. (red.) Soevereiniteit en recht. Rechtsfilosofische beschouwingen. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 177-213.
- Ellian A. (2009), Emancipation and Integration of Dutch Muslims in light of a process polarization and threat of political Islam. In: Esfandiari H. (red.) Middle East Program Occasional Paper Series. Secularism in the Muslims Diaspora. Washington: Woodrow Wilson International Center for Scholars. 15-23.
- Ellian A. (2009), Polarisatie als een wezenlijk aspect van politiek. In: Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling (red.) Polarisatie, Bedreigend en Verrijkend, publicatie van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Amsterdam: SWP. 65-81.
- Ellian A. (2009), Political Transition to a Democratic Regime; The South African Echoes of Forgiveness, Truth Commission and Negotiating Justice. In: Molier G., Nieuwenhuys E. (red.) Peace, Security and Development in An Era of Globalization. The Integrated Security Approach Viewed from a Multidisciplinary Perspective. Leiden, Boston: Republic of Letters Publishing, Martinus Nijhoff Publishers. 283-314.
- Emmerik M.L. van & Barkhuysen T. (2009), Öztürk. Punitieve sancties en EVRM-waarborgen. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M. (red.) AB Klassiek. Deventer: Kluwer. 105-123.
- Emmerik M.L. van & Barkhuysen T. (2009), Pikmeer II. Strafrechtelijke aansprakelijkheid van de overheid. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M. (red.) AB Klassiek. Deventer: Kluwer. 449-464.
- Napel H.M.Th.D. ten & Theissen F.H.K. (2009), Taking Pluralism Seriously. The US and the EU as Multicultural Democracies? In: Labuschagne B.C., Sonnenschmidt R.W. (red.) Religion, Politics and Law. Philosophical Reflections on the Sources of Normative Order in Society. Leiden: Brill. 363-392.
- Napel H.M.Th.D. ten (2009), 'Een vastgesteld middel' – maar tot welk doel? In: Elzinga D.J., Voermans W.J.M. (red.) Brieven aan de staatscommissie. Nijmegen: WLP. 11-16.
- Napel H.M.Th.D. ten (2009), Protestantism, Globalization, and the Democratic Constitutional State. In: Volker Küster (red.) Reshaping Protestantism in a Global Context. Berlin: Lit Verlag. 155-163.
- Polak J.E.M. (2009), Heesch-Van de Akker. Formele rechtskracht van besluiten. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M., Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (Red.) AB Klassiek. Deventer: Kluwer. 151-167.
- Polak J.E.M. (2009), Herstructurering varkenshouderij. Toetsing van wetgeving in formele zin: niet aan nationaal, wel aan internationaal recht. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M., Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (Red.) AB Klassiek. Deventer: Kluwer. 507-520.
- Schuurmans Y.E. (2009), Legitimatie van machtsuitoefening; een rechtsvergelijkende analyse van het bestuursrechtelijke bewijsrecht. In: Asser W.D.H., Nijboer J.F., Schuurmans Y.E. (red.) Bewijsrecht: het bewijs geregeld? Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 59-100.
- Uzman J. & Stolker C.J.J.M. (2009), De politieke rol van de (burgerlijke) rechter revisited. Over de grenzen van de rechtsvormende taak en Alkema's institutionele moment in de rechterlijke beslissing. In: Barkhuysen T., Emmerik M.L., Loof J.P. (Red.) Geschakeld recht – Verdere studies over Europese grondrechten ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van prof. mr. Evert Alkema. Deventer: Kluwer. 475-496.

- Voermans W.J.M. (2009), Aanvullend verwijzen; schakelen via verwijzingen als methode voor het klinken van recht. In: Barkhuysen T., Emmerik M.L. van, Loof J.P. (Red.) *Geschakeld recht. Verdere studies over Europese grondrechten ter gelegenheid van de 70ste verjaardag van prof. mr. E.A. Alkema*. Deventer: Kluwer. 537-550.
- Voermans W.J.M. (2009), Beelden doen er toe. In: Schouten H. (Red.) *Wetgever en constitutie; preadviezen en verslag van het symposium gehouden op 23 april 2009 ter gelegenheid van de algemene ledenvergadering van de Vereniging voor wetgeving en wetgevingsbeleid*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 139-146.
- Voermans W.J.M. (2009), Gedelegeerde subordiatie; lagere regels die afwijken van parlementaire wetgeving. In: Bovend'Eert P.P.T., Broeksteeg J.L.W., Bunschoten D.E., Jong M.A.D. de (Red.) *De staat van wetgeving*. Deventer: Kluwer. 47-66.
- Voermans W.J.M. (2009), Gold-plating and double banking: an overrated problem? In: Snijders H.J., Vogenauer S. (Red.) *Content and Meaning of National Law in the Context of Transnational Law*. Munich: Sellier European Law Publishers. 79-88.
- Voermans W.J.M. (2009), Heroverweging artikel 89 Grondwet. In: Voermans W.J.M., Elzinga D.J. (Red.) *Brieven aan de Staatscommissie*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 45-56.

Rapport

2015

- Boogaard G. & Binnema H.A. (2015), *De G1000 Amersfoort. Reconstructie en analyse vanuit politiek-institutioneel perspectief* (. Instituut voor publiekrecht, Faculty of Law, Universiteit Leiden). Leiden.
- Boogaard G., Cohen M.J. & Voermans W.J.M. (2015), *Onderzoek naar de mogelijkheden voor experimenteerbepalingen in Rotterdamse en Amsterdamse regelgeving* (Instituut voor publiekrecht, Faculty of Law, Universiteit Leiden). Leiden.

2014

- Emmerik M.L. van, Loof J.P. & Schuurmans Y.E. (2014), *Systeemwaarborgen voor de kernwaarden van de rechtspraak* (. Public Law, Leiden Law School, Leiden University) Research Memoranda – Raad voor de Rechtspraak nr. 2/2014. Den Haag: Raad voor de Rechtspraak.
- Voermans, W.J.M., Boogaard, G., Uzman & J. (2014), 'Samen Leiden geëvalueerd – Het Bestuursakkoord 2010-2014', Rapport Rekenkamercommissie Gemeente Leiden.

2013

- Boer J.A. de, Michiels F.C.M.A, Ouden W. den & Zoontjes P.J.J. (2013), *Anders, of toch niet? Een onderzoek naar de mogelijkheden van meer Awb-conforme onderwijswetgeving*.
- Dessens, C.W.M., Beuving, M.A., Muller, E.R., Nagtegaal, W., Rooij, H.J.I.M. de, Thomassen, W.M.E., Voermans & W.J.M. (2013), *Evaluatie Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2002; Naar een nieuwe balans tussen bevoegdheden en waarborgen*. Den Haag: Ministerie Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
- Ouden W. den, Kortmann C.N.J., Jongbloed A.W., Brink J.E. van den & Tjepkema M.K.G. (2013), *De bestuurlijke geldschuldenregeling. Titel 4.4. geëvalueerd*.

2012

- Steunenbergh B., Beerkens M., Berg C.F. van den, Hartmann J.M.R., Ruiter R. de & Voermans W.J.M. (2012), 'Wij doen dat zo': *Onderzoek naar de grenseffecten van Europees beleid*. Den Haag: Universiteit Leiden.
- Steunenbergh B., Beerkens M., Berg C.F. van den, Ruiter R. de & Voermans W.J.M. (2012), *Wir machen das so': Studie zu den Grenzeffekten der europäischen Politik*. Den Haag: Universiteit Leiden.

Steunenberg B., Voermans W.J.M., Napel H.M.Th.D. ten, Diamant M, Groothuis M.M., Passchier R. & Pack S. (2012), Wetgevingprocessen in transitie. In: Interdepartementale Commissie voor Constitutionele aangelegenheden en Wetgevingsbeleid, Niet overhaast , maar wel vlug. Den Haag: Ministerie van Veiligheid en Justitie.

2011

Voermans W.J.M., Gerards J.H., Napel H.M.Th.D. ten & Emmerik M.L. van (2011), Juridische betekenis en reikwijdte van het begrip ‘rechtsstaat’ in de jurisprudentie en legisprudentie van de Raad van State. Den Haag: Raad van State.

Oratie

2015

Schuurmans Y.E. (20 november 2015), Van bestuursrechtelijke detailhandel naar maakindustrie (Oratie, Faculteit der Rechtsgeleerdheid, Universiteit Leiden). Leiden: Universiteit Leiden.

H3. Vakpublicaties

Artikel in tijdschrift

2015

- Barkhuysen T. & Ouden W. den (2015), Kroniek van het algemeen bestuursrecht. Over modernisering, digitalisering en Europeanisering., Nederlands Juristenblad 90(15): 962-972.
- Barkhuysen T. (2015), Een revolutie in het bestuursrecht?, Nederlands Juristenblad 90(24): 1583.
- Barkhuysen T. (2015), Informele bestuursrechtelijke rechtseenheidsvoorzieningen: lessen uit het verleden, Nederlands Juristenblad 90(29): 1399.
- Barkhuysen T. (2015), Inspraak en rechtsbescherming bij algemeen verbindende voorschriften, Nederlands Juristenblad (39): 2729.
- Barkhuysen T. (2015), Onveilige bestuurlijke anti-terreurmaatregelen, Nederlands Juristenblad 2015/812(17): 1141.
- Barkhuysen T. (2015), Onveilige bestuurlijke anti-terreurmaatregelen., Nederlands Juristenblad 2015(17): 1141.
- Barkhuysen T. (2015), Parlement moet minder (stil)zwijgen bij sluiting, wijziging en opzegging van verdragen, Nederlands Juristenblad 453(9): 551.
- Boogaard G. & Mare H. de (2015), Recht en film. De mogelijkheden voor een subdiscipline, Ars-Aequi 64(9): 729-733.
- Boogaard G. (2015), Pleidooi voor een Constitutioneel Beraad, Tijdschrift voor Constitutioneel Recht 6(1).
- Boogaard G., Emmerik M.L. van, Uzman J. & Voermans W.J.M. (2015), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, Nederlands Juristenblad 90(35): 2456-2464.
- Cliteur P.B. (2015), Een naschrift op Storme en Kaptein over Charlie Hebdo, NJB 598(12): 763.
- Drahmann A & Sietses D (2015), De programmatische aanpak stikstof: komt de PAS van pas?, Bouwrecht (6): 315-322.
- Emmerik M.L. van & Saris C.M. (2015), Evenredige boeteoplegging in het bestuursrecht, JB-plus 17(4): 220-242.
- Geertjes G.J.A. (2015), Openbaarheid van overheidsinformatie: Verslag van de jaarvergadering van de Afdeling Publiekrecht van de Vereniging voor de Vergelijkende Studie van het recht van België en Nederland, Rechtskundig Weekblad 78(39): 1551-1553.
- Napel H.M.T.D. ten (2015), Hoe kan het democratisch ethos worden bevorderd?, 6(3): 3-5.
- Schuurmans Y.E. (2015), Competentieverhuizing van CBB naar ABRvS. Van deskundigheid naar snelheid?, Mediaforum 2015(2): 58.

2014

- Aalbers M. (2014), Signalering Sociale Huisvesting: Uitdagingen voor staatssteunrechtelijk toezicht op woningcorporaties in 2015, Tijdschrift voor Staatssteun 5(4): 151-157.
- Barkhuysen T. & Bos A.W. (2014), De betekenis van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie voor het bestuursrecht: een actualisatie anno 2014, JB-plus: 90-116.
- Barkhuysen T. & Ouden W. den (2014), Kroniek van het algemeen bestuursrecht: van toekomstmuziek, via terugblikken naar een tegengeluid, Nederlands Juristenblad 89(15): 997-1006.
- Barkhuysen T. (2014), Bed, bad en brood voor uitgeprocedeerde asielzoekers, Nederlands Juristenblad 2014(2055): 2841-2842.
- Barkhuysen T. (2014), Betere bestuursrechtelijke rechtsvorming met een amicus curiae?, Nederlands Juristenblad 2014(10): 519.
- Barkhuysen T. (2014), Herijking van waarborgen bij bestuurlijke sancties, Nederlands Juristenblad: 169.

- Barkhuysen T. (2014), Remedies tegen misbruik van bestuursrecht, *Nederlands Juristenblad* 1675(32): 2227-2228.
- Barkhuysen T. (2014), Toetsing van procesbeslissingen in het bestuursrecht, *Nederlands Juristenblad*: 1665.
- Boogaard G. & Uzman J. (2014), (Nog) geen handhaving rookverbod in kleine cafés, *Nederlands Juristenblad* 2014(39): 2781-2782.
- Boogaard G. (2014), De macht van de verbeelding. Over staatkunde en staatsrechtelijke televisieseries, *NJB* (6): 395-399.
- Boogaard G., Emmerik M. van, Uzman J. & Voermans W. (2014), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht [2014/1830], *Nederlands Juristenblad* 89(35): 2468-2475.
- Boogaard G., Emmerik M.L. van, Uzman J. & Voermans W.J.M. (2014), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *Nederlands Juristenblad* 2014/1830(35): 2468-2475.
- Cliteur P.B. & Vink J. (2014), Kunnen we vleesconsumptie verbieden?, *Ars Aequi* 63(9): 658-633.
- Cohen M.J. & Boogaard G. (2014), Wie kust de politiek wakker? Over de organisatie van lokale democratie in het sociale domein, *Christen Democratische Verkenningen* 2014(2): 96-103.
- Eijsbouts W.T. (2014), Europa is een vreemd land, de stemmen tellen daar anders, *Socialisme & Democratie* 2014(2): 5-15.
- Eijsbouts W.T. (2014), Het reëel bestaande politieke spel in de EU, *Socialisme & Democratie* 2014(4): 4.
- Jurgens E. & Voermans W.J.M. (2014), Eerste Kamer 'revisited', *Nederlands Juristenblad* 89(6): 400-401.
- Schaik B.M. Van & Doomen J. (2014), De toekomst van godslastering, *Nederlandsch Juristenblad* 89(30): 2110-2116.
- Voermans, W.J.M., Hartmann & J.M. (2014), Introduction: Special Issue On The Legitimacy Of EU Delegated Acts And Implementing Acts – What have The Lisbon Innovations Brought Us?, *The Theory and Practice of Legislation* 2(1): 1-3.

2013

- Barkhuysen T. & Claessens M. (2013), Fusies in het primair, speciaal en voortgezet onderwijs: handvatten bij de toepassing van de fusietoets, *School en Begeleiding*: 12-20.
- Barkhuysen T. & Ouden W. den (2013), Kroniek van het algemeen bestuursrecht. Roerige tijden, *NJB* 787: 969-978.
- Barkhuysen T. (2013), De rechter en het Europese maaiveld, *Nederlands Juristenblad* (33): 2243.
- Boogaard G., Emmerik M.L. van, Napel H.M. Th.D. ten & Voermans W.J.M. (2013), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *Nederlands Juristenblad* 88: 2411-2419.
- Boomsma D.T. & Neuteboom M. (2013), Big Society: minder staat, meer samenleving – in gesprek met Phillip Blond, *Christen Democratische Verkenningen* (1): 117-123.
- Cliteur P.B. (2013), De achtergrond van Criteria voor juridisch te beschermen godsdienst, *Nederlands Juristenblad* 28-02(6): 369-369.
- Cliteur P.B. (2013), Religie en moderniteit, *Civis Mundi* .
- Cliteur P.B. (2013), The Challenge of Theoterrorism, *New English Review* 2013(May): 1-13.
- Emmerik M.L. van, Napel H.M.T.D. ten, Pill K. & Voermans W.J.M. (2013), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *Nederlands Juristenblad* (88): 2411-2419.
- Passchier R. (2013), Transparantie in het wetgevingsproces – Internet en de mogelijkheid van een moderne volksvergadering, *B en M: tijdschrift voor beleid, politiek en maatschappij* 40(4): 442-445.
- Tjepkema M.K.G. (2013), Verslag van conferentie 'Public Authority Liability in Comparative Perspective', *Overheid & Aansprakelijkheid*: 137-139.

2012

- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2012), Mensenrechten als waarborg voor toegankelijk, zorgvuldig, voortvarend en evenredig bestuursrecht, JB-plus .
- Cliteur P.B. (2012), [Bespreking van: Hasan, R. (2010) Multiculturalism: Some Inconvenient Truths. London: Politico's Publishing (Methuen)], *Journal of Contemporary Religion*: 331-333.
- Cliteur P.B. (2012), Criteria voor juridisch te beschermen godsdienst, *Nederlands Juristenblad* (44/45): 3090-3096.
- Diamant M. & Emmerik M.L. van (2012), Verplicht begrotingsevenwicht in Nederlandse (Grond)wet naar buitenlands voorbeeld?, *NJB* (29): 2024-2031.
- Doomen J. (2012), Book review of *Human Dignity*, George Kateb, *Dialogue* 51(2): 329-333.
- Doomen J. (2012), Distributing Health, *American Journal of Bioethics* 12(12): 63-63.
- Emmerik M.L. van, Napel H.M.Th.D. ten, Pill K. & Voermans W.J.M. (2012), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *NJB* (35): 2434-2442.
- Fraanje R. & Napel H.M.Th.D. ten (2012), De beste, maar niet goed genoeg, *Christen Democratische Verkenningen* 32(4): 38-45.
- Metselaar A.J., Baart M.R. & Adriaanse P.C. (2012), De Koopman van Venetië anno 2011, Over terugvoering van staatssteun in de stad van de gondels, *NTER Nederlands Tijdschrift Europees Recht*: 11-18.
- Napel H.M.Th.D. ten, Adams L.H.J. & Neuteboom M. (2012), Over de voorwaarden van democratie en het herstel van de vertrouwensrelatie tussen burger en overheid, *Christen Democratische Verkenningen* 32(4): 26-35.
- Passchier R., Napel H.M.Th.D. ten & Voermans W.J.M. (2012), Efficient wetgeven is meer dan snel wetten maken, *Staatscourant* (46): 1 & 7.
- Voermans W.J.M. (2012), [Bespreking van: Fukuyama, F. (2011) *De oorsprong van onze politiek: Van de prehistorie tot de Verlichting*. Amsterdam: Contact], *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 3: 342-346.
- Voermans W.J.M. (2012), [Boekbespreking van: Konijnenbelt, W. & Lisser, E. (2011) *100 Ideeën voor de gemeentelijke regelgever*. Den Haag: Vereniging van Nederlandse Gemeenten], *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken* 1: 41-43.
- Voermans W.J.M. (2012), The Revenu of Regulation, *Bubyeon Magazine* 32(8): 21-23.

2011

- Barkhuysen T. & Bos A.W. (2011), De betekenis van het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie voor het Nederlandse bestuursrecht, *JB-plus* 13(1): 3-34.
- Barkhuysen T. & Ouden W. den (2011), Kroniek van het algemeen bestuursrecht: soberheid en doelmatigheid, *NJB*(15): 934-942.
- Barkhuysen T. (2011), De eerste ervaringen met de Crisis- en herstelwet, *Tijdschrift voor Bouwrecht*(2): 102-111.
- Barkhuysen T. (2011), Grenzen aan het opzoeken en verleggen van (Europese) juridische grenzen voor nationaal beleid, *Nederlands Juristenblad* 85(1): 4-6.
- Barkhuysen T. (2011), Met twee maten meten, *NJB*(19): 1245.
- Barkhuysen T. (2011), Regeldruk, rechtshandhaving en eigen verantwoordelijkheid, *Nederlands Juristenblad* 86(4): 223.
- Doomen J. (2011), De rechtsgeleerdheid als strenge wetenschap, *Fiat Justitia* 23(5): 12-16.
- Hendriks A.C. & van Meersbergen D.Y.A. (2011), Afspraken nodig over taakherschikking, *Medisch Contact* (9): 555-557.
- Hendriks A.C. (2011), Koning verlaat boos met gezin de praktijk, *Medisch Contact* (6): 354.
- Kinninging A.A.M. (2011), De actualiteit van Alexis de Tocqueville, *Christen Democratische Verkenningen*(Zomer): 209-217.

- Ouden W. den (2011), U begrijpt toch wel wat ik bedoel? De taaltoets voor rechtenstudenten, *NJB*(30): 2031-2032.
- Staden A. van (2011), Nederlands Europa-beleid. De kloof tussen retoriek en werkelijkheid, *Internationale Spectator* 65(3): 115-119.
- Uzman J. (2011), Wat nou wettelijke grondslag: door met de dialoog! De Nederlandse Juristen-Vereeniging over legaliteit en legitimiteit – Een impressie, *Nederlands Juristenblad*(26): 1688-1692.
- Voermans W.J.M. (2011), CALC- what's in a name?, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken*(2): 114-117.

2010

- Adriaanse P.C. & Joris T. (2010), Een bespreking van het arrest CELF II (zaak C-1/09) over passende maatregelen in geval van onrechtmatige en (vooralsnog) onverenigbare staatssteun, *NTER Nederlands Tijdschrift Europees Recht* 16(7): 238-244.
- Barkhuysen T. & Koenraad L.M. (2010), Bestuursorganen afgehouden van de rechter, *JB-plus*: 103-109.
- Barkhuysen T. & Kortmann C.N.J. (2010), Versnelling van infrastructurele en bouwprojecten: de Crisis en herstelwet voorbij?, *Ars Aequi*: 326-334.
- Barkhuysen T. (2010), De toegang tot de rechter onder vuur, *NJB*: 1455-1455.
- Barkhuysen T. (2010), Geëngageerde juridische literatuur, *Nederlands Juristenblad*(14): 846-847.
- Barkhuysen T. (2010), Geklinkerd, *Nederlands Juristenblad*(40): 2579.
- Barkhuysen T. (2010), Omgevingsrecht in crisis(tijd), *NJB*: 1101-1101.
- Barkhuysen T. (2010), Rechtseenheid en de Wet aanpassing bestuursprocesrecht, *Nederlands Juristenblad*(30): 1961.
- Barkhuysen T., Ouden W. den & Polak J.E.M. (2010), Bestuursrecht harmoniseren; 15 jaar Awb. Over een bestuursrechtelijke biografie en een levendig congres, *Nederlands Tijdschrift voor Bestuursrecht*: 154-160.
- Cliteur P.B. (2010), Abraham, Jeftha en Pinechas of de wortels van het monotheïstisch geweld, *Radix* 36(1): 68-71.
- Cliteur P.B. (2010), The Varieties of Atheist Experience, *Philosophy Now* (april/mei 2010): 6-8.
- Ouden W. den & Polak J.E.M. (2010), Kroniek van het algemeen bestuursrecht. Eenheid, snelheid en effectiviteit, *Nederlands Juristenblad* 2010(15): 934-943.
- Voermans W.J.M. (2010), Smart regulation – slim geregeld?, *RegelMaat: Kwartaalblad voor Wetgevingsvraagstukken* 25(5): 272-274.

2009

- Barkhuysen T., Emmerik M.L. van, Griffioen H.M., Napel H.M.Th.D. ten & Voermans W.J.M. (2009), Kroniek van het Nederlands en Europees constitutioneel recht, *Nederlands Juristenblad* (De staat van het recht): 2198-2206.
- Cliteur P.B. (2009), Zijn de mensenrechten nog steeds de harde kern van de moderniteit?, *Civis Mundi* 48(3): 148-151.
- Doomen J. (2009), Annotatie HR 20-2-2009 (Riemsdijk/Autop), *Tijdschrift voor vergoeding Personenschade* (2).
- Napel H.M.Th.D. ten (2009), Continuïteit en verandering in de confessionele politiek. Introductie, *Transparant* 20(3): 4-8.
- Napel H.M.Th.D. ten, Brinkel Th.B.F.M. & Prij J. (2009), Opnieuw verder kijken dan de eigen neus lang is, *Christen Democratische Verkenningen* 30: 16-24.
- Ouden W. den & Polak J.E.M. (2009), Kroniek van het algemeen bestuursrecht. Bestuursrecht en de crisis; internationalisering en effectiviteit, *NJB* (14): 864-873.
- Voermans W.J.M. (2009), Help! Europa wordt politiek, *Binnenlands Bestuur* 20: 44.

Voermans W.J.M. (2009), Kan het parlement spreken over zaken die onder de rechter zijn?, *Trema Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht* 3: 90-91.

Monografie

2014

Barkhuysen T., Berkhout D.F. & Claessens M. (2014), *Wet normering topinkomens Tekst & Commentaar*. Deventer: Kluwer.

Barkhuysen T., Emmerik M.L. van, Ettekoven B.J. van, Mul V., Stijnen R. & Werd M.E.J.M. de (2014), *Adequate rechtsbescherming bij grondrechtenbepalend overheidsingrijpen: Studie naar aanleiding van de agenda voor de rechtspraak*. Deventer: Kluwer.

Barkhuysen T., Kruif C. de, Ouden W. den & Schuurmans Y.E. (2014), *Bestuursrecht in het Awb-tijdperk*. Deventer: Kluwer.

2012

Barkhuysen T., Ouden W. den & Tjepkema M.K.G. (2012), *Coulant compenseren? Over overheidsaansprakelijkheid en rechtspolitiek*. Deventer: Kluwer.

Napel H.M.Th.D. ten, Adams L.H.J. & Neuteboom M. (2012), *Democratie in ademnood?* Amsterdam: Boom.

2011

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2011), *Het EVRM en het Nederlandse bestuursrecht*. Deventer: Kluwer.
Groothuis M.M., Hins A.W. & Wiersma C. (2011), *Persvrijheidsmonitor Nederland 2010*. Amsterdam: Persvrijheidsfonds en AMB.

Jacobs M.J., Ouden W. den & Verheij N. (2011), *Subsidiericht*. Deventer: Kluwer.

Kinnging A.A.M. (2011), *Alexis de Tocqueville. Over de democratie in Amerika*. Rotterdam: Lemniscaat.
Rijn van Alkemade J.M.J. van & Uzman J. (2011), *Soevereiniteit of Pluralisme? Nederland en Europa na het Lissabon-Urteil – Preadviezen voor de Jonge Staatsrechtstag 2010*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

2010

Barkhuysen T., Ouden W. den & Polak J.E.M. (2010), *Bestuursrecht harmoniseren: 15 jaar Awb*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.

Slotweg T.J.M., Ellian A. & Smith C.E. (2010), *Recht, beslissing en geweten. Beschouwingen naar aanleiding van Paul Scholten*. Deventer: Kluwer.

2009

Cliteur P.B. & Ellian A. (2009), *Encyclopedie van de rechtswetenschap I Grondslagen*. Deventer: Kluwer.

Napel H.M.Th.D. ten, Brinkel Th.B.F.M. & Prij J. (2009), *Krachtproef Europa*. Amsterdam: Boom.

Voermans W.J.M. & Elzinga D.J. (2009), *Brieven aan de staatscommissie Publikaties van de Staatsrechtkring nr. 27*. Nijmegen: Wolf Legal Publishers.

Hoofdstuk in boek

2015

Barkhuysen T. (2015), *Onderdeel Wet normering topinkomens*. In: Sloten J.M., Vegter M., Verhulp E. (red.) *Arbeidsrecht. Tekst & Commentaar*. Deventer: Kluwer. 1087-1196.

Cliteur P.B. (2015), *De actuele betekenis van weerbare democratie*. In: Rijpkema B.R. (red.) *Wat te doen met antidemocratische partijen: de oratie van George van den Bergh uit 1936*. Amsterdam: Elsevier. 155-205.

- Cliteur P.B. (2015), Father and Son. In: Guiora A.Z., Guiora A.N. (red.) Common Bridges: A Narrative of Father & Son. United States of America: None. 59-68.
- Cliteur P.B. (2015), Spreken over het onbespreekbare. In: Couwenberg, S.W. (red.) Heeft geschiedenis zin? Deventer: Deventer Universitaire Pers. 143-153.
- Tobler R.C. (2015), Masseneinwanderungsinitiative und bilaterale Verträge – wie weiter? Eine Frage von allgemeiner wirtschaftlicher Relevanz. In: Mathys A., Nobs R. (red.) Treuhand und Revision. Jahrbuch 2015. Zürich/Kissing/Paris/Amsterdam/Wien: WEKA Business Media AG. 7-33.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 82 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 83 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016.: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-4.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 84 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-4.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 85 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-4.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 86 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-2.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 87 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-5.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 88 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>.
- Voermans & W.J.M. (2015), Commentaar op artikel 89 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-5.
- Voermans & W.J.M. (2015), Hoofdstuk 5 – Wetgeving en bestuur (algemene inleiding wetenschappelijk commentaar). In: Hirsch Ballin, E.M.H., Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: [nederlandrechtsstaat.nl](http://www.nederlandrechtsstaat.nl).
- Voermans W.J.M. (2015), Commentaar bij artikel 81 van de Grondwet. In: Hirsch Ballin, E.M.H. en Leenknecht, G. (red.) Artikelsgewijs commentaar op de Grondwet, webeditie 2016. Tilburg: <http://www.nederlandrechtsstaat.nl/#>. 1-9.

2014

- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van (2014), Het recht op een eerlijk proces en deskundigenbewijs. In: Schloos R.J.N., Bots A.M.M.M., Albers C.L.G.F.H., Kole S.D.P. (red.) JB Select: Jurisprudentie Bestuursrecht Select. Den Haag: Sdu Uitgevers. 191-208.
- Barkhuysen T. (2014), Mensenrechten en toezichthouders: een introductie. In: Sluis J.K., Koning A.M. de, Peterse C. (Red.) Mensenrechten en toezichthouders. Den Haag: BJu. 9-16.
- Cliteur P.B. (2014), De religieuze neutraliteit van de overheid volgens het Europees mensenrechtenperspectief. Een beschouwing over 'Lautsi I' en 'II'. In: Blokker N.M., Van den Bogaert S.C.G., Koffeman N.R., Loenen M.L.P., Ölçer F.P. (red.) Vijftig. Juridische opstellen voor een Leidse nachtwacht. Meijers-reeks nr. 223. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 85-89.

- Eijsbouts W.T. (2014), Over de geest, de inhoud en de woorden van Tim Koopmans. In: Erkens M.Y.H.G., Eijsbouts W.T. (red.) Ter ere van Tim. Zutphen: Paris. 31-35.
- Napel H.M.T.D. ten, Adams M. & Neuteboom M. (2014), Over de voorwaarden van democratie en het herstel van de vertrouwensrelatie tussen burger en overheid. In: Dijkman P.J., Gradus R., Schinkelshoek J. (red.) CDA ontleed. Over de betekenis van de C, D en A. Publicatie van het Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. Den Haag: Wetenschappelijk Instituut voor het CDA. 74-83.
- Voermans W.J.M. (2014), Haatspraak. In: Blokker N.M., Van den Boogaert S.C.G., Koffeman N.R., Loenen M.L.P., Ölçer F.P. (Red.) Vijftig. Juridische opstellen voor een Leidse nachtwacht. Meijers-reeks nr. 233. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 343-348.

2013

- Cliteur P.B. (2013), Dierenleed en religie. In: Rijpkema B.R., Zee M.E. (red.) Bij de beesten af! Over dierenrecht en onrecht. Amsterdam: Bert Bakker. 15-24.

2012

- Uzman J. (2012), Artikel 16 – Beperkingen op politieke activiteiten van vreemdelingen. In: EVRM Rechtspraak & Commentaar. Den Haag: SDU. aanv. 93, p. 1-14.
- Voermans & W.J.M. (2012), Free the Legislative Process of its Paper Chains: IT-inspired Redesign of the Legislative Procedure. In: Ig Snellen, Marcel Thaens, Wim van de Donk (Red.) Public Administration in the Information Age: Revisited. Amsterdam, Berlin, New York, Washington DC: IOS Press. 237-251.

2011

- Ommeren F.J. van, Ouden W. den & Wolswinkel C.J. (2011), Schaarse publieke rechten. Den Haag: Boom Juridische uitgevers. 17-41.
- Staden A. van (2011), Europa's rendez-vous met de geschiedenis: Venetië of Risorgimento? In: Elias A.M., Breedveld-de Voogd C.G., Esch C.M., Heide C.J. van der (Red.) Signora Senatrice Over recht, Onderwijs en Politiek. Den Haag: Boom. 149-156.
- Voermans W.J.M. (2011), Legislative Drafting. In: Kurian George Thomas (Red.) The Encyclopedia of Political Science. Washington D.C.: CQ Press. 938-938.

2009

- Jacobs M.J. (2009), Titel 4.4. Bestuursrechtelijke geldschulden. In: Buuren P.J.J. van, Borman T.C. (Red.) Tekst & Commentaar Algemene wet bestuursrecht. Deventer: Kluwer. 266-320.
- Uzman J. (2009), Procola-spook of broedende kip? In: Gerards J.H., Zoontjens P.J.J. (Red.) Gelijke behandeling: oordelen en commentaar 2008. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 332-342.
- Voermans W.J.M. & Elzinga D.J. (2009), Inleiding. In: Voermans W.J.M., Elzinga D.J. (Red.) Brieven aan de staatscommissie. Nijmegen: Wolf Legal Publishers. 1-3.

Boek hoofdstuk

2012

- Alkema E.A. (2012), Schadevergoeding onder het EVRM – Enige verkenningen en vergelijkingen. In: Barkhuysen, W. den Ouden en M.K.G. Tjepkema T. (Red.) Coulant compenseren? Deventer: Kluwer. 615-640.
- Cliteur P.B. (2012), Europa als gemeenschap van waarden. In: Verboven Hans (red.) Noodzaak en grenzen van solidariteit. Kalmthout: Pelckmans. 206-213.
- Cliteur P.B. (2012), Félicité de Lamennais. In: Baudet T., Visser M. (red.) Revolutionair Verval en de Conservatieve Vooruitgang. Amsterdam: Bert Bakker. 211-229.

2011

- Adriaanse P.C. (2011), Public and Private Enforcement of EU State Aid Law. Legal issues of dual vigilance by the Commission and national courts. In: Blanke H.J., Mangiameli S. (Red.) *The European Union after Lisbon – Constitutional basis, economic order and external action*. Heidelberg: Springer. 443-470.
- Cliteur P.B. (2011), De verloren zoon van de VVD en een opdracht voor de wetgever. In: Breedveld C.G. (red.) *Signora Senatrice: over recht, onderwijs en politiek*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 135-139.
- Cliteur P.B. (2011), Religieus extremisme als studieobject. In: Slembrouck J. (red.) *Voorbij het atheïsme? Over de relatie tussen atheïsme en humanisme*. Antwerpen: University Press Antwerp. 109-124.
- Ellian A. (2011), Inleiding. In: Ellian A., Molier G., Zwart T. (red.) *Mag ik dit zeggen? Beschouwingen over de vrijheid van meningsuiting*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers. 7-17.

2010

- Adriaanse P.C. (2010), Annotatie bij zaak C-142/87, Tubemeuse. In: Beukers T.W.B., Harten H.J. van, Prechal S. (Red.) *Het recht van de Europese Unie in 50 klassieke arresten*. Den Haag: BJu. 195-200.
- Voermans W.J.M. (2010), Computers kunnen er niks van! In: Mommers L., Franken H., Herik J. van den, Klauw F. van der, Zwenne G.-J. (red.) *Het binnenste buiten; Liber amicorum ter gelegenheid van het emeritaat van prof. dr. Aernout Schmidt hoogleraar Recht en Informatica te Leiden*. Leiden: e-Law. 243-251.
- Voermans W.J.M. (2010), Strengthening Judicial Reform by a Judicial Commission. In: Tahun Berkarya untuk Indonesia. Jakarta: Komisi Yudisial. 20-23.

2009

- Ouden W. den (2009), BUG – Alutechnik. De Europese invloed op het vertrouwensbeginsel bij terugvoeringszaken. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M., Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (Red.) *AB Klassiek*. Deventer: Kluwer. 253-262.
- Ouden W. den (2009), De Bourbon. De betekenis van de begroting binnen het bestuursrecht. In: Barkhuysen T., Polak J.E.M., Schueler B.J., Widdershoven R.J.G.M. (Red.) *AB Klassiek*. Deventer: Kluwer. 1-10.
- Voermans W.J.M. (2009), Nóg een president voor Europa. In: Smits Rick (Red.) *De Republiek; tijdschrift voor de ware democraat*. Amsterdam: Uitgeverij Bas Lubberhuizen. 17-19.
- Voermans W.J.M. (2009), Wereldwijd. In: *Juridische Faculteitsalmanak JFV Grotius 'Wereldwijd'*. Leiden: JFV Grotius. 12-13.

Rapport

2014

- Metselaar A.J. & Adriaanse P.C. (2014), *Grensoverschrijdende inning van bestuurlijke boetes*. Leiden: Universiteit Leiden / WODC.

2011

- Witte B. & Rijpma J.J. (2011), *Thematic Study on Oversight of the European Union's Area of Freedom, Security and Justice (AFSJ) bodies: Parliamentary Scrutiny of Justice and Home Affairs Agencies*. Brussels: European Parliament, Policy Department C: Citizens' Rights and Constitutional Affairs.

Annotatie

2015

- Adriaanse P.C., annotatie bij: CBb 20 maart 2015, nr. AWB 15/192, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015; 2305-2308.

- Barkhuysen T. & al Khatib A.A., annotatie bij: ABRvS 15 april 2015, nr. 201404322/1/A2, AB 2015 (Gemeenschappelijke regeling. De voorwaarden voor uittreding.).
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 1 oktober 2014, nr. 201307705/1/A3, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 11 juni 2014, nr. 201309661/1/A2, AB 2015; x-x.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 22 oktober 2014, nr. 201307908/1/A3, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 5 juni 2015, nr. 201301980/1/A2, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 5 maart 2015, nr. 201500670/1/V2, AB 2015,34; 1913-1917 (Afwijzing verzoek om prejudiciële vragen te stellen; motiveringsplicht op grond van art. 6 (en 13) EVRM; beknopte motivering afwijzing verzoek met toepassing art. 91 lid 2 Vw 2000; geen schending motiveringsplicht.).
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: CRvB 25 september 2015, nr. 13/2833 ZVW, AB 2015 (Bestuurlijke boete wegens niet afsluiten verplichte zorgverzekering. Wettelijk gefixeerde boete. Art. 5: 46 lid 3 Awb. Matiging wegen..).
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 17 december 2013, nr. 49893/07, AB 2015; x-x.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 2 oktober 2014, nr. 15319/09, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 2 oktober 2014, nr. 97/11, AB 2015; x-x.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 24 juli 2014, nr. 60908/11, 62110/11, 62129/11, 62312/11, 62338/11, AB 2015; x-x.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 4 februari 2014, nr. 29907/07, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 8 april 2014, nr. 17120/09, AB 2015.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: HR 27 juni 2014, nr. 12/04123, AB 2015; x-x.
- Barkhuysen T. & Koenraad L.M., annotatie bij: Hof Den Haag 26 mei 2015, nr. 200.159.444 – 01, AB 2015 (Misbruik van bevoegdheid jegens een publiekrechtelijke rechtspersoon kan maken dat toepassing van lijfswang evenredig is.).
- Barkhuysen T. & Koenraad L.M., annotatie bij: Rb Den Haag 3 juni 2015, nr. C-09-450178 – HA ZA 13-997, AB 2015 (Mag slechts de bestuursrechter beoordelen of een persoon misbruik van bestuursprocesrecht maakt?).
- Boogaard G., Uzman J. & , annotatie bij: CBb 1 december 2014, AB 2015,37; 2153-2157.
- Boogaard G., Uzman J. & , annotatie bij: CBb 18 augustus 2014, AB 2015,37; 2157-2162.
- Brink J.E. van den & Dam J.C.A. van, annotatie bij: HvJ EU 3 september 2014, nr. C-410/13, AB 2015 (Ten onrechte weigering van een Europese subsidie: verplichting tot rechtsherstel op grond van EU-recht? Begrip onregelmatigheid en betekenis Europese soft law voor de nationale rechter).
- Brink J.E. van den & Oevelen R.D. van, annotatie bij: ABRvS 17 september 2014, nr. 201310574/1/A2, AB 2015 (Lagere vaststelling Rijkscofinanciering. Beginsel van partnerschap. Strijd met Europese staatssteunregels. Europese soft law. Vertrouwensbeginsel.).
- Brink J.E. van den & Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 15 april 2015, nr. 201309575/1/A2, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,28; 1440-1448 (Geen gewettigd vertrouwen in de rechtmatigheid van de te veel uitgekeerde steun als gevolg van fout bestuursorgaan; geen uitzonderlijke omstandigheden. De in art. 108 lid 3 VWEU neergelegde verplichting tot terugvordering van onrechtmatige steun geldt voor de lidstaat Nederland en ook voor bestuursorganen. Daarmee is de bevoegdheidsgrondslag een gegeven. Welk bestuursorgaan bevoegd is wordt vastgesteld op basis van het nationale recht.).
- Brink J.E. van den & Ouden W. den, annotatie bij: HvJ EU 18 december 2014, nr. C-599/13, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,28; 1429-1439 (De bevoegdheid tot terugvordering van een Europese subsidie van een nationaal bestuursorgaan kan, wanneer die naar Nederlands recht niet bestaat, worden gevonden in een EU-verordening. De nationale rechter dient te beoordelen of de beginselen van rechtszekerheid en vertrouwen, in hun Unierechtelijke opvatting, zijn geëerbiedigd bij de terugvordering van

- de EU-subsidie, rekening houdend met het gedrag van zowel de subsidieontvanger als de nationale overheid.).
- Brink J.E. van den, annotatie bij: CBB 19 september 2014, nr. AWB 13/474, AB 2015 (Als een bestuursorgaan het Unierecht correct toepast, brengt de omstandigheid dat autoriteiten van andere lidstaten hetzelfde Unierecht anders toepassen niet met zich dat dat bestuursorgaan in strijd handelt met het gelijkheidsbeginsel.).
- Brink J.E. van den, annotatie bij: CBB 30 december 2014, nr. AWB 13/631 ea, AB 2015 (Bevoegdheidsgrondslag neergelegd in Unierechtelijke verordening; deels geslaagd beroep op het vertrouwensbeginsel.).
- Drahmann A & Onrust F 2015,1.
- Drahmann A & Onrust F, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,20/21.
- Drahmann A & Onrust F, Bouwrecht 2015,1.
- Drahmann A & van Dam E., AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,32.
- Drahmann A, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,16.
- Drahmann A, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,2/3.
- Drahmann A, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,47.
- Kortmann C.N.J. & Ouden W. den, annotatie bij: Rb Gelderland 5 februari 2015, nr. AWB 14/512 en 14/3255, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,27; 1423-1427 (De bevoegdheid tot invordering van de dwangsom is verjaard. Niet is gebleken dat verweerder enige invorderingshandeling heeft verricht om de verjaring te stuiten.).
- Kortmann C.N.J. & Ouden W. den, annotatie bij: Rb Noord-Holland (ktr.) 7 januari 2015, nr. 3111582/CV EXPL 14-1630, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,27; 1419-1423 (Dat de facturen vatbaar zijn voor bezwaar en beroep, wil niet zeggen dat daarmee de weg naar de kantonrechter is afgesloten. Het bestuursorgaan beschikt ten aanzien van de invordering ook over de bevoegdheden die een schuldeiser op grond van het privaatrecht heeft.).
- Leijten & A.E.M., annotatie bij: ECtHR 10 februari 2015, EHRC 2015,87 (Bélané Nagy v. Hungary).
- Leijten A.E.M., annotatie bij: CRvB 28 augustus 2015, USZ 2015.
- Leijten A.E.M., annotatie bij: ECtHR 1 september 2015, EHRC 2015,250 (Da Silva Carvalho Rico v. Portugal).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 25 februari 2015, nr. 201402425/1/A2, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,27; 1387-1390 (De opschorting van een rijksbijdrage is een herstelsanctie die slechts ziet op voortdurende overtredingen. Nu de vermeende overtreding niet meer plaatsvond, kon de rijksbijdrage niet meer worden opgeschort. De WHW biedt geen grondslag voor herstel van overtredingen in het verleden door opschorting van de rijksbijdrage. De minister was in dit geval niet bevoegd de bekostigingsmaatregel te treffen.).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 8 oktober 2014, nr. 201402174/1/A2, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,16; 854-857 (Doelstelling redelijke termijn. Stelselherziening in de jeugdzorg is geen beleidskeuze van het college. Beëindiging van de subsidierelatie ligt buiten de macht van het college. In die situatie vergt het in art. 4: 51 lid 1 van de Awb bepaalde niet meer van het college dan dat het de grootst mogelijke zorgvuldigheid betracht.).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 13 mei 2015, nr. 201409173/1/A2, AB 2015 (B-bestuursorgaan. Niet voldaan aan het inhoudelijke vereiste: geen beslissende invloed op inhoudelijke criteria.).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 8 april 2015, nr. 201404419/1/A2, AB 2015 (Geen overeenkomst naar burgerlijk recht maar een subsidiebesluit.).
- Ouden W. den, annotatie bij: Rb Amsterdam 1 oktober 2014, nr. AMS 13/5366, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,15; 798-804 (Stichting Impuls Nieuw-West is een bestuursorgaan dat subsidies verstrekt.

Ook indien men wenst te komen tot grotere bewonersbetrokkenheid of dejuridisering mag de wijze waarop dat doel vorm wordt gegeven niet in strijd komen met de wet.).

Ouden W. den, annotatie bij: Rb Den Haag (vzr.) 17 februari 2015, nr. C/09/479766/ KG ZA 14-1562, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2015,16; 858-864 (Afspraken zorgvuldige transitie MEE-cliëntondersteuning. Fricatiekosten wegens stopzetting werkzaamheden. Is vergoeding frictiekosten een subsidie?).

Schuurmans Y.E., annotatie bij: ABRvS 8 oktober 2014, nr. ECLI: NL: RVS: 2014: 3639, JV 2015.

Tjepkema & M.K.G., annotatie bij: ABRvS 19 februari 2014, AB 2015.

Tjepkema & M.K.G., annotatie bij: ABRvS 9 april 2014 2015.

Tjepkema & M.K.G., annotatie bij: Gerechtshof Den Bosch 7 april 2015, nr. HD200.135.969_01, AB 2015.

Uzman J., annotatie bij: HR 18 september 2015, Overheid & Aansprakelijkheid 2015.

Veldwijk J.V. & Brink J.E. van den, annotatie bij: CBB 12 december 2013, nr. AWB 12/475 AWB 12/725, AB 2015 (Geslaagd beroep op het Unierechtelijk vertrouwensbeginsel).

Veldwijk J.V. & Brink J.E. van den, annotatie bij: CBB 12 december 2013, nr. AWB 12/544, AB 2015 (Beroep op het Unierechtelijk vertrouwensbeginsel slaagt niet).

2014

Alkema E.A., annotatie bij: HR 29 januari 2013, nr. 66610/09, NJ 2014,2014; 6117-6119.

Barkhuysen T. & Claessens M., annotatie bij: ABRvS 30 januari 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014,344.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 29 januari 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014,115.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 29 januari 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 11 juni 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 17 september 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 2 juni 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: HR 28 maart 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: HR 28 maart 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van., annotatie bij: EHRM 14 mei 2012, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van., annotatie bij: EHRM 30 april 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Barkhuysen T. & Khatib A.A. al, annotatie bij: CRvB 30 januari 2014 2014.

Barkhuysen T. & Koenraad L.M. 7 oktober 2014, nr. C/09/472238 / KG ZA 14-1012, AB 2014,416.

Boogaard G. & Uzman J., annotatie bij: HR 4 april 2014, nr. 12/00576, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014,28.

Boogaard, G., Uzman & J., annotatie bij: HR 7 maart 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Brink J.E. van den & Dam J.C.A. van, annotatie bij: CBB 13 maart 2013, nr. AWB 12/46, AB 2014.

Brink J.E. van den & Dam J.C.A. van, annotatie bij: CBB 16 september 2013, nr. AWB 12/34, AB 2014.

Brink J.E. van den & Mohammad A.H.A., annotatie bij: HvJ EU 12 december 2013, nr. C-523/12, AB 2014,41.

Brink J.E. van den & Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 20 november 2013, nr. 201111560/1/A2, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

Brink J.E. van den & Ouden W. den, annotatie bij: HvJ EU 20 juni 2013, nr. C-568/11, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.

- Brink J.E. van den, annotatie bij: CbB 20 september 2013, nr. AWB 11/228 and AWB 11/1065, AB 2014.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: HvJ EU 13 oktober 2012, nr. C-670/11, AB 2014.
- Gijrath S.J.H. 2014.
- Leijten A.E.M., annotatie bij: ECtHR 12 juni 2014, EHRC 2014.
- Metselaar A.J. & Adriaanse P.C., annotatie bij: HvJ EU 14 november 2013, nr. C-60/12, SEW 2014,4; 202-206.
- Metselaar A.J., annotatie bij: HvJ EU 21 november 2013, nr. C-248/12, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 11 december 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 14 mei 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 16 oktober 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 18 december 2013, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 2 april 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 25 juni 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Ouden W. den, annotatie bij: CRvB 25 maart 2014, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2014.
- Tjepkema M.K.G. & Lagrouw H.C., annotatie bij: CbB 29 januari 2014, nr. AWB 10/981, AB 2014.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 28 mei 2014, nr. 201112232/1/A2, AB 2014,37.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 30 juli 2014, nr. 201310602/1/A2, AB 2014,37.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: CRvB 19 september 2014, nr. 12/1886 AW , 12/2052 AW, AB 2014,45.

2013

- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 20 december 2011, NJ 2013 (Finogenov e.a. / Rusland).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 29 mei 2012, nr. 28260/07, NJ 2013; 6125-6127 (Emin / Nederland Schadeloosstelling bij vrijheidsbeneming in strijd met art. 5(1-4) EVRM).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 10 januari 2012, nr. 22251/07, NJ 2013; 6628-6630.
- Alkema E.A., annotatie bij: HR 14 december 2012, nr. 11/03521, NJ 2013,40; 4660-4662.
- Alkema E.A., annotatie bij: HR 6 maart 2013, nr. 13/01030, NJ 2013; 6209-6210 (Klacht over rechter ex art. 14a (oud) RO gegrond).
- Alkema E.A., annotatie bij: HR 21 september 2012, NJ 2013; 294-297.
- Boogaard G., annotatie bij: CRvB 8 juli 2013, USZ 2013.
- Brink J.E. van den & Pereth S., annotatie bij: CbB 25 mei 2012, nr. AWB 10/492, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013,27.
- Brink J.E. van den & Pereth S., annotatie bij: CbB 9 mei 2012, nr. AWB 11/659, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: HvJ EU 21 december 2011, nr. C-465/10, AB 2013.
- Metselaar A.J. & Ouden W. den, annotatie bij: CbB 13 september 2012, AB 2013 (Het procesbelang ontbreekt wanneer een partij die zich beroept op Europees staatssteunrecht de rechter slechts verzoekt een oordeel te geven of een besluit wel of niet staatssteun betreft. Dat zou in strijd komen met de taak van de uit de taak van de nationale rechter voortvloeiende verplichting om).
- Metselaar A.J. & Ouden W. den, annotatie bij: CbB 13 september 2012, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Metselaar A.J. & Ouden W. den, annotatie bij: HR 18 januari 2013, AB 2013 (Een enkele verklaring voor recht dat de (verdere) uitvoering van een overeenkomst waarin staatssteun zou zijn besloten kan niet worden aangemerkt als een passende maatregel die leidt tot een herstel van de mededingingssituatie).
- Metselaar A.J. & Rijn van Alkemade J.M.J van, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Metselaar A.J. , HvJ EU 21 november 2013, nr. C-284/12, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Nauta T. & Harten H.J., annotatie bij: HvJ EU Fra.bo 12 juli 2012, nr. C-171/11, European Law Review 2013; 677-694.

- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 10 oktober 2012, AB 2013 (Intrekken vaststellingsbeschikking op grond van art. 4: 49 Awb vereist een belangenafweging).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 12 juni 2013, AB 2013 (Terugvordering loonkostensubsidie. Egalisatiereserve. Verjaringstermijn is verstreken).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 16 januari 2013, AB 2013 (Analoge toepassing van art. 4: 51 Awb op grond van vertrouwensbeginsel).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 16 januari 2013, AB 2013 (Een ieder verbindende verdragsbepaling? Relativiteitsvereiste? Redelijke termijn bij stopzetting subsidierelatie. Ontslagverbod).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 27 maart 2013, AB 2013 (Niet voldaan aan verantwoordingsplicht. Subsidievaststelling op nihil is niet onevenredig).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 29 mei 2013, AB 2013 (Geen concurrent van de subsidieontvanger en dus geen belanghebbende. Staatssteunrecht.).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 6 februari 2013, AB 2013 (Dwingend bestemmingsverband tussen heffing en subsidie maakt van betalers niet automatisch belanghebbenden in de zin van art. 1: 2 Awb. Het Unierecht bevat geen voorschriften over wie belanghebbend is bij steunbesluiten aangevochten voor de nationale rechter. Corporaties hebben niet aangetoond dat steunbesluiten rechtstreeks gevolgen hebben voor hun concurrentiepositie. Zij zijn niet-ontvankelijk in hun bezwaren tegen de projectsteunbesluiten).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 7 november 2012, AB 2013 (Opschorten van de bevoorschotting in verband met dreigend faillissement subsidieontvanger. Intrekking verleningsbeschikking met terugwerkende kracht in geval van faillissement. Art. 4: 51 Awb vereist slechts de inachtneming van een redelijke termijn).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 9 januari 2013, AB 2013 (Redelijke termijn bij stopzetting subsidierelatie. Programmasubsidie. Gerechtvaardigd vertrouwen op voortzetting subsidierelatie?).
- Ouden W. den, annotatie bij: CRvB 1 mei 2013, AB 2013 (Niet voldaan aan verantwoordingsplicht. Subsidievaststelling op nihil is niet evenredig. Mate waarin tekortkoming verwijtbaar is, is relevant voor de belangenafweging).
- Tjepkema M.K.G. & Vermeer F., annotatie bij: ABRvS 28 november 2012, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 29 februari 2012, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 5 september 2012, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2013,79.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: EHRM 13 december 2012, EHRC 2013.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: EHRM 18 juni 2013, nr. 14326/11, EHRC 2013.
- Tjepkema M.K.G., EHRC 2013; 1460-1467.

2012

- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 10 juli 2012, NJ 2012; 5385-5387.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 11 oktober 2011, NJ 2012; 7150-7151.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 15 december 2011, NJ 2012; 3127-3128.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 18 oktober 2011, NJ 2012; 6404-6405.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 19 oktober 2010, NJ 2012; 3130-3131.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 20 oktober 2011, NJ 2012; 6414-6416.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 20 september 2011, NJ 2012; 7516-7517.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 23 november 2010, NJ 2012; 3137-3139.
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 23 november 2010, NJ 2012; 7398-7400 (NJ 2012, 664; P.F. and E.F/UK).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 3 april 2012, NJ 2012; 7020-7022.
- Brink J.E. van den & Dam J.C.A. van, annotatie bij: Gerecht EU 15 april 2011, SEW 2012; 121-125.

- Brink J.E. van den, annotatie bij: Rb Amsterdam 22 september 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2012.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: Rb Amsterdam 22 september 2011, nr. AWB 10-3306 BELEI, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2012.
- Dam J.C.A van & Brink J.E. van den, annotatie bij: General Court of the European Union 15 april 2011, nr. T-297/05, SEW 2012,3; 121-125.
- Drahmann A. & Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: CBb 21 december 2011, AB 2012 (AB 2012, 63; Subsidietender. Achteraf ontwikkelde beoordelingscriteria. Inzichtelijkheid en motivering resultaat verdeelproces).
- Geleijnse C.A. & Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 8 februari 2012, AB 2012 (Vaststellingsbesluit met ontbindende voorwaarde. Formele rechtskracht. Wijziging vaststellingsbesluit en terugvordering subsidies. Verjaringstermijnen van art. 4: 49 en 4: 57 Awb; overeenkomstige toepassing van art. 3: 309 BW).
- Geleijnse C.A. & Ouden W. den, annotatie bij: HvJ EU 29 maart 2012, AB 2012 (Verordening (EG) nr. 2988/95 inzake de bescherming van de financiële belangen van de EU staat er niet aan in de weg dat wanneer het EU recht niet eist dat bij het nemen van een terugvorderingsbesluit ook rente wordt geheven, dit gebeurt op grond van het nationale recht, dat tevens de modaliteiten en voorwaarden voor de rentevordering vaststelt. De verjaring van de rentevordering valt niet onder art. 3 Verordening (EG) nr. 2988/95).
- Ouden W. den & Veen G.A. van der, annotatie bij: HR 20 april 2012, AB 2012 (Vordering tot vergoeding van schade op grondslag dat subsidieaanvraag door onjuiste mededelingen van de Staat over het subsidieplafond te laat is ingediend. Oordeel van het hof dat causaal verband tussen gewraakte mededelingen en definitieve afwijzing subsidie is verbroken, is onbegrijpelijk gemotiveerd).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 21 april 2012, AB 2012 (Afwijzing nieuwe aanvraag nu deze niet strookt met nieuw beleid dat op hoofdpunten is vastgesteld. Nadere uitwerking mag later volgen. Bekendmaken voornemen tot beëindiging subsidierelatie is beginpunt redelijke termijn. Formele rechtskracht beëindigingsbesluit?).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 7 maart 2012, AB 2012 (Lagere vaststelling van subsidie als afschrikwekkende sanctie).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBb 17 juni 2011, AB 2012 (Volledige subsidieaanvraag? Standaard aanvraagformulier. Indieningsdatum. Verdeling op volgorde van binnenkomst en loting).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBb 18 november 2011, AB 2012 (Incomplete aanvraag voor subsidie niet buiten behandeling laten; de minister is op grond van de stimuleringsregeling gehouden de aanvraag af te wijzen wegens het ontbreken van de nodige vergunning op het uiterste moment waarop de aanvraag kon worden ingediend).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBb 30 augustus 2011, AB 2012 (Schending meldplicht mag niet leiden tot vaststelling op nihil. Richtsnoeren inzake regionale steunmaatregelen (softlaw) zijn vertaald in (de toelichting op) nationale algemeen verbindende voorschriften).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBb 6 juni 2012, AB 2012 (Gebonden of discretionaire bevoegdheid?).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBb 7 juli 2011, AB 2012 (Verdeling op volgorde van binnenkomst. Aanvulling aanvraag leidt tot nieuwe ontvangstdatum. Bij kennelijke fouten geen nieuwe ontvangstdatum. Zorgvuldigheid bij opstellen aanvraag).
- Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: CBb 16 december 2011, AB 2012 (AB 2012, 161; Schaarse ontheffing. Loting. Afwijking van beleidsregel. Geen aanleiding om rechtsgevolgen in stand te laten. Herstel procedureel gebrek).
- Schuurmans Y.E., annotatie bij: CRvB 13 december 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2012; 266-270.
- Tjepkema M.K.G. & Baart M.R., annotatie bij: Gerecht EU 1 juli 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2012.
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: EHRM 14 februari 2012, EHRC 2012.

2011

- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 15 juli 2010, NJ 2011; 2214-2216 (NJ 2011, 215 (Chagnon en Fournier/Frankrijk)).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 16 december 2010, NJ 2011; 2238-2241 (NJ 2011, 216 (A.B. en C. /Ierland)).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 18 maart 2011, NJ 2011; 5951-5953 (NJ 2011, 588 (Lautsi e.a./Italië)).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 2 november 2010, NJ 2011; 5721-5722 (NJ 2011, 567 (SerifeYigit/Turkije)).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 23 september 2010, NJ 2011; 2375-2377 (NJ 2011, 231 en 232 (Obst/BRD en Schüth/BRD)).
- Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 29 maart 2010, NJ 2011; 2209-2211 (NJ 2011, 214 (Depalle/Frankrijk)).
- Barkhuysen T. & Bos A.W., annotatie bij: ABRvS 1 december 2010, AB 2011 (AB 2011, 64).
- Barkhuysen T. & Bos A.W., annotatie bij: ABRvS 23 februari 2011, AB 2011 (AB 2011, 117 (Monumenten)).
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: ABRvS 23 februari 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 20 juli 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011; 721-732.
- Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 20 mei 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Barkhuysen T. & Jong T. de, annotatie bij: EHRM 19 oktober 2010, EHRC 2011.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: ABRvS 10 maart 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: ABRvS 14 juli 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: CBB 27 oktober 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Crul B.V.M & Hendriks A.C., annotatie bij: CTG 19 oktober 2010, Medisch Contact 2011; 154-157.
- Crul B.V.M & Hendriks A.C., annotatie bij: Rb Arnhem 4 januari 2011, Medisch Contact 2011; 293-295.
- Geleijnse C.A. & Ouden W. den, annotatie bij: HvJ EU 5 mei 2011, AB 2011 (Bescherming van de financiële belangen van Europese Unie. Langere nationale verjaringstermijnen op grond van jurisprudentiële praktijk. rechtszekerheidsbeginsel. Voorzienbaarheid. Evenredigheid dertigjarige termijn).
- Hendriks A.C. & Gerards J.H., annotatie bij: EHRM 16 december 2010, EHRC 2011.
- Hendriks A.C., annotatie bij: EHRM 2 november 2010, GJ 2011.
- Kruif C. de & Brink J.E. van den, annotatie bij: Gerecht van de EU 4 oktober 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Kruif C. de & Brink J.E. van den, annotatie bij: Gerecht van de Europese Unie 14 april 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Ouden W. den & Angeren J.R. van, annotatie bij: ABRvS 25 september 2010, AB 2011 (Beëindiging anti-afhaaksubsidie. Redelijke termijn. Strijd met het staatssteunrecht?).
- Ouden W. den & Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 27 april 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Ouden W. den & Tjepkema M.K.G., annotatie bij: CBB 14 april 2011, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 15 december 2010, AB 2011 (Totstandkoming en motivering van een deskundigenadvies in een subsidietender).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 20 oktober 2010, AB 2011 (De vereconomisering van het subsidie-recht).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBB 7 april 2011, AB 2011 (Een subsidie is geen prijs of premie).
- Ouden W. den, annotatie bij: CBB 7 juli 2011, AB 2011 (Intrekking subsidieverlening en subsidievaststelling in strijd met het evenredigheidsbeginsel).

Ouden W. den, annotatie bij: CBb 7 juni 2011, AB 2011 (Gelet op de bijzondere omstandigheden mag de subsidie niet op nihil worden vastgesteld. Het CBb voorziet zelf in de zaak met een korting van 10%).
Ouden W. den, annotatie bij: Rb Rotterdam 1 juni 2011, AB 2011 (Een oneigenlijke subsidieverplichting).
Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: CBb 21 april 2011, AB 2011; 1065-1071 (AB 2011, 192 (Wijziging duur schaarse ontheffing na einde looptijd. Art. 6: 18 Awb-besluit)).
Tjepkema M.K.G., annotatie bij: EHRM 2 december 2010, EHRC 2011; 256-268.
Tjepkema M.K.G., annotatie bij: HR 2 oktober 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2011.

2010

Adriaanse P.C., annotatie bij: HvJ EU 2 december 2009, nr. C-89/08 P, SEW 2010; 481-485 (SEW 2010, 221; Commissie/Ierland e.a.).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 15 oktober 2009, NJ 2010; 1784-1786 (NJ 2010, 180; Micallef/Malta).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 16 december 2008, NJ 2010; 1496-1497 (NJ 2010, 149; Mustafa en Tarzibachi/Zweden).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 19 februari 2009, NJ 2010; 4560-4562.
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 20 januari 2009, NJ 2010; 2580-2581 (NJ 2010, 266; kokkelvisser). Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 3 maart 2009, NJ 2010; 2173-2174 (NJ 2010, 223; Voorhuis/Nederland).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 30 juni 2009, NJ 2010; 1239-1241 (NJ 2010, 126; Verein gegen Tierfabriken/Zwitserland).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 5 juli 2007, NJ 2010; 3107-3109 (NJ 2010, 323; Sara Lind Eggertsdóttir/IJsland).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 6 januari 2005, NJ 2010; 3101-3102 (NJ 2010, 322; Nakach/Nederland).
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 8 december 2009, NJ 2010; 5746-5747.
Alkema E.A., annotatie bij: EHRM 9 juni 2009, NJ 2010; 2585-2586 (NJ 2010, 267; Galic/Nederland).
Alkema E.A., annotatie bij: Hof's-Gravenhage 24 februari 2009, NJ 2010; 529-531 (NJ 2010, 56).
Alkema E.A., annotatie bij: Rb Haarlem 25 juni 2009, NJ 2010; 3096-3097 (NJ 2010, 321).
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: CRvB 28 april 2010, JB 2010.
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 1 juni 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 15 december 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 20 mei 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Barkhuysen T. & Emmerik M.L. van, annotatie bij: EHRM 29 september 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Barkhuysen T., annotatie bij: EHRM 10 september 2010, EHRC 2010.
Brink J.E. van den, annotatie bij: ABRvS 4 maart 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Cuyvers A., annotatie bij: Gerecht EU 30 september 2010, EHRC 2010; 1579-1604.
Ouden W. den & Barkhuysen T., annotatie bij: EHRM 18 mei 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Ouden W. den & Brink J.E. van den, annotatie bij: ABRvS 30 december 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Ouden W. den & Tjepkema M.K.G., annotatie bij: ABRvS 7 juli 2010, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2010.
Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 10 februari 2010, AB 2010 (Wettelijke grondslag voor subsidieverstrekking met terugwerkende kracht. Geen reformatio in peius. Geen rechtsregel die in de weg staat aan het hechten van belang aan verplichtingen die partijen eerder jegens elkaar zijn aangegaan per overeenkomst bij vaststelling van subsidie per besluit).
Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 24 maart 2010, AB 2010 (Advisering in een tenderprocedure; schijn van belangenverstrengeling).

- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 30 december 2009, AB 2010 (Redelijke termijn beëindiging subsidie).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 30 december 2009, AB 2010 (Vaststellingsbeschikking subsidie niet kennelijk onjuist; had niet gewijzigd mogen worden).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 9 september 2009, AB 2010 (Aanbestedingsprocedure is afzonderlijke procedure naast beëindiging bestaande subsidierelatie; redelijke termijn).
- Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: ABRvS 22 juli 2009, AB 2010 (AB 2010, 138; Zorgvuldigheidsbeginsel en uitvoering vergelijkende toets. Inzichtelijkheid motivering subjectieve oordelen. Ongelijke behandeling nieuwkomers en gevestigde subsidieontvangers).
- Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: Vzng. CBb 29 juli 2010, AB 2010 (AB 2010, 303; Subsidiënten. Omgekeerde veiling. Transparantie en processuele openbaarheid).
- Tjepkema M.K.G., annotatie bij: EHRM 15 juli 2010, EHRC 2010.

2009

- Brink J.E. van den, annotatie bij: ABRvS 17 september 2008, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2009.
- Brink J.E. van den, annotatie bij: CRvB 7 april 2009, USZ 2009.
- Ouden W. den & Nijhuis M., annotatie bij: ABRvS 10 juni 2009, AB 2009 (Beëindiging langdurige subsidierelatie op grond van gewijzigde omstandigheden).
- Ouden W. den & Rijn van Alkemade J.M.J. van, annotatie bij: ABRvS 25 februari 2009, AB 2009 (Zorgvuldigheid selectieprocedure bij subsidieontvangers).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 12 november 2008, AB 2009 (Discretionaire bevoegdheid tot lager vaststellen van een subsidie kan worden begrensd in een bijzondere subsidieregeling).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 24 december 2008, AB 2009 (Communautaire verplichting tot terugvordering van ESF-subsidies).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 24 december 2008, AB 2009 (Subsidieverlening onder opschortende voorwaarde van totstandkoming van een schenkingsovereenkomst).
- Ouden W. den, annotatie bij: ABRvS 8 oktober 2008, AB 2009 (Subsidiebegrip; juridisch karakter financiële bijdrage niet afhankelijk van door betrokkenen gehanteerde benaming).
- Schuurmans Y.E., annotatie bij: ABRvS 6 april 2009, AB Rechtspraak Bestuursrecht 2009.

Boekredactie

2015

- De Hert P., Kinneging A.A.M. & Colette M. (red.) (2015), Benjamin Constant: ontdekker van de moderne vrijheid. De debatten. Kalmthout: Pelckmans.
- Ellian A. & Molier G. (red.) (2015), Freedom Of Speech Under Attack. The Hague: Eleven International Publishing.
- Kinneging A.A.M. & Slootweg T.J.M. (red.) (2015), Deugdedhiek, levensbeschouwing en religie. Houten – Antwerpen: Uitgeverij Unieboek / Het Spectrum.
- Kinneging A.A.M., Slootweg & T. (red.) (2015), Deugdedhiek, Levensbeschouwing en Religie. Houten: Unieboek Het Spectrum.
- Napel H.M.T.D. ten & Voermans W.J.M. (red.) (2015), The Powers That Be. Rethinking the Separation of Powers. A Leiden Response to Möllers. Leiden: Leiden University Press.

2014

- Besselink L., Bovend'Eert P., Broeksteeg H., Lange R. & Voermans W.J.M. (Red.) (2014), Constitutional Law of the EU Member States. Deventer: Kluwer.
- Bouteligier C. & Ellian A. (red.) (2014), Fundamentele verhalen. Over recht, literatuur en film. Den Haag: BJU.

Gerards J.H., Haeck Y., Hert P. de, Tjepkema M.K.G., Velde J. van der & Woltjer A.J.Th. (red.) (2014), Sdu Commentaar EVRM. Deel 2: procedurele rechten Sdu commentaar EVRM. Den Haag: Sdu.
Napel H.M.T.D. ten & Biezen I.C. van (red.) (2014), *Regulating Political Parties. European Democracies in Comparative Perspective*. Leiden: Leiden University Press.

2013

Gerards J.H., Haeck Y., Hert P. de, Tjepkema M.K.G., Velde J. van der & Woltjer A.J.Th. (red.) (2013), Sdu Commentaar EVRM. Deel I: materiële rechten Sdu commentaar EVRM. Den Haag: Sdu.
Kinneging A.A.M., Hert P. de & Somers S. (Red.) (2013), *Tocqueville, profeet van de moderne democratie*. Rotterdam: Lemniscaat.
Rijkema B.R. & Zee M.E. (red.) (2013), *Bij de beesten af! Over dierenrecht en onrecht*. Amsterdam: Prometheus / Bert Bakker.

2012

Ellian A. & Molier G. (red.) (2012), *The State of Exception and Militant Democracy in a Time of Terror*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.

2011

Ellian A., Molier G. & Zwart T. (red.) (2011), *Mag ik dit zeggen? Beschouwingen Over de Vrijheid van Meningsuiting*. Den Haag: Boom Juridische Uitgevers.
Molier G., Ellian A. & Suurland D.A.J. (red.) (2011), *Terrorism: Law, Ideology and Policy*. Dordrecht: Republic of Letters Publishing.

Boekbespreking

2015

Boogaard G (2015), *De achterkant van erfelijkheid. Over de relevantie van de vorstenbiografie voor de staatsrechtbeoefening* Bespreking van: Koch J., Zanten J. van, Meulen, D. van der (2015) *Koning Willem I, Koning Willem II, Koning Willem III*, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 6(2): 192-204.
Uzman J. (2015), *Bespreking van: Aruna Sathanapally Beyond Disagreement – Open Remedies in Human Rights Adjudication*, *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 6: 316-324.

2014

Eijsbouts W.T. (2014), *Boekbespreking Michiel Duchateau: Het Europees Parlement als transnationale volksvertegenwoordiging*. Bespreking van: Duchateau *Het Europees Parlement als transnationale volksvertegenwoordiging*, *Rechtsgeleerd Magazijn Themis* 2014(05): 254-256.

2013

Boogaard G. (2013), *Bespreking 'Uit het spoor van Thorbecke'* [Bespreking van: Van Leeuwen K. (2013) *Uit het spoor van Thorbecke*] *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 2013(4): 386-389.
Boogaard G. (2013), *Bespreking 'Vertrouwen is goed, begrijpen is beter'* [Bespreking van: Verbeet G. (2012) *Vertrouwen is goed, begrijpen is beter*] *Tijdschrift voor Constitutioneel Recht* 2013(3): 279-281.

2010

Tjepkema M.K.G. (2010), *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel* Bespreking van: Tjepkema M.K.G. (2010) *Nadeelcompensatie op basis van het égalitébeginsel. Een onderzoek naar nationaal, Frans en Europees recht (dissertatie)*, *Trema Tijdschrift voor de Rechterlijke Macht* 2010(10): 546-548.

